

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ

İLKÖĞRETİM II. KADEME GÖRSEL SANATLAR
DERSİNDE DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIMA
DAYALI UYGULAMALAR

Özden YARIMCA

DOKTORA TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Melek GÖKAY

Konya – 2010

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

	Adı Soyadı	Özden YARIMCA
Öğrencinin	Numarası	065117021003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim-İş Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐
	Tezin Adı	İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinler Arası Yaklaşımına Dayalı Uygulamalar

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Özden YARIMCA

(İmza)

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özden YARIMCA
	Numarası	065117021003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/Resim İş Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐ Doktora ☒
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Melek GÖKAY
Tezin Adı	İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Uygulamalar	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Uygulamalar başlıklı bu çalışma 17/ 06/ 2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
Doç. Dr.	Melek GÖKAY
Doç. Dr.	Alaybey KAROĞLU
Yrd. Doç.	Selma ŞAHİN
Yrd.Doç. Dr	Ayşe MENTİŞ TAŞ
Yrd.Doç.	Nihat ŞİRİN

İmza

Melek Gökay

Alaybey Karoğlu

Selma Şahin

Ayşe Mentiş Taş

Nihat Şirin

ÖNSÖZ

Bu çalışma kapsamında, görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulama örnekleri sunulmuş ve uygulama sonuçları değerlendirilmiştir.

Öncelikle bu çalışmanın ortaya konmasında bilgi ve tecrübeleriyle bana rehberlik eden, başarabileceğim doğrultusunda bana olan inancını hiçbir zaman esirgemeyen, her yönüyle örnek alınması gerektiğine inandığım, danışman hocam Doç. Dr. Melek GÖKAY'a, bu araştırmadaki katkı ve yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Ayşe MENTİŞ TAŞ'a çok teşekkür ederim.

Hedeflerime ulaşmam konusunda bugüne kadar her türlü fedakârlığı göstermiş ve desteğiyle bana daima güç vermiş annem Ayşe SAYGILI'ya; her zaman yanımda olduğunu hissettiren, beni tüm kalbiyle destekleyen eşim Eşref YARIMCA ve daima ona ayıracağım zamanından fedakârlık yapmak zorunda olan oğlum Çınar YARIMCA'ya teşekkürü bir borç bilirim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özden YARIMCA
	Numarası	065117021003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim-İş Eğitimi
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Melek GÖKAY
Tezin Adı	İlköğretim II. Kademe Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinler Arası Yaklaşım Dayalı Uygulamalar	

ÖZET

Eğitim programları toplum düzenini sağlayacak nitelikli insan gücünü yetiştirme sorumluluğu içerisindedir. Bu nedenle eğitim programları toplumun gereksinimlerini, yenilikleri, çağdaş değişimleri göz önüne alarak, bireylerin bu sürece uyum sağlayabilmelerini amaç edinmelidirler. Dolayısıyla artık okullardan beklenen yaratıcı, üretken, öğrenmekten zevk alan, eleştirel düşünebilen, olaylar arasında ilişki kurabilen bireylerin yetiştirilmesidir. Bu noktada farklı disiplinlerin bilgi ve becerilerini de dikkate alan, öğrencinin motivasyonunun artmasına katkı sağlayan disiplinler arası yaklaşım çağdaş eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Bu araştırma, disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre tasarlanmış temaların sanat eğitiminde uygulanmasına yönelik bir çalışmadır. Geliştirilen temalar iletişim, mürekkep, kültürlerin buluşması, çevre konularını içermektedir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ted Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu 7-A sınıfına devam eden, 22 öğrenci oluşturmaktadır. Uygulama çalışmaları toplam 17 hafta sürmüştür. Uygulamalar sırasında derslere eş gözlemciler de katılmıştır. Gözlemcilerin gözlem

formları ve öğrencilerden alınan yansıtma yazıları yorumlanarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırma bulguları, disiplinler arası yaklaşımın, geleneksel yöneme göre sanat eğitimi olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bu bulgular yorumlanmış ve disiplinler arası öğretim yaklaşımını uygulayacak öğretmenler ve araştırmacılar için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Disiplinler arası yaklaşım, sanat eğitimi

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Özden YARIMCA
	Numarası	065117021003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi / Resim-İş Eğitimi
	Programı	Doktora
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Melek GÖKAY
	Tezin İngilizce Adı	Applications Based On Interdisciplinary Approach In The Course “Visual Arts” Of Primary Education, II. Stage.

SUMMARY

Educational programs are in the responsiveness of raising the manpower to ensure social order. Therefore, educational programs should aim for the individuals to adapt to this process, considering the needs of society, the renewals, and the contemporary changes. So, from now on, what is expected from the school is to raise the individuals, who are creative, productive, have a pleasure to learn, can think critically, and can make a relationship between the events. On this point, interdisciplinary approach, which considers the knowledge and skills of district disciplines, and makes a contribution to enhance the motivations of students, has had an importance place in contemporary educational system.

This research is a study toward applying the themes designed according to the principles of interdisciplinary approach to the education of art. The developed themes include the issues such as communication, coming together of the composite cultures, and environment. The study group of research consists of 22 students attending in the class of 7- A of TED Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu (TED Konya College Private Primary School). Application works lasted 17 weeks totally.

During applications, the peer supervisors also precipitated in the courses. The assessments were made, interpreting the observational forms of supervisors, and the reflection letters received from the students.

The findings of research revealed that interdisciplinary approach influenced the education of art in positive way, when compared to the traditional education. These obtained findings were interpreted and the suggestions were developed for the teachers and researchers to implement the interdisciplinary approach.

Keywords: Interdisciplinary approach, Education of art

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi.....	3
1.3. Sayıtlar	5
1.4. Sınırlılıklar.....	5
2. İLGİLİ LİTERATÜR.....	7
2.1. Disiplinler Arası Yaklaşım.....	10
2.1.1. Disiplinleri Birleştirme Yöntemleri	11
2.1.2. Disiplinler Arası Yaklaşımın Önemi.....	15
2.2. Disiplinler Arası Yaklaşımın Tarihsel Gelişimi	17
2.3. Disiplinler Arası Yaklaşımın Kuramsal Dayanağı	18
2.4. Disiplinler Arası Yaklaşımını Etkileyen Felsefe ve Eğitim Felsefeleri.....	20
2.5. Disiplinler Arası Yaklaşım ile İlgili Araştırmalar	22
2.5.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	22
2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	27
2.6. Disiplinler Arası Yaklaşım İlkeleri Dikkate Alınarak Tasarım Hazırlanması	41
2.7. Disiplinler Arası Yaklaşımın Uygulanmasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Özellikler	43
2.8. Disiplinler Arası Yaklaşımın Sınırlı Yönleri.....	46
3. YÖNTEM.....	48

3.1. Araştırmanın Deseni	48
3.2. Veri Toplama Yöntemleri	49
3.3. Araştırmanın Örneklemi.....	50
3.4. Veri Toplama Araçları	51
3.4.1. Eş Gözlemcilerin Tanımı.....	51
3.4.2. Eş Gözlemcilerin Gözlem Formu	53
3.4.3. Öğrenci Yansıtma Yazısı Formu.....	54
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	55
4. BULGULAR VE YORUM.....	56
4.1. İşlem Basamakları.....	56
4.2. İletişim Teması	58
4.2.1. İletişim Teması Ders Kazanımları	58
4.2.2. İletişim Teması Ders Özeti	60
4.3. Mürekkep Teması	68
4.3.1. Mürekkep Teması Ders Kazanımları	68
4.3.2. Mürekkep Teması Ders Özeti.....	69
4.4. Kültürlerin Buluşması Teması.....	74
4.4.1. Kültürlerin Buluşması Teması Ders Kazanımları.....	74
4.4.2. Kültürlerin Buluşması Teması Ders Özeti.....	75
4.5. Çevre Teması.....	81
4.5.1. Çevre Teması Ders Kazanımları.....	81
4.5.2. Çevre Teması Ders Özeti.....	82
4.6. I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	89
4.7. II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	91
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	99
KAYNAKÇA	102
EKLER.....	114

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim alanına ”öğretimde toplulaştırma” olarak giren disiplinler arası öğrenme, bir okulun programında okutulmakta olan iki ya da daha fazla alanın amaçlarını iyileştirmek üzere bütünleştirilen bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır. Öğretimde toplulaştırma anlamına gelen disiplinler arası öğrenme, “çocuğun kavrayış gücünü göz önünde tutarak özellikle ilköğretimde dersi, konu ya da üniteler çerçevesinde toplama veya ayrı ayrı okutulan derslerin gerekli bağlantılarla bir ders adı altında birleştirme” tanımı ile öğretim programlarımızda yer almaktadır. Aynı zamanda disiplinler arası öğrenme; iki veya daha fazla alanın, her bir alandaki öğrenmenin gelişimini sağlamak amacı ile bütünleştiği bir eğitim işlemidir. Bu nedenle disiplinler arası öğrenme programı öğretmenlere, öğrenciler için motive edici öğrenme deneyimleri oluşturma ve ders programını uygulamada yeni seçenekler bulma olanakları da sağlamaktadır. (Jacobs, 1989).

Farklı araştırmalarda disiplinlerin tek bir öz, özellikle bir konu veya bir problem, etrafında bütünleştirilmesi olarak tanımlanan bu yaklaşım öğrencileri, disiplinler arasında ve bunların gerçek hayattaki varlıkları ile olan bağlantılarını görüp keşfetmesini olanaklı kılmaktadır. Böylece Öğrencileri, sürekli değişen toplumun gereklerine uyum sağlamaları ve gerekli becerileri geliştirebilmeleri için eleştirel düşünmeye ve yaratıcı problem çözmeye hazırlar.

Bu çalışmanın temel düşünçesi olan disiplinler arası kavramı ayrı ayrı disiplinlerin zenginliğini, onların birbiriyle bağlantılı olduğunu ve gerçek hayattaki problemlerin her zaman tek doğru cevabı olmadığını kabul eder. Bununla birlikte disiplinler arası kavramı, bilim, matematik ve dil gibi farklı konularda karşıtlık içindeki çözümleri bir arada bulundurmak, düşünçeleri ifade etmenin daha iyi ve yeni yollarını bulmak için bilişsel, duyuşsal ve yaratıcı kapasiteyi ön plana çıkarmaktadır. Genellikle, bu tür bir duygusal ve bilişsel karışım yaratıcılığı ele aldığı için sanatçı, bilim adamı ve düşünüre özgü olmaktadır.

Bu yaklaşım aynı zamanda çoklu zekâ biçimlerini ve dünyayı çoklu bilme yollarını temsil eder. Çünkü sanat, matematik, doğa bilimleri ve sosyal bilimleri

bütünleştirmek bilişsel gelişmeyi, soyut düşünmeyi, yaratıcılığı ve problem çözme becerilerini arttırmaktadır (Perkins, 1994).

Disiplinler arası yaklaşım, var olan şeylerin geçmişini araştıran tarihçi, bunların nasıl çalıştığını keşfetmeye çalışan bilim insanı ve yeni şeyler üreten sanatçının zihinsel fonksiyonlarının bir araya getirilmesidir. Bu nedenle, eğitim programlarında bilimsel (olayları ve nesnelere çalışan bilimsel çerçeve), tarihi (nesnelere ve olayları eski düşüncelerle karşılaştıran tarihsel çerçeve) ve sanatsal (yaratıcı ürünler ortaya koyan sanatsal çerçeve) çalışmaların ilintili sonuçlarına odaklanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Hope, 1991).

Disiplinler arası yaklaşıma dayalı öğretim daima merkezi bir konu (tematik yaklaşım) alanının altında yatan derin temalara (prensipler, teoriler, genellemeler, kavramlar) dayanır. Bu nedenle öğrenciler, sadece araştırılacak tek bir alan yerine araştırmalarına yardımcı olacak diğer disiplinleri kullanarak konuyu inceler (Martinello, 2000). Böyle bir eğitim sistemi içerisinde yetiştirilen öğrencilerin kapsam ve derinlik olarak geliştirilen duyuşsal, pratik ve bilişsel düşünce biçimleri zengin bir mozaik şeklinde ortaya çıkarılır.

Bu yaklaşımı uygulayan öğretmenler alanlarına ait programlarını, diğer öğretmenlerle birlikte anlaştıkları içerikte, işbirliği yaparak, aynı sınıfta aynı anda öğretirler. Genelde bu modelin planlaması, zaman ve program içerikleri arasındaki bağlantıyı kurmak için büyük bir çaba ve özveri ister. Monotonlaşmayı kaldıran, böylece öğretmenler tarafından programlarının yeni ve değişik bir perspektiften incelenmesi sağlanır.

Dünyadaki hızla meydana gelen değişim içinde bireyden beklenen nitelikler değiştiği gibi onları yetiştirecek olan öğretmenden beklenen görevler de değişmektedir. Öğretmenlerin, sadece öğretme ve sınıf aktiviteleri yaptırma gibi geleneksel rolleri program planlayıcısı, karar verici, insan kaynakları ve teknoloji yöneticisi, takım üyesi ve takım lideri olma gibi rollere dönüşmektedir. Ayrıca öğretmenler, öğrenmede meydana gelen sorunları araştıran ve çözebilen, bilgiyi arayıp bulan, kullanabilen, yüksek düzeyde düşünme becerisine sahip, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilen bireyler olmak zorundadırlar.

Elbette sanat eğitimi de disiplinler arası işbirliği sürecinde tüm bilimlerin verilerini kendi odağında yer alan ilgi alanlarında değerlendirecek ve uygulamada kullanacaktır. İlgi ve araştırma alanları açısından çok yönlü ve çok değişkenli olan sanat eğitimi birçok disiplinin odağında bulunan konuları kapsamına alır. Bunun için sanat eğitimi eğitim sistemimizin ve kültürümüzün vazgeçilmez bir ögesi olarak düşünülmelidir. Özellikle son yıllardaki disiplinler arasındaki işbirliği ile eğitim programlarının gelecekte yeniden düzenlenebileceği sanat eğitimi ve öğretiminin giderek daha fazla önem kazanacağı görüşü kabul görmeye başlamıştır. Bundan dolayı bu çalışmada ilköğretim ikinci kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalı çalışmalar yapılmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalar ne tür sonuçlar ortaya koymaktadır?” şeklinde belirlenmiştir.

Alt Problemler

- 1- İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersi, disiplinler arası uygulamalarda diğer disiplinlerle nasıl ilişkilendirilmiştir?
- 2- İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalar hangi yönlerden öğrencilere yarar sağlamaktadır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Günümüzde meydana gelen gelişmelerin hızı ve boyutu baş döndürücüdür. Bilginin hızla artması, bireyin kendisini sürekli geliştirmesini ve bunu yaşam boyu sürdürmesini zorunlu hâle getirmektedir. Bu değişim içinde her şeyi bilmek yerine nasıl yapacağını bilmek önem kazanmaktadır. Buna olanak sağlayan yöntemlerden birisi de “disiplinler arası yaklaşıma” dayalı öğrenmedir.

Çağdaş dünyanın kültürel bir zorunluluk olarak kabul ettiği görsel sanatlar eğitiminde öğrenmeyi gerçekleştirmek için öğretim yöntem ve teknikleri büyük önem taşımaktadır. Öğrencileri ezberden uzaklaştıracak, düşünmeye ve araştırmaya sevk edecek yöntemlerin işe koşulması, programdaki hedeflerin daha etkili bir

şekilde davranışa dönüştürülmesini sağlamaktadır. Öğretmenler, öğrencilere öğretilmesini istedikleri konuları diğer bilim dallarıyla ilişkilendirerek geçmiş yaşantıları, doğal ortam, görsel, işitsel, duymusal organlara hitap edecek şekilde birçok araç-gereçle, somuttan-soyuta, bilinenden-bilinmeyene, yakından-uzağa öğrenme ilkeleriyle kazandırmaya çalışmaktadır.

Öğretim programlarında disiplinler arası ilişkiyi sağlamak için içerik sınırlarını ortadan kaldırarak, öğrencilerin farklı ders konularının hayatlarını nasıl etkilediğini ve her disiplinin güçlü yanlarını diğerleriyle bağlantısını etkin biçimde göstermek önemlidir. Bu anlayışta uygulamadaki seçenekler sonsuz olduğundan disiplinler arası öğrenme, eğitim sürecini sürekli besleyen bir enerji kaynağı olarak iş görmektedir. Böyle bir öğretim sistemi ile öğrenciler öğrendiklerini artırma ve zenginleştirme imkânı bulmaktadır.

Disiplinler arası yaklaşım aynı zamanda güncel yaşamı yansıtmaktadır. Bu nedenle öğretim yaklaşımı öğrenciler tarafından daha istekle benimsenmekte ve öğrenme için motivasyon sağlanabilmektedir. Okulda farklı alanlarla oluşturulan etkinliklere katılım sağlayan ve bunları gözlemleyen öğrenciler, bir alandaki beceri ve bilginin başka bir alana nasıl transfer edileceğini ve yaşam deneyimlerine nasıl uygulanabileceğini kavrayabilmektedir. Bu anlayışla hazırlanacak programların geliştirilmesinde; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanların amaçları arasında da bağlantı bulunmaktadır. Bu da etkinliklerin dinamik ve canlı bir yapı içinde gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Martinello (2000)'ya göre ilköğretim programlarındaki değişimin gereksinimlerine cevap verebilecek yaklaşımlardan birisi olduğu düşünülen disiplinler arası anlayışa olan ilgi ve ihtiyaç yoğunlaşmıştır. Son çalışmalar, geleneksel disiplin merkezli öğretim programlarında, birbirinden kopuk bir anlayış yerine birlik ve bütünlüğü vurgulayan, disiplinler arası anlayıştaki öğretim programına yönelik olduğunu göstermektedir. Bu yönelişe paralel olarak görsel sanatlar dersinde de disiplinler arası öğretim yaklaşımının uygulanabileceğini belirlemek ve sonuçlarını ortaya koymak amacıyla böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu araştırmanın:

- 1- Disiplinler arası öğretim yaklaşımı konusunda çalışmak isteyen ilgili araştırmacılara yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- 2- Uygulama alanında bulunan görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ve bu yaklaşımı uygulamak isteyen diğer disiplinlerin öğretmenlerine yol gösterebileceği beklenmektedir.
- 3- Disiplinler arası yaklaşımı öneren Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'na ve program geliştirmecilere disiplinler arası yaklaşımın uygulanma sonuçlarına yönelik olarak geri dönüt niteliğinde katkı sağlayabileceği umulmaktadır.
- 4- Eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi öğretmen yetiştirme programlarında istenilen standartların oluşturulmasında faydalı olabileceği düşünülmektedir.

1.3. Sayıtlar

- 1- Öğrenciler ders sonu değerlendirme yazılarını isteyerek, anlayarak ve samimiyetle oluşturmuşlardır.
- 2- Eş gözlemcilerin gözlem formlarında yazmış oldukları doğru olarak kabul edilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2009–2010 öğretim yılı 7. sınıf görsel sanatlar dersi “iletişim ve piktogram, baskı çalışmaları, kültürlerin buluşması, küresel ısınma konuları ile sınırlıdır.
2. Uygulama süresi planlanırken eğitim-öğretim yılı içerisindeki tatil günleri (Kurban bayramı tatili, yılbaşı tatili, yarıyıl tatili) çıkartılarak düzenleme yapılmıştır. Bu araştırma haftada bir ders saati (40 dakika) olmak üzere on yedi haftalık bir uygulama ile sınırlıdır.

3. Araştırma, Ted Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu 7. sınıfa devam eden 22 öğrenci ile sınırlıdır.

4. Ayrıca bu çalışma yapıldığı tarihte görsel sanatlar eğitimi ve eğitim bilimlerinde yer alan en son gelişmeler ile sınırlıdır.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Eğitim insanoğlunun var oluşundan bu yana gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun tüm toplumlarda süregelmiştir. Eğitim toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa uyum sağlamasının en önemli araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Sürekli değişen ve gelişen dünyada, sistemler ile birlikte eğitimcilerin rollerinin de değişmesi kaçınılmazdır. Eğitimcilerin rolü, bilgiyi yorumlayabilen, yeni bilgiler üretebilen, bilgiyi birçok alanda yapılandırabilen yaratıcı bireylerin yetiştirilmesini sağlamak olmuştur. Sadece düşünme ve mantık yetisinin dışında estetik düşünmenin de geliştirilmesinin önemle vurgulandığı bir çağda yaşadığımız gerçeğinden yola çıkılırsa insanlığın geleceği için her alanda yaratıcılığa gerek olduğu görülecektir.. Toplumların sorunları çözebilmesi, kalkınması her alanda iyi yetişmiş yaratıcı bireylere bağlıdır. Bu konunun geliştirilmesinde diğer unsurların yanında sanat eğitimine de önemli sorumluluklar düşmektedir.

Sanat eğitimi öğrenciyi görmeye bir o kadar da aramaya, sormaya denemeye, merak etmeye, yaratıcılığa vs. yönlendirmelidir. Eğitim; soran, düşünen, akıl yürüten, sorun çözen, araştırmacı insan yetiştirme olduğuna göre böyle bir sistemin uygulanması öğrenciyi, yaratıcılık ve araştırma bağlamında özgür olmaya özendirir. Eğer bireyde merak, sabır, sentez yapabilme, yargıya varabilme gibi özellikler varsa yaratıcı kişilik çağdaş eğitim sürecinde hızla gelişir. Bu süreci başarılı kılacak sözü edilen özellikler sanat eğitimiyle güdülenebilir, yönlendirilebilir ve geliştirilebilir.

Sanat eğitimi derslerindeki teorik ve uygulamalı çalışmalar, bilimsel yöntemlere dayandırılarak ve disiplinler arası bir anlayışla ele alındığından daha çok ders içi yaratıcı etkinlikler toplamıdır (San,1982:219).

Günümüzde sanat eğitimiyle ilgili derslerin, bütün sanat türlerini kucaklayan bir kapsamda ve diğer derslerle entegre edilmiş biçimde işlenmesi düşünülmelidir. Bugün önemi anlaşılmış olan duygusal zekâ, çok yönlü zekâ gibi yetiler, kapsamlı sanat eğitimi programlarıyla geliştirilebilmektedir. 21.yy'ın gereksinim duyduğu buluşçu, yaratıcı, planlayıcı, tüm beyinsel yetileri geliştirilmiş bireylerin yetiştirilmesi sırasında sanat eğitimi alanının kapsamı zenginleşerek, çeşitli disiplinlerle desteklenerek gelişimini sürdürmektedir. Ancak yaratıcı insan

yetiştirmeyi amaçlamayan geleneksel, tutucu eğitim yöntemlerinde ısrar eden ülkelerde sözü edilen amaçları gerçekleştirecek sanat eğitiminin gelişmesi çok zordur. Bunu başarmak için eğitim sistemlerinde sanatı kendine özgü ilkeleriyle bir eğitim disiplini olarak gerçek yerine oturtmak ve bu konuda gerekli öğretimi yapmak zorunlu olmaktadır.

Bireylerin yaratıcılık, özgünlük, yetenek ve becerilerini en iyi ortaya koydukları ders olan görsel sanatlar derslerine, eğitimde yeterince yer verilmesinin gerekli olduğunu belirten Özsoy (2003:34,35), bunun iyi yetiştirilmiş sanat öğretmenleri ve doğru bir öğretim programıyla gerçekleştirilmesi halinde yeni değerlere uyumlu bir eğitimi bireylere kazandırmanın daha kolay olacağını vurgulamaktadır.

Sanatsal gelişim, toplumsal gelişmeye ve toplumsal yaşamın yapısına doğrudan bağımlıdır. Toplumun modern ve post-modern süreçte yönünün değiştiği göz önüne alınırsa, sanat eğitimi yöntemleri ve programlarının da geleneksel yöntemleri terk ederek post-modern anlayışla geliştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede görsel sanat eğitiminde de yeni yaklaşımlar görülmektedir. Oluşturulan yeni yaklaşımlardan birisi de Disiplin Temelli Sanat Eğitimi görüşüdür. Bu anlayışla, öğrencileri günümüz sanat eğitimine değişik yaklaşımlar sunan kişiler olarak yetiştirilmesi, bireysel ifadelerin zenginliğine ve çok sesliliğine kavuşmaları için Birleştirilmiş sanat eğitimi yöntemi; çok alanlı sanat eğitimi yöntemi adı da verilen bu görüş önem kazanmıştır. Disiplin Temelli Sanat Eğitimi Yöntemi YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitim Geliştirme Projesi dâhilinde yapılan bir çalışma ile 1997 yılından itibaren Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Öğretmenliği lisans programlarında Özel Öğretim Yöntemleri dersi içerisinde öğretilmeye başlanmıştır. Bu yapılanmayla Eğitim Fakültelerinde köklü bir değişimin yaşandığı söylenebilir.

Sadece uygulama çalışmalarının yapıldığı görsel sanatlar eğitimi alanında öğrenciler, sanatın insanlar üzerindeki etkisini öğrenirken, sanat konusunda insanlık tarihinin birikimlerini de öğrenerek, sanatsal estetik konusunda da deneyimler kazanmaktadırlar. Son yıllarda çok alanlı (disiplin tabanlı) sanat eğitimi çalışmalarında sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve sanatsal ürün oluşturma çalışmaları yapılarak öğrenciler eğitime çalışılmaktadır. Öğrencilerin bu dört

temel üzerinde eğitilmeleri, onların daha fazla bilgiyi daha kalıcı bir şekilde öğrenmelerini sağladığına dair araştırmalar mevcuttur (Gökay,1998).

Son yıllarda sanat eğitimi ile ilgili çalışmalarda çok kültürlü eğitimin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çok kültürlü eğitim bireylere; farklı kültürlere ait bireylerin tutumlarını ve değerlerini kendi toplumları içerisinde anlamlandırabilme, farklı bakış açıları geliştirme, ön yargıları kaldırıp ortak değerleri fark etme, küresel düşünebilme yetilerini kazandırmayı amaçlamaktadır. Sanatın evrensel bir dil olduğu kabul edildiğine göre çok kültürlü öğretimin sanat eğitiminde de uygulanması öğrencilerin toplumsal gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

“Gelecek yüzyılda uluslar arası alanlarda söz sahibi olabilecek etkili ve verimli bireylerin yetiştirilebilmesi, ülkemiz için eğitimde yeni bir paradigma olan çok kültürlü eğitimin, öğrenme ortamlarına yansıtılmasıyla olanaklı olacaktır. Ülkemizde yaşayan kültürler, “ebru” sanatında olduğu gibi, birbiriyle kaynaşmış ve “kitre” ile birbirine bağlanmıştır. Ancak her renk ve desen de “ebru” da olduğu gibi kendi özgün yapısını korumaktadır. Bu nedenle öğretim programlarımızda çok kültürlü eğitim uygulamalarına yer vermenin ülkemizin var olan güçlü yapısına artı değer katacağı söylenebilir. Bunu yapmak için de farklı etnik yapıların, dinlerin ve kültürlerin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma potasında birleştirilerek, karşılıklı hoşgörü ve empati geliştirme üzerine temellendirilmesinin anlamlı olacağı düşünülmektedir” (Cırık, 2008).

Nitelikli bir eğitim için farklı kültürlere ve içeriklere önem vermek farklı disiplinlere de odaklanmayı ve bunlara öğretimde yer vermeyi gerektirir. Her disiplin alanında olduğu gibi sanat eğitiminde de hem yurt içinde hem de yurt dışında disiplinler arası yaklaşımla ilgili araştırmaların yoğunluğu gitgide artmaktadır.

Farklı alanların katılımıyla Amerika Birleşik Devletleri’nde oluşturulan “Ulusal Sanat Eğitimi Birliği”, güçlü bir şekilde, disiplinler arası öğretimin ve sanat aracılığıyla öğrenmenin yanında yer almaktadır. Sanat eğitimcileri, sanatlardaki disiplinler arası çalışmanın, öğrencilerin problemler çözmeleri ve anlamlı bağlantılar kurmalarını sağladığı için, önemli olduğu sonucuna varmışlardır. NAEA (2002:3-4)

'ye göre Disiplinler arası eğitim programı, öğrencilere yeni fikirler yaratma ve onlar arasındaki ilişkileri sentezleme fırsatı vermektedir.

2.1. Disiplinler Arası Yaklaşım

Son zamanlarda önem kazanan disiplinler arası yaklaşımı tanımlama. girişimleri 1930'larda başlamış ve 1970-80'lerde doruk noktaya ulaşmıştır (Lattuca, 2001: 10).

Disiplinler arası yaklaşım, kesişen bilgiler ağıdır. Bilimlerin ve akademilerin amacı, bilgiyi mümkün olduğu kadar niteliksel ve niceliksel olarak artırma, yükseltme ve geliştirmedir. Dolayısıyla bu yapı bilginin disiplinlerin ötesinde anlaşılması, paylaşılması ve evrenselliği ile gelişebilecek bir olgudur. Bir temaya ya da kavrama farklı açılardan ışık tutabilen bilgi, beceri ve disiplinlerin ilişkili bir şekilde birleştirilmesi olan disiplinler arası yaklaşım için şimdiye dek farklı tanımlar yapılmıştır. Apostel (1970: 25)'e göre "disiplinler arası" kavramı iki ya da daha fazla disiplin arasındaki ilişkiyi içermektedir. Yıldırım (1996: 89), "disiplinler arası" kavramını, "geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar etrafında anlamlı bir biçimde bir araya getirilerek sunulması" olarak; Jacobs (1989: 8) ise, bir konu ya da kavramın incelenmesi için birden fazla disiplinin bilgi ve yöntemini kullanan yaklaşım olarak tanımlamaktadır.

Yeni ilköğretim programlarında yapılandırmacılık ve yapılandırmacılığa uygun olarak tematik yaklaşım benimsenmiştir. Üniteler yerine daha kapsamlı öğrenme alanlarını içeren temalar belirlenerek çeşitli disiplinler ile ara disiplinler arasında bağlantılar kurulmuştur (Acat ve Ekinci, 2005). Wilson, Katos ve Strevens (2007)'e göre ise disiplinler arası kavramı farklı bakış açılarının birleştirilmesini içermektedir.

Akademik anlamda öğretme becerileri, bireylere bazı yetenekleri kazandırmak amacıyla izole edilmiş bir takım bilgileri, öğrenene aktarmayı hedefler. Ancak bu öğretim şekli genellikle başarısızlıkla sonuçlanır. Artık eğitimciler tematik yaklaşımla; gerçek hayatı taklit eden ve hatta hayatın aynası olarak nitelendirilebilecek konuları öğrencilere çoklu zekâlarını geliştirebilme fırsatları da sunarak kazandırmayı hedeflemektedirler. Bundan dolayı eğitim sistemlerinde disiplinler arası bir yol izlenmektedir (Armstrong, 2000).

Humphreys, Post ve Ellis (1981)'in tanımına göre, disiplinler arası çalışmalar öğrencinin çevresiyle alakalı olan birçok boyuta ait bilgiyi genişletmesidir. Onlara göre, beceri ve bilgi birden fazla çalışma alanında geliştirilir ve uygulanabilir.

Tematik yaklaşımla farklı derslere ilişkin konular birbirleriyle anlamlı bir şekilde ilişkilendirilir. Farklı alanlara ilişkin konuların anlamlı bir biçimde ilişkilendirilmesi ve bireyin etkin bir biçimde öğrenme yaşantılarının içinde olması öğrenmenin daha sağlıklı gerçekleşeceğini gösterir. Aynı zamanda farklı disiplinleri birleştirme, okulun çalışma süresi içinde konuların gereğinden fazla yığılmasını ve zamanın giderek parçalanmasını önlemeye yönelik bir çaba olmaktadır (İşler, 2004). Dervişoğlu ve Soran (2003)'a göre okuldaki öğretim ve öğrenilenler günlük yaşam için anlamlı hale getirilirse ve kullanılabilirse daha etkili olacaktır ve okulda işlenen konular üzerinden yaşamla bağlantılar sağlanmış olacaktır.

Yıldırım (1996: 89)'ın belirttiğine göre “disiplinler arası yaklaşım bir ders saati içerisinde biraz Tarih, biraz Coğrafya, biraz Matematik ya da Müzik işlemek değildir”. Bu yapay bir birleştirme olacaktır. Bunun yerine öğretimde farklı disiplinlere ait bilgi ve becerilerin ortak bir tema etrafında etkili ve anlamlı bir şekilde birleştirilmesi gerekmektedir.

Özet olarak disiplinler arası yaklaşım tanımları birbirinden farklı olmakla birlikte tüm tanımlardaki ortak yaklaşım farklı disiplinlerin kazanımlarının birlikte kullanılarak bir bütün haline getirilmesi ve bütünün parçalardan büyük olduğunun gösterilmesidir. Parçalar arasındaki ilişki belirli bir sisteme bağlı değilse (disiplinler arası öğretim yaklaşımı gibi) parçaların bir arada olması bir bütünlük ifade etmemektedir. Genel olarak, disiplinler arası yaklaşım; programların esnek olması, birbiriyle bağlantılı konu alanlarının birleştirilmesi, temalara dayalı ünitelere önem verilmesi, çeşitli kaynakların incelenmesi ve öğrenci gruplarının oluşturulması gibi noktaları kapsamaktadır.

2.1.1. Disiplinleri Birleştirme Yöntemleri

Konu alanları ve disiplinlerin birleştirilmesini amaçlayan çalışmalar, birleştirmede uyguladıkları yaklaşım ve yöntemlerde farklılık gösterebilmektedir.

Örneğin 1980-90'lı yıllarda, disiplinleri birleştirme yöntemlerinin farklılık göstermesi sonucu “birleşik/bütünleşik program” kavramı yerini disiplinler arası, geçişli disiplinler, çoklu disiplinler gibi kavramlara bırakmıştır. Jacobs (1989) disiplinler arası, zıt disiplinler, çoklu disiplinler, çok katımlı disiplinler ve geçişli disiplinler olmak üzere beş yöntem sınıflaması yaparken; Drake ve Burns (2004: 8) disiplinler arası, çoklu disiplinler ve zıt disiplinler olmak üzere üç ana yöntem sınıflamasına gitmiştir. Belirgin sınırlarla ayıramadığımız bu yöntemleri örneklerle incelemek disiplinler arası uygulamaların nasıl bir mantıksal çerçeve içerisinde bütünleştirildiğinin belirlenmesinde katkı sağlayabilir. Araştırmanın bu kısmında, bu yöntemler özellikleriyle birlikte ele alınmıştır.

Çoklu Disiplinler (Multidisciplinary): Bu yöntemde ilk olarak disiplinlere ağırlık verilmektedir. Disiplinlerin arasında herhangi bir bağlantı kurulmadan bir temanın tek bir disiplin kapsamında işlenmesidir. Bu yöntemde, farklı disiplinlere ait öğretmenler ortak bir tema etrafında birleşseler de çoğunlukla öğretimi ayrı ayrı yapmaktadırlar (Grady, 1994). Örneğin, renk konusunun “görsel sanatlar” dersinde ve “fen ve teknoloji” dersinde ayrı ayrı işlenmesi fakat aralarında ya da diğer disiplinlerle bir bağlantıya, ilişkilendirmeye yer verilmemesidir.

Zıt Disiplinler (Crossdisciplinary): Bir disiplinin bir başka disiplinin penceresinden bakarak işlenmesi sonucu oluşmaktadır. Zıt disiplinler ortak becerilere odaklansa da bir disiplin daha baskındır. Sanat tarihi bu yaklaşıma örnek olarak verilebilir. Sanat tarihi dersinde, sanatçı gözü ile tarihi yapılara ve tarihe bakılmakta, iki disiplin beraber işlenmektedir. Ancak sanat dersi tarih dersine göre daha baskın durumda olmaktadır.

Geçişli Disiplinler (Transdisciplinary): Bu yöntemde, programlar öğrencilerin soru ve endişelerine göre organize edilmektedir. Gerçek yaşam durumlarına vurgu yapılmakta ancak istendiğinde gerçek yaşam durumlarını oluşturan disiplinler belirlenebilmektedir (Drake ve Burns, 2004: 17). Örneğin, “mimarlıkta matematiğin yeri nedir sorusu” için matematik, geometri ve mimarlık alanlarına ait bilgi ve becerilerin birleştirildiği bir tema oluşturulabilir. Bu temada ölçü kullanarak ve rastgele binalar inşa edilip sağlamlığına bakılabilir. Böylece,

gerçek yaşam durumları oluşturarak öğrencilerin soruları cevaplanmış olur (Coşkun, 2009).

Çok Katımlı Disiplinler (Pluridisciplinary): Bir problemi ele alarak o problemin ilişkili olduğu disiplinleri birleştirmektir. İletişimin farklı disiplinler arasında bulunduğunu iddia eden bu yöntemde disiplinler arasındaki bağlantı zıt disiplinlerdeki bağlantıdan daha azdır (Unesco, 1986). Biyoloji ve Sağlık gibi disiplinlerin birlikte çalışması bu modele örnek olarak gösterilebilir.

Bütünleşmiş Disiplinler (Integrated Discipline): Aşılama, disiplinler arası müfredatta üçüncü ve en az rastlanan yaklaşımdır. Bu modelde, öğretmenin bilgisinin derinliği ve öğrencilerin bilgi birikimi çok önemli olmaktadır. Örneğin; sorgulayıcı bir üst düzey de lise ortamındaki disiplinler arası müfredat, görsel sanatlar ve dil sanatları öğretmeni tarafından oluşturulmuştur (NAEA, 2002). Öğrenciler, heykel, video ve edebiyat aracılığıyla, bugünün çağdaş aile ilişkilerinde anlaşmazlık/şiddet temasını (konusunu) araştırmışlardır. Tema, Shakespeare'in Romeo ve Juliet çalışmasıyla ve oyunun çeşitli çağdaş ortamlarının analiziyle genişletilmiştir. Öğrenciler, görüntülerin, seslerin ve metinlerin kullanımını yazılı ve sembolik biçimlerde analiz ederlerken, bir videobant ve resimlerle bir pano hazırlamışlar (NAEA, 2002: 9).

Golley (1997)'e göre ise bütünleşmiş disiplinler modelinde, bir disiplin başka bir disiplinin konu alanı içinde incelenmektedir. Ancak konuyu işlerken onu oluşturan alt disiplinleri belirlemek zordur. Örneğin; matematik, kimya dersinin işlenmesinde kullanılırken kimya dersinin içinde ayrı bir konu olarak matematik incelenmemektedir.

Paralel Disiplinler (Parallel Disciplines): Paralel Öğretim, ortak bir konu veya düşünceye odaklanacak iki öğretmen arasındaki uyumdur. Paralel öğretimde, ayrı disiplinlerden gelen her bir öğretmen işbirliği halinde çalışırlar. Böylece ortak bir konu içindeki kendi disiplinlerinin içeriğine ve süreçlerine odaklanabilirler. Paralel disiplinler modelinde disiplinler arasındaki bağlantıları kurma sorumluluğu öğrencilere bırakılmıştır. Öğretmenler ilişkiyi açık olarak söylememektedir. Görsel sanatlar dersinde sanatın ilke ve elemanları konusu işlenirken ritimden

bahsedilmesi ve müzik dersinde de ritim konusunun işlenmesi bu modele örnek olarak verilebilir.

Disiplinler Arası (Interdisciplinary): Tanımlanan dördüncü model disiplinler arası modeldir. Bu modelde, öğretim okul müfredatı içindeki tüm disiplinleri bir araya getirmek için bilinçli bir şekilde planlama yapılır. Öğretim programlarını hazırlayanlar, ortak temayla ilgili öğretimi ele alırlar, onu planlarlar, değişiklik yaparlar, izlerler ve değerlendirirler. Üniteler zaman çerçevesine özgüdür ve karşılıklı olarak belirlenen anlayışı yerine getirmek için planlanır (Mallery, 2000; Jacobs, 1989). Öğrenme modelleri iki veya daha fazla disiplin arasındaki bağlantıları ön plana çıkaran tek bir dersten veya disiplinler arası bir çalışmadan, tüm bir müfredat çerçevesi olarak, birçok sınıf, öğrenci ve öğretmen gerektiren okula yaygın bir projeye kadar değişebilir (NAEA, 2002). Bu yöntemle disiplinler ayırt edilebilir ancak çoklu disiplinlerdeki kadar ön planda değildir (Drake ve Burns, 2004: 12).

Farklı görüşler disiplinler arası, geçişli disiplinler, zıt disiplinler vb. şeklinde farklı farklı tanımlarda bulunsalar da hepsi iki ya da daha fazla konuyu bir araya getirmekte ve bir çatı altında toplamaktadır (Mathison ve Freeman, 1997). Disiplinleri birleştirme yöntemlerindeki asıl ayrım konu alanlarının birleştirilme ya da ayrılma derecesidir. Bu aşamada tasarımların farklı olmasına neden olabilmektedir. Belirlenen yaklaşıma göre tasarımlar farklı oluşturulsa da Mathison ve Freeman (1997)'a göre hepsinin belirlediği eğitim kazanımları aynıdır. Bu kazanımlar:

- Genel kavramların uygulanmasında artış sağlamak
- Geniş bakış açıları ve değerlerin gelişmesiyle küresel bağlantıların daha iyi anlaşılmasını sağlamak
- Karar verme
- Yaratıcı ve eleştirel düşüncede artış sağlamak
- Motivasyonu arttırmaktır.

Disiplinleri birleştirme modelleri incelendiğinde, bir temayı öğretmek için disiplinler arası ilişkilerin kurulduğu, bireye farklı disiplinlerin kazanımlarını

birleştirme fırsatı verildiği, bu yaklaşım modelinin en uygun entegre modeli olduğu söylenebilir.

2.1.2. Disiplinler Arası Yaklaşımın Önemi

Brewer, Hebi ve Benjamin (1999)'e ve Gestalt teorisine göre “bütün” bireysel parçalardan daha anlamlıdır. Disiplinler arası yaklaşım öğrencilerin gerçek yaşamla ilgili durumları anlamalarını ve bu durumların büyük bir resmini görmelerini sağladığından (Drake ve Burns, 2004: 92), dünyanın “bütünsel” anlamıyla ilgilidir.

Bütüncül yaklaşım, parçaların anlamlarını ve aralarındaki bağlantıyı kaybetmeden birleştirilmelerini içermektedir. Her bir dersi, kendine özgü yöntemleri, farklılıkları ile kabul eden, ancak öğretme-öğrenme sürecinde öğrenme ilkelerinin gerektirdiği biçimde öğrencinin somut öğrenme yaşantıları ile bütünü görmesini sağlayacak olan disiplinler arası yaklaşımda birçok yöntem ve strateji de bütüncül bir şekilde ele alınır. Yaklaşımın amacını bireye anlamlı gelen ve gerçek olan öğrenme yaşantılarının birleştirilmesi belirlemiştir. Bu nedenle, disiplinlerin birleştirilerek anlamlı bir bütünün incelenmesini amaçlayan bu yaklaşım yardımıyla, öğrenciler bu disiplinlerin tamamen ayrı konuları içermediğini görebilmekte ve yaşadıkları dünyayı bütün olarak anlayabilmektedir.

Yapılan bazı araştırmalarda, disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin okula ilgisini ve öğrenmeye katılımını arttırdığı belirtilmiştir (Suraco, 2006; Sullivan, 2000). Çalışmalarında, disiplinler arası ilişkiler içeren ve karmaşık olan gerçek yaşam problemlerinin öğrencilerin katılımını arttırabileceğini belirten Lattuca ve diğerleri (2004) de bu görüşü desteklemektedir. Lake (2001)'de, okulların, eğitimi toplumun istediği bireyleri yetiştirmede bir süreç olarak görmesi gerektiğine işaret etmiştir. Yapılan tüm araştırmalar incelendiğinde, gerçek yaşamla bağlantı kurmayı destekleyen disiplinler arası yaklaşımın öğrenmeyi daha anlamlı hale getirmede olumlu yönde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bir bilgi yaşantıyla ne kadar çok ilişkilendirilirse, o kadar iyi organize edilmiş demektir ve uzun süreli bellekte o derece iyi saklanıp, hatırlanabilir (Senemoğlu, 2005: 283). Bu nedenle beyinde gerçek yaşamla ilişkilendirilerek

depo edilen bilgileri hatırlamak daha kolay olmaktadır. Bu çerçevede, öğrencilerin unutmaları azaltmak ve daha iyi hatırlamalarını sağlamak için konu alanları ile yaşam arasında ilişkilerin kurularak bilgilerin öğrenilmesine olanak sağlayan disiplinler arası yaklaşımlar öğretmenlere yardımcı olabilir. Benzer görüşte olan Bergstrom (2003) gerçek yaşamı yansıtan disiplinler arası çalışmaların öğrencilerin aktif katılmalarını gerektirdiğinden ve bilgiyi öğrenme ihtiyacını anlamasını geliştirdiğinden uzun süreli öğrenmeyi desteklediğini ifade etmektedir.

Öğrenme ortamlarında disiplinler arası yaklaşımların kullanılmasının bir amacı da bireylere çok yönlü düşünce biçimi kazandırmaktır (Yıldırım, 1996). Disiplinler arası yaklaşımla çeşitli disiplinlerin bilgi ve becerilerini sentezlemeyi ve analiz etmeyi gerekli kıldığından öğrencilere üst düzey düşünme becerileri de kazandırmaktadır. Mathison ve Freeman (1997) disiplinler arası yaklaşım karar verme becerisi, eleştirel ve yaratıcı düşünce becerisinin yanında disiplinler arasındaki bilginin sentez edilmesini sağlamaktadır diyerek bu görüşü desteklemektedir. Yapılan çalışmalarda, disiplinler arası yaklaşımların öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı belirtilmiştir. Guthrie, Wigfield ve VonSecker (2000) yaptıkları çalışmada disiplinler arası yaklaşımla öğrenim gören öğrencilerin motivasyonunun geleneksel ortamda öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Guercio (2003) ise çalışmasında, derslerde disiplinler arası yaklaşım uygulandığında öğrencilerin motivasyonunun eskiye oranla %50 arttığını belirtmiştir. Bu araştırmalar ışığında, disiplinler arası yaklaşımların öğrencilerin motivasyonlarını arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Spicer (2001)'e göre disiplinler arası yaklaşım, sayısal ve sosyal bilimlerde okuma, yazma becerisinin geliştirilmesinde yardımcı olmaktadır. Bu yaklaşım, farklı disiplinlerin kazanımlarını bir araya getirdiği için düşünme ve düşünceyi ifade etme becerisinin gelişmesine imkân vermektedir.

Bu bağlamda disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin olayları bütünsel olarak görmelerine, olaylar ve kavramlar arasındaki ilişkileri doğru kurabilmelerine olanak sağlaması, öğrencilerin öğrenme isteği ve başarılarının artmasına katkıda bulunması bakımından önem taşımaktadır.

2.2. Disiplinler Arası Yaklaşımın Tarihsel Gelişimi

Drake ve Burns (2004: 27)'a göre programların birleştirilmesi düşüncesi 1800'lü yılların sonunda Johann Friedrich Herbart adında Alman filozofunun ismini alan akım ile başlamıştır. Herbart tematik yaklaşımı yani disiplinlerin ortak bir konu etrafında birleştirilmesi fikrini ortaya koymuştur.

Kilpatrick (1918)'in proje tabanlı programlarında, konu alanlarının birleştirilmesine vurgu yapılmıştır. Bu nedenle, farklı disiplinleri kaynaştıran birleşik programların (integrated curriculum) temeli Kilpatrick'in proje temelli programlarına dayandırılmaktadır.

1920'li yıllarda disiplinler arası yaklaşımın uygulanması gündeme gelmiştir. 1919 yılında Columbia Üniversitesi "disiplinler arası modern toplum" dersinin programda yer almasını önermiştir. Bu dönemde, disiplinler arası yaklaşımla öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerine öncelik verilmiştir (Klein, 1996: 8).

Sosyal Bilimler Araştırma Konseyi (SSRC) de disiplinler arası çalışmaları büyütmek için girişimlerde bulunmuştur. SSRC 1923 yılında, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, tarih, psikoloji gibi alanların toplulaştırılmasını sağlamıştır (Klein, 1996: 23).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1930-1940'lı yıllarda okullarda bütüncül yaklaşım desteklemiştir. Uygulanan programlarla öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları günlük yaşam alanlarıyla birleştirilerek öğrenmenin bütünleşmesi sağlanmıştır (Klein, 1996: 32).

1933 yılında İlerlemeci Eğitim Derneği'nin (Progressive Education Association) başlattığı Sekiz Yıllık Çalışma (Eight Year Study) ile öğrencileri ileriki yıllara hazırlamak amaçlanmıştır (Ellis ve Fouts, 2001). Yapılan çalışma sonucunda mezun olan öğrencilerin akademik ve sosyal olarak geleneksel sınıf ortamında öğrenim gören öğrencilere göre daha üst düzeyde oldukları belirtilmiştir.

1940'lı yılların sonlarına doğru, "birleştirilmiş eğitimin temeli" (Foundations for Integrative Education) adlı organizasyon, "içeriğin birleştirilmesi" (content integration) ve "sürecin birleştirilmesi" (process integration) kavramlarını birbirinden bağımsız olarak ele almıştır.

1960-1970’li yıllarda, Amerikan yüksek öğretiminde disiplinler arası öğretim yaklaşımının arttığı dönem olmuştur (Ciabocchi, 2006). Bu dönemde disiplinler arası yaklaşıma uygun birçok yeni deneysel program oluşturulmuştur. Üniversitelerde disiplinler arası yaklaşımı konu alan araştırmalarda bu yıllarda yapılmaya başlanmıştır (Klein, 1996: 24). 1960’lı yılların sonlarına doğru OECD merkezi “I. Uluslararası Disiplinler Arası Etkinlik Taramasını” organize etmiştir. Bu yaklaşıma asıl eğilim ise 1980’li yıllarda başlamıştır (Rebecca, 2007). 1990’lı yıllardan itibaren ise ABD başta olmak üzere farklı ülkelerde de örnek uygulama çalışmaları üzerinde durulmuştur.

2.3. Disiplinler Arası Yaklaşımın Kuramsal Dayanağı

Disiplinler arası yaklaşımın temelleri, Dewey’in bireyin deneyimine odaklanan okul modeline ve Piaget’in yapılandırmacı eğitim kuramına dayanmaktadır (Head, 1997). Daha açıklayıcı bir ifade ile Dewey’in ilerlemeci eğitim felsefesine dayanan “öğrenmede yaratıcılık ve deneyime odaklanan çocuk merkezli yaklaşımı” ile Piaget’in bireyin kendi tecrübesiyle kendi bilgisini oluşturmasına dayanan “yapılandırmacılık teorisi” disiplinler arası yaklaşıma temel oluşturmaktadır (Head, 1997).

Piaget’in yapılandırmacılık teorisinde bireyin bilgiyi oluşturabilmesi için ön bilgileriyle yaşantısı sonucu edindiği bilgileri ilişkilendirmesi gerekmektedir. Birey ön bilgilerini var olan durumla ilişkilendirerek kendi bilgisini oluşturmalıdır. Piaget’e göre, beyinde var olan ve bilgiyi işleyen birbirine bağlı parçalardan oluşan “şemalar” bulunmaktadır. Çocuk ve çevresi arasında kurulan bağlantılarla özümseme ve uyumsama yöntemleri ile şemalarda ilişkiler kurularak bilişsel gelişim sağlanmaktadır. Özümseme ile yeni bilgi, bireyin var olan bilişsel şeması ile ilişkilendirilerek mevcut bulunan şemalarda uygun olan yere yerleştirilmektedir. Uyumsamada ise, yaşantı sonucu edinilen yeni bilgi ile var olan şemalar arasında herhangi bir bağ oluşturulmadığı takdirde, o bilgiyi içeren yeni bir bilişsel şema oluşturulmaktadır. Uyumsama ve özümseme arasında denge sağlandığında, bireyin yaşantısı sonucu kazandığı deneyim ve eski bilgileri arasında ilişki kurularak bilişsel süreç gerçekleşmektedir. Başka bir tanımla birey edindiği bilgiyi zihninde

anlamlandırmaya çalışıp zihninde yapılandığı şekliyle bilgiyi kendisine mal etmektedir. Benzer bir şekilde, disiplinler arası yaklaşımda da öğrencilere yeni şemalar kazandıran ya da oluşan şemaları yeniden yorumlamalarını sağlayan öğrenme yaşantıları önemli olmaktadır (Roberts ve Kellough, 2003: 43). Buradan hareketle disiplinler arası yaklaşım, bilgiler arasında ilişki kurulmasını savunan yapılandırmacı yaklaşımla benzerlik göstermektedir. Dewey ve Piaget bütüncül öğrenme ve öğrenirken ilişki kurma ilkesinin üzerine basmaktadır. Dewey ve Piaget'nin bu ilkesinin disiplinler arası yaklaşıma temel oluşturduğu söylenebilir.

Marshall (2005)'a göre ise, yapılandırmacı yaklaşımda disiplinlerin ilişkilendirilmesi, anlama becerilerini geliştirmektedir. Bu görüş, yapılandırmacı yaklaşımın disiplinler arası bağlantıların kurulmasını içerdiğini işaret etmektedir.

Eğitimde vurgunun 'öğretmeden' 'öğrenmeye' geçtiği dolayısıyla bireyin öğrenmesi esas alınarak; ilgileri, beklentileri ve öğrenme stillerinin önem kazandığı görülmektedir. Bununla beraber ders içeriklerinin konu bakımından hafifletilip etkinlik bakımından zenginleştirilmesi ve öğrenci merkezli hale getirilmesine çalışılmaktadır. Dewey ise çocuk merkezli öğrenme yaklaşımında, bireysel ihtiyaçlara ve etkinliklere önem vermektedir. Bireyin etkinlikleri etrafında organize olmuş bir program oluşturmak için çocuk merkezli yaklaşımı sosyal konularla birleştirmiştir. Bu birleştirme ile, disiplinler arası yaklaşımı demokrasideki konulara entegre etmiştir

Dewey, okulu ayrı bir parça olarak görmek yerine, gerçek yaşamla bütünleştirerek çocukların deneyimlerinin daha anlamlı olabileceğini savunmaktadır (McKenna, 2007).

Dewey, okul dışındaki yaşam ile bireyin yaşantılarını ilişkilendirerek bireyi yaşama hazırlayan okul modellerini önermektedir (Diker, 2004). Dolayısıyla okul yaşantısı ve günlük yaşantıyı birleştirmeyi hedef alan disiplinler arası yaklaşımla bu noktada benzerlik göstermektedir.

Disiplinler arası yaklaşımın ilkelerinin, beyin temelli öğrenme kuramına da dayandığını söyleyebiliriz. Yapılan çalışmalar, beynin daha iyi bir öğrenmeyi sağlamak için örüntü ve ilişkiler aradığını belirlemiştir. Bilginin bireyin kendine has

özellikle oluşturulması sonucu anlam yüklener ve diğer bilgilerle bütünleştirilerek saklandığında öğrenmenin daha çabuk ve daha kalıcı gerçekleştiğini göstermektedir (Ellis, Fouts, 2001). Beyinde bilgilerin birleştirilmesine bağımlı kurulması açısından bakıldığında, beyin temelli öğrenme, kavramlar arasında ilişkilerin kurulmasına önem veren disiplinler arası yaklaşımla örtüşmektedir. Bundan dolayı beyin temelli öğrenme disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine temel teşkil edebilmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımın etkilendiği bir başka kuram da “çoklu zekâ” kuramıdır. İnsan zekâsını tanımlayan Howard Gardner (1983)’in “çoklu zekâ” kuramına göre, insanlar farklı tip zekâlara sahiptir. Örneğin bazı insanların görsel zekâsı daha iyi olurken bazı insanların dilsel zekâsı daha baskın olabilmektedir. Gardner’in “Çoklu Zekâ” kuramı, sınıfta disiplinler arası yaklaşıma göre derslerin işlenmesine temel oluşturabilmektedir. Çoklu zekâ kuramında bireyin sahip olduğu zekâ alanını keşfetmek ve bu alana yönelik eğitim vermek önemlidir. Örneğin, görsel zekâ alanının daha fazla olduğu bir sınıfta konuların sanatla ilişkilendirilmesi ya da materyallerin görsel olmasına özen gösterilmesi konunun daha hızlı anlaşılmasını ve diğer disiplinlerin bilgi ve becerileriyle bütünleştirilmesini kolaylaştırabilir.

Tüm bu bilgilerin ışığında disiplinler arası yaklaşımın kuramsal temellerinin çocuk temelli öğrenme yaklaşımına, yapılandırmacılık teorisine, çoklu zekâ kuramına ve beyin temelli öğrenmeye dayandığı söylenebilir.

2.4. Disiplinler Arası Yaklaşımını Etkileyen Felsefe ve Eğitim Felsefeleri

Disiplinler arası yaklaşımı etkileyen felsefelerden biri varoluşçu felsefedir. Bu felsefeye göre, bireyin deneyim ve tercihleri yaşamını şekillendirmede önemlidir. Bireyin doğru olanı seçmek için gerekli kriterleri belirlemesine ve doğruyu kendisinin seçmesine fırsat vermektedir (Ornstein ve Hunkins, 2004: 35). Bireyler için, ilerlemek istedikleri bilgiyi seçebilme fırsatı veren ortamlar oluşturulmasını desteklemektedir. Sarı ve Önkal (2007)’a göre, varoluşçuluktan yani insanı özgür bireyler yapan bu felsefi yaklaşımdan uzak olan eğitim anlayışında bireyler sorgulamaktan ve yaratıcı düşünmekten uzakta olan, ezber ve tekrar yapan aktörlerdir.

Varoluşçu felsefeye, bireye özgür iradesiyle seçim yapma, eleştirel düşünme ve yaşamına yön verebilme imkânı sağlaması açısından bakıldığında disiplinler arası yaklaşıma destek veren bir felsefe olduğu söylenebilir.

Disiplinler arası yaklaşımın etkilendiği en önemli “eğitim felsefelerinden” biri de “ilerlemecilik”tir. Öğrenmenin birleştirilmesi ve disiplinler arası yaklaşıma uygun program oluşturulması ilerlemeci eğitim felsefesinin bir parçasıdır (Ellis ve Fouts, 2001).

Dewey ve diğer ilerlemeci kuramcılara göre, doğada disiplinler arası bir ilişki vardır ve konu alanları öğrenmenin bir bölümüdür (Ornstein ve Hunkins, 2004: 44).

Varoluşçu felsefeden gelişen ilerlemeci eğitim felsefesi eğitim ve sosyal açıdan yenilikleri temsil etmektedir. İlerlemeci düşünce, bireyin değişen dünyaya uyum sağlayabilmesi için öğrenmenin; problem çözme yöntemlerini, deneyimi ve işbirlikçi öğrenmeyi destekleyen yaşantıları, içermesini öngörür. Eğitim öğrenci merkezli öğretmen ise rehber olmalıdır. İlerlemeci eğitim felsefesinin desteklediği bu düşünceler, disiplinler arası yaklaşımın prensipleri ile örtüştüğünden disiplinler arası yaklaşımın dayanağını oluşturabilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıkan yararcılık felsefesine göre ise öğrenme; birey ve çevresiyle etkileşim sonucu bireyde ve çevresinde meydana gelen değişim sayesinde gerçekleşmektedir. Örüntüler arasındaki bağlantılar ve deneyim önemlidir, parçalar ile bütün ilişkilidir (Ornstein ve Hunkins, 2004: 35).

Yararcı felsefeyi ve yaparak-yaşayarak öğrenmeyi savunan John Dewey’e göre; okul, sosyal yaşamla çakışan özel bir ortamdır ve okul ile sosyal yaşam arasında bir sınır bulunmamaktadır. Bu nedenle, çocuğun okulda kazandığı deneyimler, sosyal yaşamın bir parçası olmalıdır. Çocuğun deneyimini destekleyen bu felsefeye göre, okulda işlenen konu alanı sosyal yaşamdaki gibi disiplinler arası olmalı ve problem çözümü gerektirmelidir (Ornstein ve Hunkins, 2004: 35). Öğreneni merkeze alan bu görüşler de, işlenen konuların gerçek yaşamla bağdaşmasını öngörür. Bu bağlamda disiplinler arası yaklaşımı etkileyen düşünce sistemlerinden biri olmaktadır.

2.5. Disiplinler Arası Yaklaşım ile İlgili Araştırmalar

Yurt içinde ve yurt dışında, disiplinler arası yaklaşım konusunda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalardan bazıları aşağıda tarih sırasıyla verilmiştir.

2.5.1. Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Gökay (2010) “Görsel Sanatlar Eğitiminde Disiplinler Arası Yaklaşım ve Uygulama Örnekleri” başlıklı araştırmasında farklı disiplinlerin sanat eğitimi ile birlikte ele alınma olgusunu araştırmış ve bu konuda yapılan araştırmaların bulgularını özetleyerek disiplinler arası eğitimin öğrenmede kalıcılığı arttırdığını, farklı düşünme becerilerini geliştirdiğini, soyut düşünebilme, sentez, analiz ve değerlendirme yapabilme davranışlarını kazanmada etkin olduğunu vurgulamıştır. Gökay (2009: Ed: Mercin, Alakuş) “Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi” adlı kitabın “Sanat Eğitimi ve Diğer Disiplinlerle İlişkisi” bölümünde sanatı, insan ve toplum, teknoloji, medya ve iletişim, eğitim ve kültür, ekonomi, yerellik ve evrensellik kavramlarıyla birlikte ele alarak disiplinler arasılık kapsamında bir araştırma ortaya koymuştur.

Demir (2009) araştırmasını ilköğretim ikinci sınıflarda uygulanan disiplinler arası bütüncül öğretim yaklaşımının etkisi incelenmek amacıyla yapmıştır. Araştırma İlköğretim 2. sınıfta okuyan dört grupta gerçekleştirilmiştir. Kontrol gruplu ön test – son test deneysel desenin kullanıldığı araştırmada, seçilen sınıflardan ikisinde disiplinler arası bütüncül öğretim yaklaşımı uygulanırken diğer iki sınıfta ise geleneksel öğretim yöntemi uygulanmıştır. Verilerin elde edilmesi için araştırmanın uygulanacağı ve bütün dersleri içine alan başarı testi geliştirilmiştir. Ayrıca öğrenci öz değerlendirme formu ve veli öz değerlendirme formu kullanılmıştır. Ölçme araçlarından başarı testi deney ve kontrol grubuna ön test ve son test olarak verilmiştir. Öğrenci öz değerlendirme formu ve veli öz değerlendirme formu ise sadece deney grubundaki öğrencilere uygulanmıştır. Öğrenci öz değerlendirme formu ve veli öz değerlendirme formu verilerinin analizinden frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Araştırmada deney grubundaki öğrencilere disiplinler arası bütüncül öğretime göre araştırmacı tarafından hazırlanan dört haftalık etkinlikler uygulanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre, disiplinler arası

bütüncül öğretim yaklaşımının uygulandığı deney grubundaki öğrenciler, geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubundan öğrencilere göre daha başarılı olmuşlardır. Deney grubu öğrencilerine uygulanan öğrenci öz değerlendirme formu bulgularına göre öğrenciler bu yaklaşımla dersi daha iyi öğrendiklerini ve bu yaklaşımla ders işlemekten ve etkinlikleri uygulamaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Deney grubu veli öz değerlendirme formu bulgularına göre veliler bu yaklaşımla uygulanan etkinlikleri çocuklarının daha çok istediklerini ve severek yaptıklarını belirtmişlerdir.

Disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre tasarlanmış temaların öğrencilerin matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırma da 2009 yılında Coşkun tarafından yapılmıştır. Çalışmada ön test - son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 8.sınıfa devam eden, yaşları 13-15 arasında değişen ve sosyo-ekonomik düzeyleri orta seviyede olan 66 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış matematik başarı testi ve eleştirel düşünme eğilimi ölçeği kontrol ve deney gruplarına 5 haftalık uygulama öncesi ve sonrasında uygulanmıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler ile kovaryans analizi yapılmıştır. Araştırma bulguları, disiplinler arası yaklaşımın geleneksel öğretime göre matematik başarısını olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Yeni ilköğretim programında yer alan kavramlar ve yaklaşımlarla yeniden gözden geçirilip yenilenen İlköğretim İngilizce Dersi 4. sınıf programıyla Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Programının disiplinler arası bakımdan uyumunu ortaya koyan Güneş (2007), disiplinler arası ilişkisi oluşturan ölçütleri konu uyumu, etkinlik uyumu ve beceri-strateji uyumu olarak belirlemiştir. Bu üç temel ölçüte dayanarak 4.sınıf İngilizce ve Sosyal Bilgiler derslerinin eğitim programları, yıllık planları ve ders kitapları incelenmiştir. Yapılan incelemede, genel anlamda bu iki derste yer alan konu, etkinlik ve beceri-stratejilerde sistemli bir uyuma rastlanmamış ama bazı kavramlar aracılığı ile bir uyum sağlanabileceği görülmüştür.

Disiplinler arası Sanat ve Sanat Eğitime etkilerini inceleyen Üstüner (2007) araştırmasını, bilgi toplama formu ile elde edilen veriler, yüzde %, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapmayı içeren betimsel istatistik tekniklerinden yararlanılarak analiz etmiştir. Araştırma bulgularında, 3 ve üzeri ortalamalar ile günümüz sanatçı ve

sanat eğitimcilerinin sanatta disiplinler arası yaklaşımın önemi ve gerekliliğine yönelik görüş birliği içinde oldukları; sanat eğitimcilerin disiplinler arası sanatın, sanat eğitime etkisine yönelik görüşlerine bakıldığında ise, 4 ve üzeri ortalama puanlarla disiplinler arası sanatın sanat eğitime çok önemli etkileri olduğu görüşünde birleştiklerini belirtilmiştir. Bu araştırma sanat eğitiminden çok sanat ve sanatçılar üzerinde durmuştur.

İlköğretim 4. sınıf Beden Eğitimi dersi futbol temel becerilerinin disiplinler arası öğretim yaklaşımına göre öğretiminde model bir uygulama örneği olarak yapılmış bir diğer araştırma da Arslantaş (2006) tarafından yapılmıştır. Disiplinler arası öğretim yaklaşımına göre Beden Eğitimi, Matematik ve Sosyal Bilgiler dersleri arasında disiplinler arası öğretim modellerinden “bağlı modele” göre ders planlaması yapılmıştır. Araştırma 2005-2006 eğitim-öğretim yılında 4. sınıf öğrencilerden 74 erkek öğrenciyle yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin futbol bilgilerini ölçmek amacıyla futbol bilgi testi, ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “yön bilgisi”, matematik dersi “açı bilgisi” ve beden eğitimi dersi başarı notları sınıf öğretmenlerinden alınmıştır. Araştırmada öğrencilerin futbol top sürme temel becerisini ölçmek amacıyla Yeagley top sürme beceri testi kullanılmıştır. Sonuç olarak; deney ve kontrol gruplarında futbol bilgisi ve top sürme becerilerinde $p < .05$ güven aralığında anlamlı bir gelişme görülmüş, deney grubundaki futbol bilgi düzeyleri ve top sürme becerilerindeki gelişme kontrol grubundaki gelişmeden daha fazla olduğu bu gelişme $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Özkök (2005) tarafından yapılan araştırmanın amacı ise, disiplinler arası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretimi ile öğrencilerin yaratıcı problem çözme becerilerinde fark olup olmadığını belirlemektir. Çalışmada bağımlı değişkeni, yaratıcı problem çözme becerileri oluştururken, bağımsız değişkeni ise disiplinler arası yaklaşıma uygun yaratıcı problem çözme öğretimi oluşturmaktadır. Tek deney deseni kullanılan araştırmanın örneklemini Ankara ili Namık Kemal İlköğretim Okulunda okuyan 45 tane 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. T-test ile veri analizi yapılan çalışmada veri toplamak için gözlem tekniği uygulanmış, Yaratıcı Problem Çözme Testi (YPÇT) ve Becerileri Gözlem Ölçeği (YPÇBGÖ)

kullanılmıştır. Öğrencilerin YPÇT puanlarından elde edilenlere göre, puanlar uygulama öncesinde % 22–26 arasında değişirken, aynı değerlerin uygulama sonrasında % 55–67 arasında değiştiği görülmüştür. Bu bulgular disiplinler arası yaklaşımla düzenlenen problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisini arttırdığını göstermiştir.

Edeer (2005) makalesinde bugünkü sanat ve sanat eğitimi sorunları göz önüne alındığında, bütünselliği sağlayan çağdaş sanat eğitimi programlarına büyük bir gereksinme olduğunu konulara ve sorunlara bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşımının, bireylerin sanattaki yaratıcılığının yanı sıra öteki alanlarda da yaratıcılığını önemli ölçüde geliştireceğini vurgulamıştır. Bu görüşe paralel bir çalışma da Delier (2005) tarafından yapılmıştır. Araştırma 7 resmi ve 3 özel okulun 7.sınıfında okumakta olan 264 öğrenciyi kapsamaktadır. Ayrıca resmi ve özel okullarda çalışan 92 öğretmene de anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere ve disiplinler arası yaklaşımla uygulanan programa göre öğrencilerin İngilizce ders başarılarının arttığı, görsel sanatlar dersinde ise bakış açılarının ve görsel algılarının geliştiği tespit edilmiştir.

İşler (2004), araştırmasında disiplinler arası tematik yaklaşımı eğitime sağlayacağı katkılar konusunda analiz etmiş, sanat eğitiminde disiplinler arası yaklaşımı literatür taraması yaparak gözden geçirmiş ve ABD’de yapılan bazı örnek uygulamaları irdelemiştir. İşler, disiplinler arası – tematik yaklaşımın öğrencilerin “program içeriğini elde etme” ve “sembolleştirme”, “diğerleri ile ilişkilendirme” ve “değiştirme (yeni bir şeyler üretme)”, “uygulamayı” kapsayan bağımsız düşünme ve öğrenme kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olduğu sonucuna varmıştır.

Diker (2004) tarafından yapılan “Disiplinler Arası Öğretim Yaklaşımına İlişkin Durum Çalışması” başlıklı çalışmada disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanmış projelerin öğrenme sürecine ve öğrenenlerin mantıksal düşünce becerilerine etkisi araştırılmıştır. Disiplinler arası yaklaşıma göre hazırlanan projelere katılan 10. sınıf öğrencilerininin kavrama, hız ve yeteneklerindeki değişimi görmek için 1982 yılında Padilla ve Yeany tarafından hazırlanan ve 21 maddeden oluşan mantıksal düşünce testi kullanılmıştır. Araştırmada durum çalışmalarından iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Bu yolla, disiplinler arası uygulama yapılarak tek bir durum olan okulda, öğrenci, öğretmen ve veliler alt birimleri oluşturmaktadır. Araştırmaya

katılan 8 öğrenci, 4 öğretmen ve veliler ile görüşme yapılmıştır. Disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanmış projelere katılan öğretmen ve öğrencilerle görüşme yapılarak ve gözlemlenerek nitel veri; öğrencilere mantıksal düşünme grup testi yapılarak nicel veri toplanmıştır. Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bulguya göre uygulama öncesinde öğrencilerin dersler arasında bağlantı kuramadıkları, bir derste öğrendikleri bilgiyi başka bir derste kullanmadıkları, güncel konular hakkında proje yapmadıkları ancak proje uygulamasından sonra bu durumların olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin ise disiplinler arası yaklaşımı daha iyi anladıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin mantıksal düşünce ön ve son testinden aldıkları puanlar arasında son test lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Disiplinler arası temaları inceleyen Olgun (2004) tarafından yapılan başka bir çalışmada da, sınıfta tematik eğitim uygulandığında akademik amaçlı İngilizce (EAP) öğrenen ileri-orta düzeydeki öğrencilerin motivasyonunun artıp artmadığı araştırılmaktadır. Araştırmanın amacı; hazırlık okulunda derslere katılan öğrencilerin motivasyonunu sağlamak için tematik öğretim metodunun kullanılmasının etkili olup olmayacağını belirlemesidir. Yönetimin yapmış olduğu ihtiyaç analizi sonucunda, hazırlık okulundaki öğrencilerin gerçek hayattaki gibi, bütünleştirilmiş becerileri kullanmaya ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 1., 2., 3. ve 4. sınıflardan oluşan ve farklı bölümlerde okuyan 2735 ODTÜ'lü öğrenciye 5 açık uçlu sorudan oluşan anket uygulanmıştır. İlk 4 soru İngilizce becerisi içerirken 5. soru çalışma ve işbirliği becerisi bilgisi içermektedir. 5-6 haftalık dönemler sonunda 14 öğrenci, yönetimden iki idareci ve ders veren altı öğretmenle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere göre, temalar onların ilgi alanlarını içerdiğinde, öğrenmeleri ve İngilizce yeterlilik düzeyleri ilerlemiştir. Ancak, temalar zor olduğunda ve gereksiz kelimeler içerdiğinde öğrenci motivasyonuna bir etki edemediği belirlenmiştir. Bu durum araştırmacı tarafından, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren tematik öğretimin kullanılması gerektiği şeklinde yorumlanmıştır.

Duman ve Aybek (2003) yaptıkları araştırma da Türkiye'de ve dünyada eğitim uygulamalarındaki süreç-temelli öğretim ve disiplinler arası öğretim yaklaşımlarının etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada STÖ planına göre disiplinler arası

yaklaşım içerisinde, aile kavramının öğretimi uygulama örneği olarak incelenip süreç-temelli öğretim ve disiplinler arası öğretim yaklaşımları ile ilgili olarak hem teori ve hem de uygulama bağlamlarına yönelik açıklamalarda bulunmaktadır.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

White ve Carpenter (2008) tarafından, disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre tasarlanan öğretimin, öğrencilerin biyolojik kavramlara olan farkındalığına etkisi ve biyoloji ile matematik kavramları arasındaki ilişkinin öğrenilmesine etkisi incelenmiştir. Çalışma, 10 hafta boyunca haftada bir kez deney grubuna uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise geleneksel yaklaşımla matematik ve biyoloji öğretimi uygulanmıştır. Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grubunun araştırma becerisi, laboratuvar güvenliği ve fen kavramları bilgisi için yapılan testlerde, deney grubundaki öğrencilerin katılımlarının, araştırma becerilerinin ve laboratuvar güvenliği bilgilerinin kontrol grubuna göre anlamlı olarak fazla olduğu belirlenmiştir.

Disiplinler arası yaklaşıma göre öğretim yapılırken oluşturulan gruplardaki öğrenci sayısının etkisini araştıran bir diğer araştırma da 2007 yılında Wallace tarafından yapılmıştır. Araştırmada, farklı öğrenci sayısından oluşan gruplar oluşturularak disiplinler arası yaklaşım uygulanan 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bağlantı kurabilme yetileri karşılaştırılmıştır. Bu amaçla Wisconsin Üniversitesinde yapılmış Sosyal Bağ Ölçeği (Social Bonding Scale) farklı büyüklüklerdeki gruplara uygulanarak, elde edilen verilere t-test analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda, 2 öğretmenin disiplinler arası yaklaşıma göre eğitim verdiği 50 kişilik grubun sosyal bağlantı kurma yetisinin, 4 öğretmenin disiplinler arası yaklaşıma göre eğitim verdiği 100 kişilik gruba göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla yapılan araştırmada disiplinler arası yaklaşımı oluşturulan küçük grupların sosyal bağlantı kurmada daha çok öğrenciden oluşan gruplardan daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Stephen Carpenter'ın Ocak 2006'da yayımlanan "Kaygıları Paylaşma, Ekip Çalışmasını Yükseltme ve Daha İleri Gitme II" adlı sanat makalesinde, Sanat Aracılığıyla Eğitimi Dönüştürme (TETAC) adlı bir proje ön plana çıkarılmıştır.

TETAC modeli sanat eğitimcilerinin, genel sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin yeni ve heyecanlı bir şekilde dizayn edilen bir eğitim programı oluşturmak amacıyla işbirliği yapmalarına dayanmaktadır. Üç fakülte danışmanı, sanatı eğitim programına entegre ederlerken, Put Villenove, Amanda Martin Hamon ve Kristina Mitchel, birçok konu alanında bağlayıcı olarak, sanat müzesinden yararlanan disiplinler arası müfredatın gelişmesi, geçmişi ve başarısı üzerinde durmuşlardır (Carpenter, 2006).

Ciabocchi (2006) yaptığı çalışmada, New York'ta üniversite birinci sınıfta uygulanan disiplinler arası yaklaşımın öğrenme ve öğretmeye etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda bu yaklaşımın öğrencilerin bilişsel gelişimlerine ve akademik başarılarına nasıl etki ettiği belirlenmeye çalışmıştır. Araştırmada veri toplamak için görüşme, tarama, gözlem ve istatistiksel analizler yapılmıştır. Başarıdaki değişime bakmak için toplam 162 kişiden oluşan deney ve kontrol grubuna başarı testi ön test-son test olarak uygulanmıştır. Bilişsel gelişim için Perry Zekâ Şeması Ölçeği, öğrenmede meydana gelen değişimi ölçmek için de Kolb öğrenme stilleri modeli esas alınmıştır. Deney grubundakilerle yapılan görüşme sonucu öğrencilerin disiplinler arası yaklaşım sayesinde daha iyi anladıklarını belirtmişlerdir. Ancak yapılan analiz sonucu ise deney ve kontrol grubunun akademik başarı, öğrenmeleri arasında farka rastlanmamıştır.

Courtney (2006) tarafından yapılan bir başka deneysel araştırmada, disiplinler arası yöntem ve geleneksel yöntem ile ders alan öğrencilerin; devamlılık, katılım, ilişkili (bağlantılı) düşünme becerileri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 71 lise öğrencisi oluşturmaktadır ve deney grubu ile yapılan çalışmada disiplinler arası yaklaşıma uygun dersler İngilizce ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yapılmıştır. Kontrol grubu ise, bu dersleri ayrı ayrı işlemiştir. Araştırmada, alt problemlere cevap bulmak amacıyla nicel ve nitel veri toplanarak devamlılığa bakılmış, sınıf gözlemi yapılmış, öğrencilerin uygulanan program ile ilgili yansıtma yazıları incelenmiş ve öğretmen görüşleri alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre iki gruptaki öğrencilerin okula devamlılıkları arasında farka rastlanmamıştır. İki grupta yer alan birinci ve son sınıf öğrencilerin devamlılık analizi Anova testi ile yapılmış ve disiplinler arası yaklaşımla öğrenim gören birinci sınıf öğrencilerinin ilk dönem sonunda okula devamlılığının arttığı

belirlenmiştir. Araştırmaya ait bir başka bulgu da, disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre düzenlenen programlara katılan küçük sınıfların ilişkili düşünmede ve bağlantı kurmada diğer sınıflara göre daha iyi olduklarıdır. Ayrıca, öğretmenlerle yapılan görüşme sonucunda disiplinler arası yaklaşımın öğrenmede ve bağlantı kurmada geleneksel yaklaşıma göre daha etkili olduğu belirlenmiştir. Tüm öğrencilerin yazıları analiz edildiğinde, disiplinler arası yaklaşımla öğrenim gören öğrencilerin kurdukları bağlantı sayısının geleneksel programdaki öğrencilerinkinden fazla gibi görünse de analiz sonucu farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre düzenlenen programa katılan öğrencilerin diğer gruba göre ders işleyişi sırasındaki katılımının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmacı, araştırma bulgularına dayanarak, bütüncül ve bağlantılı öğrenmeyi destekleyen eğitimcilerin öğrencilerinin disiplinler arası yaklaşım ile gerekli ilişkileri öğreneceğini savunmaktadır.

Kafetzopolous (2006) makalesinde, resim alanında, özellikle kimya ve sanat arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Kimyasal bazı maddelerin boya yapımında kullanıldığını belirterek okulun kimya laboratuvarında bunların hazırlanmasının günlük yaşam uygulamasına iyi bir örnek olduğunu vurgulamaktadır. Yapılan uygulamanın hem sanat eğitiminde kullanılan malzemelerin öğrenilmesinde hem de kimyasal maddelerin özelliklerinin kavranmasında katkılar sağladığı gözlemlenmiştir. Disiplinler arası bu uygulamanın sorgulama yöntemiyle öğrenmeyi arttırdığı desteklenmektedir.

Kirk ve Jefferies (2006) makalelerinde bilimsel faaliyetlerde, sanatın özellikle gözlemsel sanatın önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Bu yazarlara göre doğa konusunda araştırma yapan ilk araştırmacıların çizim yetenekleri sayesinde bazı kuşların ve bitkilerin isimlendirme ve dosyalamaları yapılmıştır (Aktaran: Gökay, 2010).

Marshall (2006) tarafından San Francisco Eyalet Üniversitesi'nde öğretmen yetiştirme programında, ilköğretim ikinci kademeye yönelik, sanat eğitiminde entegrasyon adı altında bir proje yapılmıştır. Proje sanat eğitimini diğer araştırma ve düşünme alanlarıyla (bilim, mitoloji, öykü anlatma... gibi) birleştirir. Proje basit derslerden oluşmasına rağmen, basit fikirlerin derinliğine inilmesi ve onların altında

yatan kavramlara yüzeysel anlamının ötesinde uzanılması ve etkinliklerle desteklenmesi projeyi özgün ve açıklayıcı kılmaktadır.

İlk derste, öğrenciler, yapılandırılmış süreç aracılığıyla, doğal olmayan hayali, hayvanlar çizerler bu sırada onların geometrik yapıları üzerindeki organik çizgileri detaylandırır. İkinci derste hayvanların yaşamlarını kurarlar. Bu noktada bilim ve sanat entegre edilir. Üçüncü derste ise geliştirdiği tüm bilgilerle hazırlığını yapmış olan öğrenciler hayvanlar hakkında öyküler yazarlar, çizimler ve kolajlar aracılığıyla da onları açıklarlar. Böylece işbirliği ve sosyal deneyim kazanmış olurlar. Dördüncü ve beşinci derste de üç boyutlu hayvan heykelleri yaparlar.

Milbrandt (2006) makalesinde öğretimin hedefinin, öğrencileri daha yüksek düzeylerdeki kavrayış ve düşünmeye dahil etmek, öğrencilere bir konu hakkında bağımsız konuşmada yardımcı olmak, öğrenciler için sosyal desteği artırmak, sanat sınıflarının ötesinde, bütüncül öğrenmeyi destekleyen öğretim için temalar geliştirmek, öğrencilerin, disiplinli bir araştırma aracılığıyla, bilginin inşa edilmesine katkı yapmaları ve öğrenmeyi derinleştirmek için bilgiyi okul ötesindeki bir dünyaya bağlamak olduğunu belirtmiştir.

Konuların günlük yaşamdan seçilmesinin, disiplinleri ilişkilendirmede öğrencilerin temayı anlamlandırmasında kolaylık sağladığı bilinmektedir. Popovich (2006) bu görüşü destekleyen çalışmasında çevresel konuları tema olarak ele almıştır. Yapılan uygulamalı çalışmaların birinde dünya ve ABD nüfusunu ve gittikçe artan nüfusun kaynaklar ve ekonomik kalkınma üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Temadaki tahminler analiz edildikten sonra sanat eğitimi derslerinde de iki noktalı perspektifle binalar şehirler çizilmiştir. Bir diğer çalışmada ise doğal afetler konusu işlenmiştir. Bu konuya ilişkin sanat uygulaması, afiş tasarımıdır. Tasarımda probleme yaratıcı çözümler bulmak esas alınmıştır. Bu projenin anahtar bileşeni, konu maddesiyle ilgili elde edilen bilgi ve anlayışın görsel ve yazılı bir formatta sunulması olarak belirlenmiştir. Popovich ile benzer görüşü savunan Anderson ve Milbrandt (2005), Parsons (1998) ve Stokrocki (2005) öğrencilere daha geniş bir dünyayla bağlantı kurmalarında yardımcı olan temaları kişisel kimlik, özgürlük, bağımsızlık, sosyal yapılar, kahramanlar ve çevre şeklinde belirlemektedirler.

Strand (2006) disiplinler arası yaklaşımın bir başka yönüne dikkat çekmektedir. Makalesinin konusu entegre edilmiş eğitim programlarında uyumlu çalışmayı kapsamaktadır. Araştırma örnek olay incelemesi olup iki programın gözlemlerinin sonuçlarını içermektedir. “Sanat eğitimcileri ve diğer öğretmenlerin işbirliği yapma süreci nedir?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda her iki programda da sanat eğitimcileri ve diğer disiplinlerin öğretmenlerinin, dikkatli gözlem, anlamlı ayrıntıların belirlenmesi, uygun temsili stratejilerin seçimi, öğrenci yansıması ve özeleştirici gibi bilişsel süreçlerde uyum içinde çalıştıkları vurgulanmaktadır.

Suraco (2006) yaptığı araştırmada sanat eğitimi dersinde konunun diğer disiplinlerle nasıl ilişkilendirileceği, disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine uygun sanat dersi yapılması konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ve sanat eğitiminde neden entegre yapılması gerektiğini belirlemeye çalışmıştır. Nitel otoetnografi metodu kullanılan araştırmada sınıf öğretmenleri, okul yöneticileri ve müzik ustalarından oluşan toplam 67 kişinin görüşleri alınarak hangi konuların sanatla bütünleştirilebileceği sorusuna cevap aranmıştır. Alınan cevaplar doğrultusunda, araştırmacı tarafından paralel öğretim, çoklu disiplinler ve disiplinler arası yaklaşıma uygun olarak sanat eğitimi programı hazırlanmıştır. İlköğretimde 2. sınıftan 8. sınıfa kadar toplam 1400 kişiden oluşan gruba, araştırmacının geliştirdiği disiplinler arası müzik etkinlikleri uygulanmıştır. Her etkinlik sonucu öğrencilerin kendilerini değerlendirdikleri rubrikler kullanılmıştır. Bu rubrikler ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin disiplinler arası yaklaşımı yararlı buldukları, öğrencilerin derse katılımlarının ve öğrenme seviyelerinin arttığı saptanmıştır.

Uygulanan disiplinler arası yaklaşım sonucunda, öğrencilerin nasıl araştırma yapacakları ve bilgileri birleştirerek nasıl anlamlandıracaklarını öğrendiği belirtilmiştir.

Hong Kong’da fen, sosyal bilimler ve sağlık eğitiminin birleştirildiği ilköğretim programının özelliklerini inceleyen Chan (2005) bu disiplinler arası yaklaşıma ait 4 temel özellik belirlemiştir. Veri toplamak için, ilköğretimde disiplinler arası yaklaşımı uygulayan 189 öğretmene anket uygulanmış ve programı

geliştirenler ile odak görüşmesi yapılmıştır. Geçerlilik için anketin Cronbach alpha ile iç tutarlılığına bakılmıştır. Güvenirlik faktör analizi ile programın bütüncül öğrenme, öğrenen yaşamıyla ilişkili olma, problem çözme becerisini geliştirme ve toplum-teknoloji- toplum yaklaşımını belirleme olmak üzere 4 temel özelliği tespit edilmiştir. Veri analizi sonucu disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre hazırlanan genel bilimler programının öğrencilerin disiplinler arası ilişkileri daha iyi görmesini sağladığı ve öğrenme yetilerini arttırdığı bulunmuştur. Disiplinler arası yaklaşıma göre hazırlanan genel bilimler programının, amacıyla, başardığı arasında fark olup olmadığını anlamak için öğretmenlere anket uygulanmıştır. T-test analizi sonucu programın amacıyla başardığı arasında fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin öğrenme yetisi ve disiplinler arası ilişki kurma becerisini arttırmak için disiplinler arası yaklaşımın benimsenmesi yararlıdır.

Doster (2004) ise tez çalışmasında sanatın Amerikan tarihiyle nasıl entegre edilebileceğine odaklanmaktadır. Araştırmasının nicel bileşenleri olan nitel bir çalışma olduğunu yazan Doster, disiplinler arası müfredat sürecinin etkisi ve sınıftaki yararlılığına ilişkin algılamalara yönelik son değerlendirme anketini; öğrencilerin sanata yönelik tavırlarıyla ilgili ön ve son değerlendirmelerini; seçilmiş öğrenciler ve öğretmenlerle yapılan görüşmeleri ve araştırmacının kendi gözlemlerini değerlendirmede kullanılan yöntemler olarak göstermektedir. Araştırmanın bulgularında ise; uygulanan öğretim yaklaşımının, öğrencilerin Amerikan tarihi ile ilgili anlayışlarını ve onların sanata yönelik tavırlarını olumlu olarak etkilediği belirtilerek, sanat eğitiminin sadece kendi disiplini içerisinde dersler vererek değil aynı zamanda sanatın diğer disiplinlerle entegre edilecek şekilde eğitimdeki rolünün genişletilmesi gerektiği çıkarımında bulunulmuştur.

“Neden öğreniyoruz, bu bilgileri hayatımıza nasıl uygularız?” sorularına cevap verildiğinde öğrenci motivasyonunun artacağına inanan Guercio (2003), araştırmasında disiplinler arası yaklaşım uygulandığında da motivasyon artar mı sorusuna cevap aramıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; düşük gelirli olan ve 4. sınıfa giden 15 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmacının geliştirdiği 6 haftalık bitkiler temasında dil, sanat, matematik ve fen disiplinleri entegre edilmiştir. Eğitimi de araştırmacının kendisi vermiştir. Öğrenmeye karşı motivasyonu ölçmek için 1968

yılında hazırlanmış 48 maddelik motivasyon ve benlik algısı envanteri kullanılmıştır. Öğrencilerin ne hissettiklerini belirlemek için öğrencilere likert tipi üç soru içeren tarama yapılmıştır. Motivasyon testi ön ve son test olarak uygulandığında, programa katılan öğrencilerin motivasyonlarında %50 artışın olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ışığında, araştırmacı öğrencilerinin motivasyonunu arttırmak isteyen öğretmenlerin disiplinler arası yaklaşımı kullanması gerektiğini belirtmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımla ilgili olarak araştırma yapan bir başka isimde Hickman (2003) olmuştur. Hickman araştırmasında sanat eğitiminin, hangi sınıra kadar matematik eğitimiyle ilişkili olduğunu incelemekle beraber matematik ve sanatın yaratıcılık, estetik, yaratıcı düşünme ve problem çözme gibi noktalarda benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymaktadır. Bu araştırma sanatın konu alanı dışında kendi iç disiplinlerinin de diğer disiplinlerle bütünleştirilebileceği konusunda fikir vermektedir.

Kander (2003) yaptığı çalışmasında, matematik, fen ve teknoloji alanların birleştirildiği disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre hazırlanmış tasarım ile üst düzey öğrenmeyi sağlamayı amaçlamıştır. Yapılan programın uygulanması 1993 yılında Virginia Üniversitesi'nde 62 öğrenciyle başlamış ve 2002 yılında bu rakam 200'e ulaşmıştır. Yapılan gözlemler sonucu araştırmacın disiplinler arası yaklaşıma göre geliştirdiği öğretime katılan ve mezun olan öğrencilerin matematik ve fen konularını içeren günlük yaşamdaki problemleri rahatlıkla çözdükleri ve farklı disiplinlerden bireylerle etkili iletişim kurabildikleri tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu da, disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre geliştirilen öğretimin üst düzey öğrenmeyi sağladığını göstermektedir.

Wang ve Shih (2003) tarafından yapılan çalışmada, disiplinler arası yaklaşıma dayanan tematik tasarıma göre ders alan öğrencilerin öğrenmeye karşı tutumlarını belirlemek, disiplinler arası yaklaşımın etkililiğini belirlemek ve katılımcıların geri dönütlerini tanımlamak amaçlanmıştır. Bu amaçla disiplinler arası yaklaşıma göre oluşturulan öğretim tasarımlarında, temalar bütüncül olacak şekilde tasarlanmıştır. Araştırmanın örneklemini İngilizce bölümü birinci sınıfta okuyan 99 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplamak için, araştırmacıların hazırladığı, açık uçlu program taraması öğrencilere ön test olarak verilmiştir. Bu taramada,

öğrencilere İngilizce öğreniminden beklentileri ve en çok ilerletmek istedikleri bilgilerinin neler olduğu sorulmuştur. Üniversitenin geliştirdiği 5 maddeden oluşan eğitimin etkililiği hakkındaki görüş formu ve araştırmacının geliştirdiği 3 maddeden oluşan yeterlilik anketi program sonunda son test olarak öğrencilere uygulanmıştır. Programın son günü yapılan bu taramayla öğrencilere en çok öğrendikleri şey ve en iyi ilerlettikleri becerilerinin sorulmasının yanında materyal seçimi, öğretme tutumu ve aktivitelerden memnun kalıp kalmadıkları da sorulmuştur. Bu form ve anketin analizi üniversite eğitim geliştirme bölümü ya da araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrenciler, tasarlanan disiplinler arası İngilizce programına ve kendi öğrenmelerine karşı olumlu tutum geliştirmişler ve disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre yapılan programlardan memnun kalmışlardır. Bu nedenle araştırmacı, derslerde disiplinler arası yaklaşıma uygun tasarımların uygulanmasını ön görmektedir.

Sanat ve sanat eğitiminin bütünleştirilmesi ve disiplinler arası öğretim yaklaşımını içeren bir başka makale de Joubert (2002) tarafından yazılmıştır. Makalede sanat ve bilim arasındaki bağlantıların ışığında, güncel eğitim modellerine yeniden gözden geçirilmek gerektiği düşüncesiyle sanatın tıp bilimiyle, mühendislik bilimleriyle, mimarlıkla ve matematikle ilişkisi sanatçı ve eserlerinden örnekler verilerek açıklanmaktadır. Bu araştırma da diğer araştırmalar gibi disiplinler arası yaklaşıma dayalı bir öğretimde, öğrencinin, kendine güven duygusunun, motivasyonun ve çabasının artacağını vurgulayarak konuların sanat aracılığıyla daha erişilebilir olduğunun üzerinde durmaktadır.

Disiplinler arası uygulama anlayışıyla yazılmış bir başka makalede Oweis (2002) tarafından ortaya konmuştur. Oweis İslam'ın öğretiminde İslam sanatını temel konu olarak ele almıştır. ABD de farklı kültür ve etnik öğrenci gruplarına sahip bir ilköğretim okulunda "İslam kültürü", İslam tarihi ve sanatı yoluyla öğrencilere tanıtılmıştır. Bu proje sayesinde uygulamaya katılan ilkokul öğrencilerinin; İslam sanatını, kaligrafiyi, ilgili tasarım elemanlarını, geometrik motifleri, bu motiflerin anlamlarını, İslam sanatında simetriyi, form tekrarlarını ve bunların arka yapısındaki matematiği fark etmeleri sağlamıştır. Daha sonraki hayatlarında bu öğrencilerin İslam sanatları konusunda öğrendikleri bu "anlamları" unutmamaları

beklenilmektedir. Çünkü ilgili anlamlar öğrencilere sadece geleneksel bir şekilde anlatılmamış, onların kendi kaligrafik desenlerini oluşturmaları veya tekrarlı İslam sanatı örneklerine yeni tasarımlar eklemeleri proje ödevi olarak verilmiştir. Öğrenciler kendi projelerine yoğunlaşma derecelerine göre daha kalıcı “anlamlar” öğrenerek ilgili disiplinler arası uygulamadan kazançlı çıkmışlardır (Aktaran: Gökay, 2010).

Sutfin (2002) tarafından yapılan araştırmada, disiplinler arası yaklaşım uygulanırken oluşturulan gruplardaki öğrenci sayısının öğrencilerin başarı, davranış, devamlılık ve toplum hakkındaki algılarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenini disiplinler arası yaklaşıma göre eğitim görülmesi ve grup büyüklükleri oluştururken, bağımlı değişkeni devamlılık, davranış, akademik başarı ve toplum algısı oluşturmaktadır. Araştırmada 3,4,5’er kişilik gruplar oluşturularak 6. ve 7. sınıf programları disiplinler arası yaklaşıma göre işlenmiştir. Araştırmada, 6. - 7. sınıflar arasındaki bağımlı değişkenlerin farkına ve farklı sayıda oluşturulan grupların bağımlı değişkenlere göre farkına bakılmıştır. 6. ve 7. sınıflardan oluşan öğrencilerin ailelerinden izin alınarak ön ve son test yapılmıştır ve araştırma için gerekli veriler okul bilgi ve yönetim sisteminden alınmıştır. Veri analizi için çift yönlü ANOVA kullanılmış ve gruptaki öğrenci sayısının bağımlı değişkenleri etkilemediği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, araştırma bulgularına göre disiplinler arası yaklaşımla öğretimde farklı sayıda öğrenciye sahip gruplarının uygulama sonunda öğrenci başarısı, davranışı, devamlılığı ve öğrencilerin toplumsal algısı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Disiplinler arası yaklaşıma göre düzenlenen öğretimin öğrenci başarısı ve davranışı üzerinde etkisini inceleyen bir başka araştırma da Cordogan ve Stanciak (2000) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen İngilizce, matematik, biyoloji ve dünya tarihi derslerini disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre birleştiren tasarım üç yıl boyunca akademik olarak riskte olan 170 lise öğrencisine uygulanmıştır. Deneysel modelin kullanıldığı uygulama sonunda disiplinler arası yaklaşıma göre öğretim gören ve geleneksel öğretim yaklaşımıyla yetiştirilen öğrencilerin davranışları ve akademik başarıları karşılaştırılmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin eğitim gelişim testinden aldıkları puanların ve genel not

ortalamalarının geleneksel öğretim programının uygulandığı öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubunun yoklama, ceza alma, geç kalma ve okuldan uzaklaştırılma gibi bağımlı değişken olan davranışları, okuldan alınan bilgiler doğrultusunda t-test analizi ile karşılaştırılmıştır. Uygulama sonunda, disiplinler arası yaklaşım uygulanan öğrencilerin belirlenen bağımlı değişkenlerinde kontrol grubuna göre olumlu yönde gelişme ortaya çıkarılmıştır. Veri toplamak için ayrıca öğretmen ve öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda deney grubundaki öğrencilerin olumlu yönde tutum gösterdikleri, risk alabildikleri, sorumluluk kazandıkları ve farklı düşüncelere açık hale geldikleri belirlenmiştir. Veri analizleri ışığında, araştırmacılar yeni tasarımların disiplinler arası yaklaşıma göre düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

McNaughton, Katryn ve Nancy tarafından 2000 yılında yapılan bir araştırma ise Üniversite düzeyindeki entegre edilmiş projeleri içermektedir. Proje konusu olarak ‘kutlama kültürü’ ele alınmaktadır. Projeyi eğitim yöntemleri dersini alan öğrenci grubu yürütmüştür. Sosyal bilgilerdeki tema; dans, drama, müzik ve görsel sanatlarla birleştirilmiştir. Bu projede kutlamanın, aile ve toplumla ilgili yönlerinin anlaşılmasına katkı sağladığı kazanımına yer verilmektedir. Öncelikle sosyal bilgiler ve sanat eğitimi programı içeriğinin ve eğitim felsefelerinin nerede örtüştüğü belirlenmiştir. Öğrenciler gruplara ayrılmış ve her grup kendi araştırmasının görsel destekli sunumunu hazırlamıştır. Örneğin; bir grup özel günleri, popüler kültür konularını, hip hop kültürünü konu edinmiştir. Hip hop kültürünün görsel, müziksel ve şiirsel ifadeleri tespit edilmiş ve bu ifadeler kimlik, topluluk ve sosyal adaletsizlik kavramlarına bağlanmıştır. Araştırmanın bir başka örneğinde ise; öğrenciler geleneksel Ukrayna paskalya yortusunu tanıtmaktadırlar. Bunun için öğrenciler tarafından bir skeç ortaya konmuştur. Skeç, bir üniversite öğrencisinin ev ziyaretinde bulunarak gelenekleri öğrenmek istemesi üzerine kurgulanmaktadır. Kızına gelenekleri öğreten bir anne, torunlarına öğreticilik yapan bir büyük anne, ziyaretçiye Ukrayna dansını öğretmeye çalışan bir çocuğun olduğu bu skecin, öğretmen olacak üniversite öğrencilerinin öğrenmeyle ilgili fikirlerini genişlettiğini savunan araştırmacılar, disiplinler arası öğretimle ilgili olarak kavramların daha fazla ilişkilendirilebildiği üzerinde durmuşlardır. Araştırma sonucunda öğretimde

bütünleştirmenin genel olarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı, motivasyonu ve başarıyı arttırdığı görüşünde fikir birliğine varılmaktadır.

Disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştıran bir başka araştırma da Sullivan (2000) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ayrıca, disiplinler arası yaklaşım ile öğrenmenin artırılması ve çalışma alışkanlığı kazanılması ile olumsuz davranışların azaltılması amaçlanmıştır. Araştırma, çalışma geliştirme programı eğitiminin öğretmenlere verilmesi ve disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanan öğretimin uygulanması olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Araştırma ön test-son test kontrol gruplu olarak yapılmıştır. Başarı testi, eğitim bölümü tarafından hazırlanmıştır; öğrencilerin katılımı ve davranış bozukluklarını belirlemek için gözlem yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan öğrencilerin akademik başarısı ve derse katılımları artmış ve olumsuz davranışları azalmıştır.

Elliott (1999) tarafından yapılan çalışmada üniversite matematik ve fen dersleri birleştirilerek disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanan temaların öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine etkisi araştırılmıştır. Ayrıca eleştirel düşünme becerisinin bölüm, cinsiyet, etnik grup ve genel not ortalamasına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Üniversitede Algebra dersi alan öğrenciler ikiye bölünerek 4 sınıftan oluşan kontrol grubuna geleneksel yöntemler, 4 sınıftan oluşan deney grubuna ise disiplinler arası yaklaşıma göre düzenlenmiş temalar uygulanmıştır. Her sınıfta bulunan iki öğretmen, toplam 143 öğrenci ile bir dönem boyunca çalışmıştır. Gruplara, 80 soruluk Watson-Glaser Eleştirel Düşünme Testi'nin A formu ön test olarak, B formu son test olarak uygulanmış ve karşılaştırma yapılmıştır. Veri analizi için JMP istatistik programı kullanılarak t-test yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, disiplinler arası yaklaşımda yer alan öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin 5 farklı alt boyutunun dördünde kontrol grubuna göre daha iyi olduğu görülmüştür. Ancak yapılan analiz sonucu, bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Eleştirel düşünme becerisinin bölüme göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, sanat ve fen bölümlerinde okuyan öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin eğitim ve işletme öğrencilerinkinden daha ileri

olduğu belirlenmiştir. Ancak etnik farkın ve cinsiyet farkının eleştirel düşünme becerisinde etkisinin olmadığı saptanmıştır.

1999 yılında Leahey tarafından yapılan çalışmada matematik ve fen öğretiminde disiplinler arası yaklaşımın etkisi araştırılmıştır. Çalışma grubunu orta sınıftan 160 lise öğrencisinin oluşturduğu araştırmada, deneysel desen kullanılmıştır. Ders öğretmenlerinin hazırladığı geometri ve biyoloji disiplinlerini içeren disiplinler arası projelere katılan öğrenciler deney grubunu; sadece geometri, sadece biyoloji ya da her ikisini de geleneksel yaklaşıma göre alan öğrenciler de kontrol grubunu oluşturmaktadır. Deney grubundaki öğrenciler ile alan gezileri yapılarak biyoloji öğretmeni ile biyotik olan ve olmayan canlılar incelenmiş, geometri öğretmeni ile bu canlıların sayıları ile ilgili olarak oran orantı konusu işlenmiştir. Kontrol ve deney grubuna eğitim verilmeden önce ve verildikten sonra matematik ve fen ile ilgili 32 kelime verilerek kavram haritası yapmaları istenmiştir. Veri analizi için kavram haritalarında iki disiplin arasında kurulan ilişkiler sayılmıştır. Disiplinler arası eğitim alan öğrencilerin verilen kelimelerin %35'i ile sadece geometri dersi alan öğrencilerin ise verilen kelimelerin %25'i ile ilişki kurabildiği belirlenmiştir. Oluşturulan kavram haritalarına göre disiplinler arası yaklaşımın geometri ve biyoloji kavramları arasında ilişki kurma becerisini ve öğrenci bilgisini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguya göre, araştırmacı, öğrencilerin disiplinler arası yaklaşıma uygun projelere daha çok katıldıklarında fen problemlerini çözmek için matematik bilgilerini nasıl kullanacaklarını planlamayı öğrenebileceklerini öne sürmektedir. Bu nedenle disiplinler arası yaklaşımın eğitimin bir parçası olması gerektiğini belirtmektedir.

Mathison ve Freeman (1997), tarafından yapılan çalışmada disiplinler arası yaklaşıma göre düzenlenen tasarımların tarihi, tanımı, bu programlara neden ihtiyaç duyulduğu hakkında bilgi verilmektedir. Bu amaçla, disiplinler arası yaklaşımı içeren 150 tane kaynak taranmıştır. Araştırmada, disiplinler arası yaklaşımın; anlamada ilerleme, karar verme ve eleştirel düşünce becerisinde ilerleme, transfer edebilme becerisinde ilerleme gibi sonuçlarının olduğundan bahsedilmektedir.

Schaefer (1996) tarafından yapılan çalışmanın amacı; disiplinler arası yaklaşım uygulanan 7. sınıf öğrencileri ile geleneksel sınıf ortamında öğrenim gören öğrencilerin başarıları arasında fark olup olmadığını belirlemektir. Yapılan araştırmada disiplinler arası yaklaşımla geliştirilen dil-sanat programının etkililiğine bakmak için Texas Non-Referenced başarı testi deney ve kontrol grubuna ön test-son test olarak uygulanmıştır. Araştırmacı disiplinler arası yaklaşım tasarlarken Texas ve Chicago programlarının kazanımlarını temel alarak davranışsal ve ileri düzeyde düşünme becerisi gerektiren etkinlikler kullanmıştır. Veri analizi için bağımsız gruplarda t-testi yapıldığında, deney grubunun okuma başarısının kontrol grubuna göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, araştırma disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin okuma becerilerini geleneksel programlara göre daha çok arttırdığını tespit etmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımın akademik başarı ve okuma becerisine etkisini inceleyen bir başka araştırma da Vidaury (1996) tarafından yapılmıştır. Örneklemi ilköğretim 7. sınıfların oluşturduğu deney ve kontrol desenli araştırmada, deney grubunun iki yıl disiplinler arası yaklaşıma göre eğitim alması sağlanmış ve uygulama sonunda her iki gruba da son test yapılmıştır. Araştırmada başarıyı ölçmek için Texas Akademik Beceri Değerlendirme Testi (TAA) kullanılmıştır. Öğrenci tutumlarını ölçmek için “okul yaşam kalitesi ölçeği” (Quality of School life scale) kullanılmıştır. Bağımsız gruplardaki tutum, başarı ve okuma becerisi sonuçlarının farkına bakmak için t-test analizinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularında, disiplinler yaklaşımla ve geleneksel yaklaşımla eğitim alan öğrencilerin öğrenme tutumları arasında fark bulunmazken akademik başarı ve okuma başarılarında deney grubundaki öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Drury (1994) tarafından yapılan deneysel çalışmada ise disiplinler arası yaklaşıma göre eğitim alan öğrenciler ile geleneksel sınıf ortamlarında ders gören öğrenci başarılarının farklı olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada deney grubunu disiplinler arası yaklaşıma göre düzenlenmiş Amerikan Kültürü dersi alan lise bir öğrencileri, kontrol grubunu ise Amerikan tarihi, edebiyat, vatandaşlık derslerinin ayrı ayrı öğretildiği lise bir öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, tarih, edebiyat, vatandaşlık derslerin hocalarının program dâhilinde

hazırladığı sınavlar kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarında yer alan öğrencilerin bu sınavlardan aldığı notlar karşılaştırıldığında, vatandaşlık sınavında kontrol grubunun daha başarılı olduğu belirlenmiş, ancak diğer sınavlarda deney ve kontrol grubunun başarıları puanları arasında farka rastlanmamıştır.

Disiplinler arası yaklaşımın lisedeki öğrenci başarısına, öğretmen ve yönetici tutumuna ve öğretmen verimliliğine etkisini belirlemek amacı ile Lawrence (1993) tarafından deneysel bir çalışma yapılmıştır. Araştırma, 9 okuldan dört öğretmen ve 4 yöneticiyle yürütülmüştür. İngilizce, fen, matematik derslerinin birleştirildiği disiplinler arası yaklaşıma göre öğrenim gören deney grubuna ve bu derslerin ayrı ayrı disiplinler şeklinde öğretildiği kontrol grubuna TAP başarı testi ön test ve son test olarak uygulanmıştır ve Wilcoxon eşleştirmeli çiftleler (Wilcoxon matched pairs) istatistik tekniği ile test edilmiştir. Grupların İngilizce, matematik ve fen 1’de başarılarının aynı olduğu ancak fen 2’de deney grubunun daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Disiplinler arası yaklaşıma katılan öğretmen ve yönetici tutumlarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından 48 maddelik tutum testi geliştirilmiştir. Testin güvenilirlik ve geçerlilik analizi yapıldıktan sonra uygulanmasına karar verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, disiplinler arası yaklaşım uygulayan öğretmenler yaklaşımın öğrenmeler üzerinde olumlu etkisinin olduğunu ve öğrencilerin daha iyi öğrendiklerini söylerken, tek disiplin yaklaşıma göre ders veren öğretmenler disiplinler arası yaklaşımın etkisinin nötr olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, öğretmen ve yöneticilerin tutumları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Araştırmanın diğer bağımlı değişkeni olan öğretmen verimliliğinden elde edilen bulgulara bakıldığında, disiplinler arası yaklaşımı uygulayan öğretmenlerin verimliliğinin disiplinler yaklaşımına göre ders veren öğretmenlerinkinden daha fazla olduğu saptanmıştır.

Ele alınan araştırmaların bulgularına göre, disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanmış temaların öğrencilerin akademik başarıları, motivasyonları, problem çözme becerileri, derse ve okula karşı tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir.

2.6. Disiplinler Arası Yaklaşım İlkeleri Dikkate Alınarak Tasarım

Hazırlanması

Amacı, öğrenmeyi sağlayan koşulları oluşturmak olan öğretim tasarımı, “nasıl daha iyi öğrenme sağlanabilir” ve “öğrenme nasıl geliştirilebilir” sorularına çözüm bulmada rehberlik eden bir süreçtir. Bu süreçte, bireylerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu ihtiyaçların giderilmesi için gerekli hedeflerin, strateji ve öğrenme yaşantılarının geliştirilmesi ve bunların amacına ulaşım ulaşmadığının belirlenmesi yer almaktadır. Kısaca, öğretim tasarımı öğretimin planlanmasına ait süreçleri içermektedir.

Disiplinler arası yaklaşıma dayalı bir program tasarımı yapılırken disiplinler arası yaklaşımın ilkelerini tam olarak bilmek gerekir. Bu yaklaşımla bir tasarım geliştirirken tek bir disiplinin etkisi altında kalmamak için mümkün olduğunca çok disiplinden yararlanılmalı, yararlanılan disiplinler ilişkili olmalı ve seçilen temalar disiplinler arası geçerlilik konusunda yeterli olmalıdır. Seçilen konuların kapsamı da oldukça önemlidir. Konuyu toparlayamayacak kadar geniş bir çerçevede ele almak yada tek bir disiplin etrafında sıkışıp kalmak konunun kapsamıyla ilgili bir problemin göstergesidir. Tek bir disiplinin etkisi altına girmek konunun tam olarak bütünleşmesini mümkün kılmaz.

Yıldırım (1996) disiplinler arası yaklaşım kullanılarak hazırlanan öğretim tasarımlarında öğrencilerin var olan ve gelecekte olabilecek beceri ve ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü bunlar diğer yaklaşımlara olduğu gibi disiplinler arası yaklaşıma da temel teşkil etmektedir. Bu hususlar dikkate alınarak etkili bir öğretim tasarlayabilmek için öğretimin pratik yönünün teorik kısmına göre daha fazla olması gerekmektedir. Böylece öğrenciler uygulama ve etkinliklerle daha aktif hale geleceklerdir.

Lattuca, Voigt ve Fath (2004: 43), disiplinler arası yaklaşıma göre öğretim planlarken hedeflerin, yönlendirici soruların ve öğretim stratejilerinin belirlenmesi gerektiğine dikkat çeker.

Roberts ve Kellough (2000: 16) ise öğretimde disiplinler arası yaklaşıma uygun tasarımın yapılabilmesi için aşağıda belirtilen adımları belirlemiştir.

Temanın belirlenmesi: Konunun seçilmesi ilk basamaktır. Konu öğrenciler ve ilişkili disiplinlerin öğretmenleri ile belirlenip tema adlandırılır.

Gözden geçirilmesi: Seçilen konunun kazanımlarının belirlenmesidir.

Eğitim kaynaklarının belirlenmesi: Seçilen temanın işlenmesine uygun eğitim kaynakların ders materyallerinin teknolojik araç ve gereçlerin belirlendiği aşamadır.

Temanın organize edilmesi: Yapılacak etkinliklerin ve gerekli soruların belirlendiği organize edildiği adımdır.

Sınıf ortamının düzenlenmesi: Sınıfın yapılacak etkinliklere ve kazanımlara göre düzenlenmesidir.

Ünite finali, kapanış etkinliğinin belirlenmesi: Öğrenilenlerin görsel destekli sunumlarla sözlü ya da yazılı olarak grup dışında ya da grup içinde paylaşılmasıdır.

Değerlendirmenin belirlenmesi: Tanımlayıcı (dianostic), biçimlendirici (formative) ve sonuç (summative) değerlendirmesi yapılabilir. Sürecin başında yapılan tanımlayıcı değerlendirmede öğrencilerin ne bildiği; biçimlendirici değerlendirmede süreçte ne yaptıkları; sonuç değerlendirmede ise ne öğrendikleri hakkında bilgi edinilmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımı program geliştirme boyutunda inceleyen kuramcılar da vardır. Bu kuramcılardan Jacobs (2004) yedi basamaklı bir model önerisinde bulunmaktadır. Birinci aşamada bir temanın, konunun seçilmesi bulunmaktadır.

Format Seçimi: Yapılacak tüm etkinliklerin, ortam düzenlemesinin genel olarak ihtiyaçların planlandığı adımdır.

Konuyu Belirlemek: Disiplinler arası yaklaşımı dayalı bir ünite için öğrencilerin dikkatini çekecek olan temanın belirlendiği basamaktır.

Beyin Fırtınası: İlişkilendirilebilecek tanımların belirlendiği aşamadır.

Gerekli Soruların Geliştirilmesi: Disiplinler arasındaki ilişkiyi kurmalarına yol gösterecek, kolaylık sağlayacak sorular olmalıdır.

Gerekli Sorularla Beceriye ve Değerlendirmeyi Birleştirmek: Belirlenen beceri, bilgi ve değerlendirmelerin sorularla bütünleştirildiği aşamadır.

Günlük Etkinliklerin Planlanması: Becerilerin kazanılması için gerekli olan etkinliklerin planlanmasıdır. Belirlenen her etkinlik gerekli sorularla ilişkilendirilmelidir.

Son Kontrollerin Yapılması: Tüm basamakların yeniden gözden geçirilip gerekli görülen düzeltmelerin ya da düzenlemelerin yapıldığı aşamadır.

Mathison ve Freeman (1997)'a göre disiplinler arası yaklaşıma uygun öğretim hazırlama sürecinde belirlenecek basamaklar ihtiyaca, isteklere bağlı olabilmektedir. Takip edilecek prosedür aynı zamanda birleştirme, bütünleştirme derecesine ve seçilen entegre modeline bağlı olarak değişim gösterebilmektedir. Ancak tasarım ve deneyimler, bazı prensiplerin ve genel hareket çizgilerinin belirlenmesine olanak sağlayabilmektedir.

2.7. Disiplinler Arası Yaklaşımın Uygulanmasında Öğretmenler ve Öğrencilerin Sahip Olması Gereken Özellikler

Öğretmenler, bireylerin öğrenme yaşamlarında önemli role sahiptirler. Eğer bir öğretmen disiplinleri ayrı ayrı öğretiyorsa ve aralarında hiçbir ilişki kurmuyorsa, öğrencileri de disiplinleri birbirinden bağımsız parçalar olarak görür. Eğer öğretmen, disiplinler arası ilişki ve bağlantılar kuruyorsa onu model alan öğrencileri de disiplinleri ilişkilendirmeyi öğrenir. Öğretmen disiplinler arasında kurulan ilişkilerin etkililiğine inanmadığı, disiplinler arası yaklaşıma göre tasarlanan programın yapımına aktif bir şekilde katılmadığı zaman, yapılan disiplinler arası çalışmaların başarılı olmaması mümkün değildir (Diker, 2004). Bu nedenle, disiplinler arası yaklaşımların etkili bir şekilde uygulanması için öğretmenin bazı özelliklere ve rollere sahip olması gerekmektedir.

Öncelikle öğretmen öğrenmeyi sevmeli kendini yenilemelidir. İnsanda kendini gerçekleştirme gücü tabii olarak var olduğundan, gelişen olgunlaşan insan kendinde mevcut olan gelişme gücü ile daima çevresindekileri de aydınlatmak ister.

Öğretmenin sahip olması gereken bir diğer özellik kendi alanının dışındaki disiplinler hakkında da bilgi sahibi olma zorunluluğudur. Aksi takdirde ortak temaların belirlenmesinde ve ilişkilendirilmesinde zorluk yaşayabilir. Elbette her alanın ayrıntılarını kazanımlarını o disiplinin uzman öğretmeni kadar iyi

bilemeyebilir. Öğretmenin, disiplinler arası temaların içerdiği tüm konu alanlarına hakim olmadığı durumlar da olabilir. Bu durumlarda ilgili alan öğretmenleriyle bir araya gelerek, ortak çalışma zamanının oluşturulması gerekmektedir. Yıldırım (1996, 94), disiplinler arası yaklaşımın öğrenmeye katkısının yanında öğretmenler arası etkileşimde katkısının olabileceğini belirtmektedir. Farklı disiplinleri etkili bir şekilde birleştirmeye çalışan öğretmenler, diğer disiplinlerin ve ilgili öğretmenlerin özelliklerini, ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmektedir. Öğretmenlerin birlikte çalışmaları işbirliklerini arttırabilir ve birlikte nasıl daha iyi çalışabileceklerini fark ederek birbirlerine destek sağlayabilirler. Bu durumda öğretmenler yetkin iletişim becerilerine de sahip olmalıdır.

Ayrıca öğretmen, öğrencilerine karşı sıcak davranmalı ve onları tanımalıdır. Öğrencilerinin fiziksel, sosyal, zihinsel ve psikolojik ihtiyaçlarını ve seviyelerini bilen öğretmenler bireylere uygun etkinlikler hazırlamakta ve öğrencileriyle de olumlu ilişkiler kurmaktadır.

Disiplinler arası yaklaşımın ilkesi gereği yaşamla ilgili konuların seçilmesi ancak güncel olayların takip edilmesiyle gerçekleşebilmektedir. Dolayısıyla öğretmen gündemi takip ederek öğrencinin dikkatini çekecek konuları seçmek zorundadır.

Disiplinler arası yaklaşımın kullanıldığı öğretimlerde, farklı disiplinleri içeren temalar yer alabilir. Kavramların net olarak ilişkilendirilebilmesi için temaların sınırlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmen temaları belirlerken çok dar ya da çok geniş kapsamlı konuları seçmekten sakınmalıdır. Kavramların rahatça ilişkilendirilebileceği temalar seçmeye özen göstermelidir. Seçilen konuların duruma göre sınırlarının değiştirilebilme olasılığına karşı esnek programlar oluşturmalıdır (Henson, 2003: 413).

Disiplinler arası yaklaşım ile etkili bir şekilde ilişkilendirme yapabilmek için konu alanlarına ait bilgilerin iyi bir şekilde kavranması, anlamlandırılması, içselleştirilmesi önemlidir. Bu nedenle, öğretmen ve öğrencilerin disiplinler arası ilişki kurmaya, eleştirel düşünmeye ve sorgulamaya açık olmaları gerekmektedir. İlgili temaya farklı disiplinlerin bakış açılarından bakabilmeli, temanın hangi bilgi ve

becerileri içerdiğini sorgulayabilmeli ve farklı konu alanlarına ait bilgileri entegre edebilmelidir (Coşkun, 2009: 33).

Bugün öğrenmeye ilişkin bilgiler öğrenmenin “parmak izi kadar kişiye özgü olduğunu” ortaya koymaktadır. Artık ilgi odağının öğretmekten ziyade öğrenmeye doğru kaymasındaki sebep farklı kimselerin farklı öğrenme stillerinin olduğunun kabul edilmesi sonucudur. Bu durum öğretmenin de rolünü değiştirmektedir (Özden, 2002). Disiplinler arası yaklaşımda öğretmen öğreten kimliğinden sıyrılarak öğrenmeye rehberlik eden durumuna geçmektedir. Rehberlik, disiplinler arası yaklaşımda uzun bir süreci gerektirmektedir. Etkinlikler belirli bir plan ve dizi içerisinde olduğuna göre rehberlik tek bir olay ve işlemle açıklanamaz. Bu yol göstericilik gruplar halinde verilse de zaman zaman tek tek bireylere indirgenmesini de gerektirebilmektedir.

Öğretmenlerin tüm bu özelliklere sahip olması benimsenen yaklaşım modelinin başarıya ulaşmasında eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturmaktadır.

Öğrencilerde bulunması gereken özelliklere bakıldığında öncelikle farklı bakış açısıyla bakabilme, problemlere yaratıcı çözümler üretebilme, kavramlar arasında bağlantı kurabilme becerisine sahip olmalıdırlar. Öğrenciler günlük hayatta olduğu gibi okulda da toplum içerisinde yaşamaktadırlar. Her şey toplum için olmayacağı gibi, tek bir fert için de değildir. Ancak bireyler gizli güçlerini ve yeteneklerini toplum olmaksızın geliştiremezler. İşbirliğine ve grup çalışmalarına program içerisinde fazlasıyla yer veren disiplinler arası yaklaşımda öğrenciler içinde buldukları topluluğun farklı düşüncelerine, farklı kültürlerine ve bakış açlarına saygı duyarak hoşgörülü olmak durumundadırlar. Grup çalışmalarının yapılması farklı fikirlerin ortaya çıkmasına yardım edebilmektedir. Bu nedenle, öğrenciler grup çalışmasına istekli olmalı, grubundakilerin düşüncelerine önem vermeyi bilmeli ve sorumluluklarını yerine getirmelidir.

Disiplinler arası yaklaşım öğrencilere kendi öğrenmeleri ve kendilerini yönlendirmeleri için daha fazla sorumluluk gerektirmektedir. Bunun için daha fazla işbirliği içinde çalışmaları, daha fazla soru sormaları ve katılımcı olmaları

gerekmektedir (Roberts, Kellough, 2000: 9). Bütün bunlara ek olarak öğrencilerin diğer disiplinlere ilişkin alan bilgisine de sahip olmaları disiplinleri birleştirilmesi açısından önemlidir.

2.8. Disiplinler Arası Yaklaşımın Sınırlı Yönleri

Disiplinler arası yaklaşım ortak bir konuda farklı alanların birleştirilmesini içerdiğinden, söz konusu alanlarda bilgi sahibi olmayı, çeşitli materyaller geliştirmeyi ve zaman harcamayı gerektirdiğinden disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulama çalışmaları çok fazla yapılmamaktadır.

Disiplinler arası yaklaşıma uygun hazırlanan programların kapsamını belirlemek zor olabilmektedir. Bir tema etrafında iki ya da daha fazla disiplin birleştirildiğinde, disiplinlere ait bilgi ve becerileri öğretirken asıl temadan uzaklaşılabilir. Bu durum, öğrencilerin seçilen temayı tam anlamıyla kavramalarını engelleyebilmektedir.

Disiplinler arası yaklaşımda değerlendirmenin yapılması zor olabilmektedir. Birden fazla disiplinin bir araya getirildiği temalarda hangi öğretmenin neyi değerlendireceği neye göre değerlendireceği belirsizlik yaratabilir. Örneğin görsel sanatlar dersinde sanat içerikli yazılmış İngilizce bir kompozisyonu İngilizce öğretmeni değerlendirirken içeriğinden çok grameri üzerinde durabilir yada görsel sanatlar öğretmeni değerlendirirken konuya odaklanarak dil açısından dikkat edilecek noktaları gözden kaçırabilir. Bu nedenle disiplinler arası işbirliği içerisinde olan öğretmenlerin ortak bir değerlendirme sistemi oluşturmaları gerekmektedir.

Disiplinler arası bir temada çalışan farklı disiplinlerden öğretmenlerin bir araya gelip ortak bir program hazırlamasında zorluklar yaşanabilir (Yıldırım, 1996). Her öğretmenin müsait olduğu ortak bir zamanın bulunması zor olabilir. İlgili her öğretmenin katılmadığı bir çalışmada da disiplinlerin eşit olarak birleştirilmesi ve konu alanlarının en iyi şekilde nereleriyle ilişki kurulması gerektiği konusunda sıkıntı yaşanabilir. Bu nedenle, disiplinler arası yaklaşıma göre program hazırlayan öğretmenlerin ortak bir çalışma zamanı oluşturması önemlidir. Bazen ortak çalışmalarda bir öğretmen kendi konu alanının daha baskın ve daha belirgin olmasını isteyebilir. Bu durum, o öğretmenin savunduğu disiplinin bakış açısının daha ön

planda olmasına, diğer disiplinlerin bakış açlarına ait bilgi ve becerilerin arka planda olmasına neden olduğundan tam olarak disiplinler arası yaklaşımın savunduğu model uygulanamayabilir.

Disiplinler arası yaklaşımın diğer sınırlılığı da bazı öğrenciler, veliler ve öğretmenler tarafından benimsenmeyişidir. Bu yaklaşım öğrencilerin daha merkezde araştırmacı, kendi bilgisini oluşturmayı hedeflediğinden bu hedeflere ulaşma yetisine sahip olmayan öğrenciler ve öğretmen merkezli, düzenlatımı yada disiplinler yaklaşımı benimseyen öğretmenler tarafından istenmeyebilir. Disiplinler arası yaklaşım öğretmenin tüm öğretim planını hazırlamasını, zaman ayırmasını, aktif olmasını, sürekli diğer disiplinlerin öğretmenleriyle iletişim içinde olmasını gerektirir. Ek olarak öğretmen etkili ve doğru bir aktarım için bu yaklaşımın teori ve felsefesini iyi bilmelidir (Roberts ve Kellough, 2003: 44). Tüm bunları boşa harcanan zaman ya da ütopya olarak gören öğretmenler disiplinler arası yaklaşıma karşı peşin hükümlü olabilirler. Ya da kendi dersinin öğrenci yetiştirilmesinde en önemli ders olduğunu ileri sürebilirler.

Bu düşüncenin tam tersi yönünde disiplinler arası yaklaşım öğretimin bütünlüğünü, disiplinlerin tek başına işlev görmesiyle istenilen sonuçlara ulaşılamayacağını vurgulamaktadır. “Bir sanat eserinin bir parçası diğer bir parçasıyla değiştirilemez, bir bütün olarak çok iyi organize edilmiştir. Bağımsız parçaların olması gerektiği yerde olmasıyla eser çok uyumludur, tutarlıdır. Eğer eserde herhangi bir parça değiştirilse sanat eseri dengesiz olarak görünecektir” diyerek çok daha tutarlı, uyumlu olarak ortaya çıkan bazı eserlerin kalıcı olacağına işaret eden Michael (1983: 18-19) bir eserin bütünlüğünün parçaların tek tek öneminden daha önemli olduğunu ifade etmektedir. Buradan yola çıkarak derslerin tek tek öneminin, eğitim sisteminin genel bütünlüğünün önemi karşısında ikincil bir önem taşıdığı dikkate alınmalıdır. Bu yaklaşım aynı zamanda öğretmenlerin ekip çalışmasına yatkınlığının artırılmasını da sağlamaktadır. Birlikte çalışmayı başaran öğretmenler eğitimin bütünlüğü açısından gerekli olan dengeyi de sağlamaktadır. Şüphesiz bu denge beraberinde uyumu getirmekte, uyum ise kaçınılmaz olarak eğitimde verimi arttırmaktadır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma durum çalışması deseni ve nitel bir araştırmadır. Durum çalışması; güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt ve veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984;Aktaran: Yıldırım ve Şimşek). Bu durum çalışmasında “durum” ilköğretim ikinci kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalardır. Araştırmanın analiz birimi ise ilköğretim ikinci kademe 7/A sınıfında öğrenim görmekte olan 13 kız 9 erkek öğrenci olmak üzere 22 öğrenciden oluşmaktadır. Uygulama durumunun öğrencilere hangi yönden yarar sağladığı ve görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ne şekilde ilişkilendirildiği incelenmektedir. Bu değişkenler analiz edilirken günümüz görsel sanatlar dersi eğitim programları dikkate alınmış ve uygulamalar yapılarak sonuçları değerlendirilmiştir.

Araştırmada nitel araştırmanın öngördüğü şekilde duruma egemen olan kavramlar değişkenler sistematik bir yaklaşımla açıklanmış ve yorumlanmıştır. Genel bir neden- sonuç ilişkisi yerine durumu oluşturan bireylerin davranış, algı ve bakış açılarılarının yorumlanması üzerinde durulmuştur.

Nitel araştırmayı; algıların ve olayların, doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek,2003). Nitel araştırmanın bu özelliği dikkate alınarak bu araştırmanın konusunu oluşturan durumda doğal ortamı içerisinde ele alınmıştır. Bu ortamda oluşan gerçekler araştırmanın bulgularına temel oluşturacak şekilde incelenmiştir. Araştırmanın bu noktadaki amacı araştırmaya dahil edilen bireylerin algılarını ve deyimlerini kendi perspektiflerinden yorumlayarak ortaya çıkarmaktır. Nitel araştırma desenlerinden “durum çalışması” bu tür bir incelemeye ışık tuttuğundan bu araştırmaya en uygun desen olarak seçilmiştir.

Sanat eğitimi araştırmacıları, deneysel bilgiye usul ve kurallara göre (sistemli) anlamaya ihtiyaç duydukları için, sanat eğitimine özgü nicel ve nitel yöntem

bilimlerini geliştirmişlerdir. Nicel yaklaşım, sanatsal deneyimin, istatistiksel yorumlar ve evrensel yasalar önceliği ile daha etkili ve sınırlı bir yolla açıklanması için yeğlenir. Nitel yöntem bunun aksine sanatsal deneyimin estetiksel, kişisel, toplumsal ve politik boyutlarının erişilmez ya da mutlak yönlerini araştırmak için kullanılır. Nitel araştırma, günlük deneyimi, katılımcıların düşüncelerini ve inançlarını dikkate alarak gözlemeleme, yorumlama, çözümleme yapmanın bir yoludur. Bir başka deyişle nitel araştırma, süreçteki belirgin farklılıkların çeşitli görüş açılarından tanımlanması ve çeşitli değişkenlerin keşfiyle ilgilidir. Bilgileri veya hipotezleri biçimlendirmek için, verilerin dikkatli kaydını ve kavramsal sınıflandırmalar amacıyla yapılacak bir araştırmayı gerektirir (Eisner, 1991;Aktaran: Özsoy). Bu bilgiden yola çıkılarak bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada gözlem ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılmıştır.

Bu araştırmada gözlem yöntemi, görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulama sonuçlarının ayrıntılı olarak tanımlanmasını sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Bailey'e (1982) göre, eğer bir araştırmacı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa, gözlem yöntemini kullanabilir . Gözlem, ilgili dokümanları inceleme, konuyu yakından tanıma, anlama bakımından nitel araştırmada önemli bir yer tutar. Olaylar buldukları çevreye, ortama, ekonomik şartlara göre biçimlenebilir. Bu nedenle her olay kendi ortamı içerisinde incelenip değerlendirilmelidir.

Bu araştırmada disiplinler arası öğretim yaklaşımı uygulama süreci, doğal ortamında araştırmacının da ortama katıldığı yapılandırılmamış alan çalışması niteliğinde "katılımcı gözlem" yöntemiyle gözlenmiştir.

Bu yöntem sözel olmayan davranışların da doğrudan tespit edilmesi, davranışların doğal ortamında takip edilmesi ve uzun süreli analiz yapma bakımından araştırmacıya katkı sağlamıştır. Araştırmada kullanılan yöntem konunun derinlemesine incelenmesini, betimlenmesini ve yorumlanmasını sağladığı için tercih edilmiştir.

Araştırmacının gözden kaçırdığı noktaların olabileceği düşüncesi ile 7/A sınıfının dersine giren öğretmenlerden eş gözlemci öğretmenler seçilmiştir. Bu öğretmenler belirlenen tema süresince uygulamaların yapılmasında araştırma ortamı içerisinde bulunmuşlardır. Seçilen eş gözlemciler yapılandırılmış alan çalışması çerçevesinde gözlem formunda belirtilen ayrıştırılmış davranışları gözlemişlerdir. Gözlem kayıtları yorumlanarak veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin yaptıkları uygulamalar ve uygulamalar sonunda öğrencilerden her tema sonunda alınan yansıtma yazıları değerlendirilerek bulgular elde edilmiştir. Bu durum çalışmasında veri çeşitlemesine olanak sağlamak için araştırmacının kendi gözlemi, eş gözlemcilerin gözlemi ve doküman analizi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Böylece araştırma sonucunda problem cümlesine yönelik olarak elde edilen bulguların farklı boyutta değerlendirilmesi ve anlamlandırılmasının yanında, araştırmaya güvenilirlik ve geçerlilik noktasında katkı sağlamak amaçlanmıştır. Analiz edilen dokümanlar; diğer disiplinlerin öğretmenlerinin yıllık planları, öğrencilerden alınan yansıtma yazıları, eş gözlemciler tarafından tutulan gözlem kayıtları, araştırmacının gözlemine ilişkin video kayıtları, uygulama sırasında öğrencilerin yapmış olduğu etkinlik örnekleri şeklinde belirlenmiştir.

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme seçilmiştir. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durum seçer. Çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının olmadığı durumlarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2003: 75).

Bu araştırmada TED Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu 7/A sınıfı örnekleme olarak seçilmiştir. Sınıf mevcudu 13 kız, 9 erkek öğrenci olmak üzere toplam 22 kişiden oluşmaktadır. 7 / A Sınıfı öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan aile durumlarına bakıldığında önemli bir fark görünmemektedir. Genelde gelir düzeyi yüksek üniversite mezunu ve çalışan anne babaların çocukları olduğu görülmektedir. Öğrenciler okul yönetimine öğretmenlere ve birbirlerine karşı saygılı bir tavır sergilemektedir. Öğrencilerin kurallara uyan, beklentilerini açıkça dile

getirebilen bireyler oldukları görülmektedir. Velilerden birkaç tanesi dışında (4) genel olarak sanata değer veren ve ilgi duyan aileler olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacının beş yıl süresince bu öğrencilerin görsel sanatlar öğretmeni olması, bu bilgilere ulaşılmasında katkı sağlamaktadır. Araştırmacının örneklemini tanıması öğrencilerin gelişimini izlemesini kolaylaştırmaktadır. Belirlenen grubun araştırmanın çalışma grubu olarak seçilmesinin nedeni araştırmacının kolay erişebilirliğidir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Gözlem formları, ses kayıt cihazı, fotoğraf makinesi ve kamera kullanılmıştır. Gözlemden elde edilen verilerin daha ayrıntılı hale getirmek, gözlenen ortamda davranışları derinlemesine ve tekrar tekrar inceleyebilmek için kamera kaydı, ses kayıt cihazı ve fotoğraf makinesi tercih edilmiştir. Böylece not almanın yaratacağı sınırlılıklar ve eksikler minimum düzeye getirilmeye çalışılmıştır.

Disiplinler arası uygulamaların sonuçlarına yönelik veri elde etmek için eş gözlemcilerin gözlem formları oluşturulmuştur. Bu formlarda eş gözlemcilerin neyi gözlemleyeceğine dair belirlenen noktalar maddeler halinde belirtilmiştir.

3.4.1. Eş Gözlemcilerin Tanımı

Eş gözlemci olarak, 7/A sınıfının derslerine giren öğretmenler tercih edilmiştir. Araştırma okulunun özel okul olması nedeniyle öğretmenler, ya mesleğini yeni icra eden ya da emekli olmuş fakat mesleğine özel bir kurumda devam etmeyi tercih eden öğretmenlerden oluşmaktadır. Eş gözlemciler temalar kapsamında dört hafta (40 X 4) kırk dakika boyunca öğretmenle beraber derse katılmış ve gözlem yapmışlardır. Uygulama çalışmalarından iki hafta önce öğrencilerle yapılan görüşmelerde eş gözlemci öğretmenlerin de derste bulunacakları açıklanmıştır. Öğrencilerin, eş gözlemcilerin derse katılmış olmasından dolayı ilk hafta daha sessiz ve pasif durduğu ancak diğer haftalarda bu duruma alıştıkları gözlenmiştir. Eş gözlemci öğretmenlerle ders bitiminde yapılan sohbetlerde öğretmenler öğrencilerin kendi derslerine oranla görsel sanatlar dersinde daha aktif, daha rahat ve daha özgüvenli olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun diğer derslerde kullanılan yöntemlerden ve sınav kaygılarından kaynaklanabileceği noktasında görüş birliğine varılmıştır.

İletişim temasında, pdr uzmanı ve matematik öğretmeni; mürekkep temasında, Türkçe öğretmeni; kültürlerin buluşması temasında, sosyal bilgiler ve müzik öğretmenleri; çevre temasında, İngilizce ve fen ve teknoloji öğretmenleri; eş gözlemci olarak derslere katılmışlardır.

Aşağıda eş gözlemci öğretmenlerin bilgileri verilmektedir.

Dersin Adı	Öğretmenin Adı	Meslekte Deneyim	7/A Sınıfını Öğrencileriyle Kaçınıcı Yılı
Matematik	Mehmet A.	30 Yıl	2. Yılı
İngilizce	Beyhan Ö.	30 Yıl	1. Yılı
PDR (Rehberlik)	Betül D.	15 Yıl	6. Yılı
Fen ve Teknoloji	Murat A.	10 Yıl	2. Yılı
Türkçe	Neşe A.	5 Yıl	2. Yılı
Sosyal Bilgiler	Fadime G.	5 Yıl	2. Yılı
Müzik	Sevim U.	6 Yıl	6. Yılı

3.4.2. Eş Gözlemcilerin Gözlem Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen :

Tarih :

Tema :

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

3.4.3. Öğrenci Yansıtma Yazısı Formu

Tema:

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.
- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.
- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.
- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.
- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.
- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Gözlem verileri belirli temalar altında tanımlanmıştır. Gözlem sürecindeki öğrencilerden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ortaya çıkan bulgular düzenlenmiştir. Sonraki aşamada bulgulardan yola çıkılarak yorumlar yapılmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur.

İlk olarak araştırmanın gerçekleştirileceği 7 / A sınıfının derslerine giren diğer branş öğretmenleriyle görüşülerek, temalar belirlenmiş ve bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu araştırma için belirlenen çerçeveye göre konuların hangi temalar altında sunulacağı belirlenerek planlar yapılmıştır.

Bu araştırmada, araştırmacının ve eş gözlemcilerinin gözlem dökümanlarından elde edilen veriler okunup organize edilerek konu ile ilgisi olmayan yerler çıkartılmıştır. Verilerin anlamlı bir şekilde bir araya gelmesine özen gösterilmiştir.

Bulguların nedenleri, sonuçları, birbirleri ile olan ilişkileri ortaya konulduktan sonra verilere uygun olarak yorumlar yapılmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. İşlem Basamakları

7. sınıf görsel sanatlar dersi, “iletişim”, “mürekkep”, “kültürlerin buluşması”, “çevre” konuları için disiplinler arası yaklaşımın ilkeleri dikkate alınarak bir öğretim modeli oluşturulmuştur. Bu modelde Roberts ve Kellough (2000)’in önerdiği öğretim modeli takip edilmiştir. Yedi adımda gerçekleştirilen modelin işlem basamakları aşağıda verilmiştir.

1. Konu ya da Temanın Seçilmesi: Bu aşamada, disiplinler arası yaklaşıma uygun konu ya da temalar ve isimleri ilgili öğretmenlerin yardımı ile birlikte belirlenmektedir. Disiplinler arası konu ya da temaların belirlenmesinden önce ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, öğrencilerin fikirlerini de almak amacıyla uygulamadan iki hafta önce öğrenciler ile iki ders saati (2 hafta) disiplinler arası yaklaşım ve yapılacak olan uygulama hakkında bilgi vermiştir. Öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermede etkili olabileceği ve öğrencilerin ilgisini çekebileceği düşünülen, günlük yaşamla bağlantılı olan, disiplinler arası yaklaşıma uygun dört genel görsel sanatlar konusu seçilmiştir. Temalarda disiplinler arası ilişkilerin etkili bir şekilde kurulması için TED Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu’nda görev yapan matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, Türkçe, İngilizce, müzik öğretmenlerinin ayrı ayrı fikirleri alınmıştır. Böylece yukarıda belirtilen derlerle görsel sanatlar disiplinleri ile ilişkili olan disiplinler arası yaklaşıma dayalı temalar belirlenmiştir. Bu temaların isimleri diğer öğretmenlerin fikirleri alınarak, “İletişim”, “Mürekkep”, “Kültürlerin Buluşması” ve “Çevre” olarak belirlenmiştir.

2. Temanın Gözden Geçirilmesi: Bu aşamada disiplinler arası yaklaşıma uygun olarak geliştirilen temaların kazanımları, içerikleri ve temalarda yer alan kavramlar belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2009–2010 eğitim öğretim yılı 7. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programının içeriği incelenmiş piktogram, baskı çalışmaları, kültürlerin buluşması, dünyamız ve çevre konularına ilişkin kazanımlar belirlenmiştir. Bu kazanımlar ışığında her tema için ilişkili diğer derslerin kazanımları da araştırmanın yapıldığı İlköğretim Okulu’nda görev yapan ilgili derslerin öğretmenleriyle belirlenmiştir.

Seçilen temaların diğer disiplinleri anlamlı bir biçimde birleştirmeyi sağlayacak şekilde olmasına dikkat edilmiştir.

3. Eğitim Kaynaklarının Belirlenmesi: Seçilen her temanın işlenmesine uygun kaynakların belirlendiği aşamadır. Mevcut ders kitapları ve araştırmacının hazırladığı görsel materyaller kullanılmıştır.

4. Temanın Organize Edilmesi: Seçilen temalarla ilgili etkinlikler (resim yapma, kavram haritası, öykü yazma, müzik dinleme, değerlendirme, araştırma, veri toplama, dinleme, poster hazırlama vb.) olarak belirlenmiştir. Ayrıca, disiplinler arası temaların işlenmesi sırasında sorulacak olan sorular hazırlanmıştır.

5. Sınıf Ortamının Düzenlenmesi: Bu basamakta disiplinler arası temaya uygun olan bir sınıf ortamının oluşturulması için grup çalışmasının gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Grup üyelerinden çalışma sürecinde görev paylaşımı yapmaları ve ders dışında da bir araya gelerek ürünlerini oluşturmaları istenmiştir. İhtiyaç duyulduğunda materyal paylaşımı yapılmasına karar verilmiştir. Ancak “çevre” konulu tema başlığı altında 200 X 700 cm ebatlarında bir resmi tüm sınıf birlikte yapmışlardır. Çalışmanın ebatlarının büyük olması ve görsel sanatlar atölyesinin bu çalışmaya uygun olmaması nedeniyle bu uygulama okulun uygun bir yerinde yapılmıştır. “Baskı” konulu bir başka temada ise öğrenciler baskı çalışmalarını bireysel olarak gerçekleştirmişlerdir. Görsel sanatlar dersi uygulama aşamasında bir sınıf etkinliği, bir grup etkinliği ve iki bireysel etkinlik uygulaması yapılmıştır.

6. Ünite Finali, Kapanış Etkinliğinin Belirlenmesi: Bu aşamada, çalışmasını bitiren grupların ne öğrendiklerini, nasıl çalıştıklarını özetleyerek sunum yapmaları hedeflenmiştir. Sunumları yapan gruplar, çalışmalarını atölyede ki uygun yerlerde sergilemişlerdir. Görsel sanatlar dersi kapsamında yapılan uygulamalı çalışmalar ise kapanış etkinliği olarak belirlenmiştir.

7. Değerlendirmenin belirlenmesi: Disiplinler arası yaklaşıma göre hazırlanan temaların değerlendirilmesinde süreç değerlendirmesi yapılmıştır. Öğrencilerin ürünleri ve her tema sonunda öğrencilerden alınan yansıtma yazıları değerlendirmede kullanılmıştır. Ayrıca eş gözlemcilerin gözlem formu ve öğretmenlerin sözlü olarak belirttiği gözlem sonuçları da değerlendirme bölümünde yorumlanmıştır.

Sonuç değerlendirme ile disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre tasarlanan temaların öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri üzerinde etkili olup olmadığı tespit edilmiştir.

4.2. İletişim Teması

4.2.1. İletişim Teması Ders Kazanımları

Sosyal Bilgiler

* İletişimi olumlu ve olumsuz etkileyen davranışları fark ederek kendi tutum ve davranışlarıyla karşılaştırır.

* İnsanlar arasında kurulan olumlu ilişkilerde iletişimin önemini fark eder.

* İnsanlar arası ilişkilerde kitle iletişim araçlarının rolünü belirler.

Türkçe

* Konuşmaya, uygun ifadelerle başlar.

* Sesini ve beden dilini etkili bir şekilde kullanır.

* Kelimeleri doğru telaffuz eder.

* Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

* Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.

* Dinleme ve izleme kurallarını uygular.

* Farklı türde metinler yazar.

* Dinlediklerinde ve izlediklerinde sebep-sonuç ilişkisi kurar.

Rehberlik

* İletişim sürecindeki kendi tutum ve davranışlarını değerlendirir.

Müzik

* Sözlerini yazdığı şarkıya beste yapar.

* Kendi oluşturduğu ezgileri seslendirir.

Matematik

- * Tablo ve grafiklerin görsel iletişim aracı olduğunu öğrenir.
- * Grafikleri oluşturarak ve yorumlayarak gerçek yaşam durumları için görüş oluşturur.

Fen ve Teknoloji

- * Periyodik sistemdeki ilk 20 elementi ve günlük hayatta karşılaştığı yaygın element isimlerini listeler.
- * Elementleri sembollerle göstermenin bilimsel iletişimi kolaylaştırdığını fark eder.
- * İlk 20 elementin ve yaygın elementlerin sembolleri verildiğinde isimlerini, isimleri verildiğinde sembollerini belirtir.

Görsel Sanatlar

- * Çeşitli sanat alanlarının şarkı, şiir, öykü gibi türlerinden yararlanır. (GSK)
- * Nesne ve figürlerin geometrik biçimler olduğunu algılar (GSB)
- * Nesne ve figürleri yalın bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB)
- * Piktogramların evrensel görsel semboller olarak günlük yaşamdaki önemini kavrar. (GSK)
- * Yaptığı çalışmalarını sergilemekten ve çevresindekilerle paylaşmaktan haz alır. (GSB)
- * Sanat eserlerinin toplumla sanatçısı arasında bir iletişim aracı olduğunu fark eder. (GSK)
- * Grafik tasarım ürünlerinde sembol, işaret renk ve lekelerin işlevlerini ayırt eder. (GSK)

4.2.2. İletişim Teması Ders Özeti

İletişim Teması Birinci Hafta

Tarih: 09/10/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Ekler: Ek-1, Ek-2, Ek-3, Ek-4, Ek-5, Ek-6, Ek-7, Ek-8, Ek-9

İlk derste tahtaya iletişim teması planı yazılmıştır. Plan aşağıda gösterildiği gibi belirlenmiştir.

Birinci hafta: İletişim, iletişim yolları, kitle iletişim araçları.

İkinci hafta: İletişimle ilgili grupların yapacağı etkinlikler ve sunum.

Üçüncü hafta: Sunumların devamı ve piktogram çalışmasının başlaması.

Dördüncü hafta: Piktogram çalışmalarının tamamlanması ve öğrencilerden alınan yansıtma yazıları.

Etkinliğe yönelik olarak sınıf gruplara ayrılmıştır. Grupların hazırlanmasında; kız-erkek dağılımına ve öğrencilerin okul dışında da bir araya gelmesini kolaylaştıracak koşulların sağlanmasına dikkat edilmiştir.

Öncelikle “iletişim nasıl bir ihtiyaçtan doğmuştur” sorusuyla derse giriş yapılmıştır. Öğrencilerden genel olarak, iletişimin bir anlaşma yöntemi olduğu, duygu ve düşünceleri ifade etme şekli olduğu, yazma ve konuşma ihtiyacından doğduğu gibi yanıtlar alınmıştır. Örneğin; C.K. “İnsanlar konuşmak ister, mutluluğunu ya da üzüntülü olduğu bir şeyi anlatmak ister. Bundan doğmuş olabilir.”, U.Ş. “Mesala birisi mektup yazar, kitap yazar, şiir yazar. Bence yazma ihtiyacından doğmuştur. Çünkü önce yazı bulundu.” Şeklinde konuyu ifade etmiştir. Öğretmen tarafından iletişim konusunda bilgi verilmiştir. İletişim tarihinin insanlık tarihi kadar eski olduğu, insanın var olmasıyla ortaya çıktığı, temelinde paylaşma ihtiyacının olduğu anlatılmıştır. İlk çağ insanının av öyküsünü başka insanlara

anlatmak için mağara duvarlarına resimler çizdiği, başarılı geçen bir avdan sonra ateşin etrafında danslar yapıldığı şeklinde örnekler verilmiştir.

Bu örnekler, iletişimin bir kavram ya da tanım olarak sadece Türkçe ve sosyal bilgiler dersiyile sınırlı kalmayıp diğer dersler bazında da düşünülmesini sağlamaktadır.

Öğrencilere insanların iletişim kurmak için hangi yollara başvurmuş olabilecekleri sorulmuştur. İnternet, radyo, televizyon, cep telefonu, gazete cevapları alınmıştır. S.K. “Bilgisayar”, B.E. “İnternet olabilir”, E.Y. “En iyi yol cep telefonudur”, M.Ö. “Gazete” cevaplarını vermiştir. Öğretmen tarafından, daha farklı iletişim yollarının var olduğu ve ressamın duygularını anlatmak için çizdiği resmin buna bir örnek teşkil edeceği belirtilmiştir. Öğrencilerden bu tarz örnekler vermeleri istenmiştir. Öğrencilerden cevap olarak, müzik, tiyatro eseri, şiir, film ve dans örnekleri alınmıştır. Erkek öğrencilerden Ş.Y. “Öğretmenim, aslında Çerkez dansı aşk hikâyesiymiş. Kafkas genci bir Çerkez kızına âşık olmuş. Rus Çarı da aynı kıza âşık olmuş. Kız Çar’ı istememiş. Sonra Rus askerleri kızını kaçırdıklarında kız uçurumdan aşağı yuvarlanıp onu kurtarmaya çalışan Kafkas gencinin önüne düşmüş, ölmüş. O yüzden bu dans hüznü bir dansmış” şeklinde paylaşımda bulunmuştur. Sınıftan dansın duygusal olduğuna, acıklı bir hikâye olduğuna dair tepkiler alınmıştır. Öğrenci anlattığı hikâyeyi beden eğitimi öğretmenlerinden öğrendiğini söylemiştir. Öğretmen tarafından bunun iletişim için çok güzel bir örnek teşkil ettiği belirtilmiştir.

Verilen cevaplardan öğrencilerin aslında farkında olmadan disiplinleri ilişkilendirmeye başladıkları görülmüştür.

İletişimde kitle iletişim araçlarının neler olabileceği ve hayatımızı ne yönde etkilediği sorulmuştur. “Bilgisayar, televizyon, cep telefonu, radyo, gazete” öne çıkan cevaplar olmuştur. Hayatımızı ne yönde etkilediği sorusuna ise; hem olumlu hem de olumsuz cevaplar alınmıştır. Olumsuz cevaplara; E.B. “Bilgisayarın ve televizyonun başında çok zaman harcıyoruz”, C.T. “Annemiz ve babamızla beraber bir şeyler yapmıyoruz”, A.O. “İnsanlar artık birbiriyle konuşmuyor”, A.E. “Ailelerimiz bize istedikleri zaman ulaşabiliyorlar. Her an telefon açıp kontrol

edebilirler” ifadelerini örnek verebiliriz. Olumlu cevaplar ise; A.E. “Dünyada ki her olaydan haberimiz oluyor”, M.Ş. “Bütün teknolojik gelişmeleri takip ediyoruz, hangi telefon çıkmış, hangi bilgisayarlar üretilmiş öğreniyoruz”, Z.Ö. “Öğretmenlerin verdiği performans ödevlerini internet sayesinde daha kolay yapıyoruz” şeklinde olmuştur.

Kız ve erkek öğrencilerin hemen hemen eşit şekilde (4-5) sorulara cevap verdiği görülmüştür. Birbirlerinin sözünü kesmedikleri ancak bazı sorulara hep bir ağızdan cevap verdikleri gözlenmiştir. Örneğin; “kitle iletişim araçları nelerdir?” sorusuna hep birlikte “internet” cevabını vermişlerdir.

Öğretmen gülümseyerek, kendilerine göre özel hayatın nasıl etkilendiği sorusunu sormuştur. Öğrencilerde aynı tavırla, birbirlerinin özel hayatından haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Ders karşılıklı diyaloglarla sona ermiştir.

İletişim Teması İkinci Hafta

Tarih: 16/10/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğretmen, bir hafta önceki dersle ilgili kısa bir tekrar yaptıktan sonra öğrencileri problem çözmeye ve düşünmeye yönelten bir başka soruyla derse başlamıştır.

İletişimi engelleyen ifade biçimleri, tutumlar ve davranışların neler olabileceği sorularak, Karagöz ve Hacivat karakterleri gösterilip, kısa bir metin okunup nasıl bir iletişim içerisinde oldukları incelenmiştir. Öğrencilerle iletişim engelleri üzerine konuşulduktan sonra, öğrencilerin fikirleri alınmıştır. İletişim engelleri; dinlememekten kaynaklanan iletişim bozuklukları, akıcı bir dilin, ses tonunun ve vurguların uygun şekilde kullanılamaması, jest ve mimiklerin, beden dilinin doğru ifadeleri yansıtmaması olarak sıralanmıştır. İ.S. “Mesela bir kelimeyi kızgın söylemek ayırdır, (aynı kelimeyi) mutlu söylemek ayırdır”, E.Y. “Bir kişinin gözüne

bakarak dinlemek önemlidir. Çünkü karşımızdaki onu dinlemediğimizi düşünür ve konuşmak istemez” şeklinde örnekler alınmıştır.

Öğrencilere bu konunun iletişimin sözlü biçimiyle ilgili olduğu, fakat sözsüz iletişim yollarının da bulunduğu ve bunların neler olabileceği sorusu yöneltilmiştir. Öğrenciler bu soruya cevap bulmakta zorlanmışlardır. Geçen hafta görsel sanatlar dersinde verilen dans ve resim örneğini hatırlatılarak bunların birer sözsüz iletişim yolu olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerden günlük hayatlarından örnekler bulmaya çalışmaları, renkleri, şekilleri ve hareketleri düşünmeleri istenmiştir.

C.K. “Pantomim olabilir. Çünkü konuşmadan hareketlerle şeyler anlatırsın”, B.G. “Sessiz sinema oyunu gibi!”, E.İ. “Trafik ışıkları, trafik işaretleri de olur. Hemde tüm dünyada aynı. Herkez bakınca ne olduğunu anlar”. Bu cevaplar diğer öğrencilere fikir vermiş olmalı ki, matematikte kullanılan semboller ve formüller, notalar gibi cevapların, hemen arkasından geldiği görülmüştür. Notalar cevabını veren öğrencinin beş yıldır piyano dersi alması ve okulda bu tür etkinliklerde sürekli yer alan bir öğrenci olması dikkat çekmiştir.

Öğretmen tarafından notaların, grafiklerin aslında bir görsel okuma şekli olduğu, piktogramların da sözsüz iletişim şekillerinden biri olduğu söylenerek örnekler verilmiştir. Örnekler arasında, üzerinde hava alanı, restoran, telefon v.s. sembolik işaretlerin olduğu yolculuk tişörtü olarak hazırlanmış materyalin (Ek: 31) öğrencilerin ilgisini çok fazla çektiği ve bir müddet bunun üzerine espiriler yapıldığı görülmüştür. Piktogramların basit fakat açıkça anlaşılabilir resimsel göstergeler olduğu açıklanmıştır. Öğrencilerden piktogramlara örnek vermeleri istenmiştir. O.A. “Kapıdaki kulüp resimleri”, H.T. “Acil çıkışı gösteren tabela”, İ.S. “Yemekhane tabelası” şeklinde cevaplar alınmıştır.

Öğretmen gelecek hafta iletişimle ilgili şarkı sözü, şiir, öykü, v.b. etkinlikler yapacaklarını, grupların iletişimle ilgili araştırma yapacaklarını ve yaptıkları araştırmaları sunacaklarını söylemiştir. İletişim kavramını her dersi kaplayacak şekilde düşünmeleri gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen: “Örneğin iletişim konusunu araştırdım. Türkçe dersi içerisinde ele aldım. Tiyatronun iletişim kavramındaki yerini inceledim. Örnekler verdim. Sunumumda da size küçük bir tiyatro metni okudum.

Bakın böylece iletişim konusunu Türkçe dersiyle ilişkilendirmiş oldum. Siz de bu kavramı başka dersler yada alanlar içinde düşünerek çalışmalarınızı yapacaksınız” şeklinde açıklamada bulunmuştur. Grupların temayı anlatırken farklı disiplinlere yer vermeleri noktasında özen göstermeleri ve özgün fikirler üzerinde düşünmeleri gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerden derse hazırlıklı gelmeleri, kâğıt, karton, yapıştırıcı, makas getirmeleri istendikten sonra ders tamamlanmıştır.

Öğrencilere, disiplinler arası yaklaşıma dayalı dersler yapılacağı belirtilmiş, konu ile ilgili bilgiler uygulamalara başlamadan önceki iki haftada anlatılmıştır. Bundan dolayı öğrencilere ne yapacakları konusunda verilen bilgiler kısa tutulmuştur.

İletişim Teması Üçüncü Hafta

Tarih: 23/10/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğrenciler ön hazırlıklarını yapmış ve belirlenen grupların oturma şekillerine uygun olarak yerleşerek derse başlamışlardır.

Öğrencilere iletişimle ilgili şarkı sözü, şiir yazarak sunum yapabilecekleri veya bugüne kadar ki konuşulanlarla bağlantılı olarak istedikleri bir başka etkinliği yapabilecekleri söylenmiştir. Öğrencilerin bu etkinliklere büyük bir istekle başladığı görülmüştür. Öğrenciler, etkinliklerini hazırlarken öğretmen gruplar arasında dolaşarak yapılacak çalışmalar konusunda rehberlik etmiştir. Çalışmalar esnasında öğrencilerin birbirlerine çalışmalarını göstermek istememesi öğretmenin dikkatini çekmiş ve gruplar arasında da tıpkı grup içindeki gibi iş birliği yapılabileceği söylenmiştir. Malzeme konusunda ihtiyacı olan grupların eksikliği öğretmen ve diğer öğrencilerden temin edilmiştir.

Öğrenciler, yaklaşık onbeş dakika sonra çalışmalarını tamamlamışlardır. İlk tamamlayan grup çalışmasını sunmak istemiştir. Sunumu kimin yapacağı sorulduğunda öğrencilerin grup içerisindeki rol paylaşımlarını önceden belirledikleri

gözlenmiştir. Yine öğretmen sınıf içerisinde dolaşırken, şekilleri çizme, yazıları yazma, kartonların kesilmesi konusunda öğrencilerin görev dağılımı yaptığını tespit etmiştir.

İlk grup iletişimi anlatan şarkı sözü yazmıştır. Şarkı sözünde kitle iletişim araçlarından, bu araçların günlük yaşam üzerindeki etkilerinden iletişimde dinlemenin ve göz teması kurmanın öneminden bahsetmiştir. Şiir grup sözcüsü tarafından okunmuştur.

“Desktopum çok güzel oldu ama

Ben girerim nete, internete

Face, msn, twitter

TV, radyo bu yüzyılda kime?

Ana babalar boşa öğüt veriyor bize!”

(Ek: 2)

Grup sözcüsünün sunumunu yaparken diğer öğrencilerin dikkatle dinlediği ve çok eğlendikleri gözlemlenmiştir. Öğretmen gruptan bu şarkı sözüne bir beste yapmalarını isteyerek onları tekrar dinleyeceklerini belirtmiştir.

İkinci grup benzer bir çalışma yaparak şarkı sözü (Ek: 1) yazmıştır. Yine kitle iletişim araçlarının olumsuz yönleri anlatılmıştır. Şarkı sözünün nakaratlarında İngilizce sözlerin olması dikkat çekmiştir. İkinci gruptan da yazdıkları söze beste yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin şarkı sözleri daha çok hip hop ve rap müzik dinlemeyi tercih ettikleri konusunda kişisel bilgiler de vermiştir.

Ders devam ederken diğer öğrencilerin kendi sunumlarını yapmak için heyecanlandıkları ve sürenin yetmeyeceğine dair kaygılarının olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumu fark eden öğretmen yetişmediği takdirde gelecek hafta devam edebileceklerini söylemiştir.

Üçüncü grup sözsüz iletişim konusuna ve piktogram çalışmalarına değinmiştir. Kartlar üzerine farklı elementlerin sembollerini yazarak arkadaşlarına bu elementlerin neler olabileceğini sormuşlardır. Çok fazla kart hazırladıkları görülmüş

ve bir kısmını sürenin yetersiz olması sebebiyle sunamayacakları ancak ders dışında arkadaşlarıyla paylaşabilecekleri belirtilmiştir. Sonuç olarak elementlerin simgesinin de bir sözsüz iletişim olabileceğini vurgulayarak sunumlarını tamamlamışlardır.

Dördüncü grup iletişim engellerini içeren kısa diyaloglar (Ek: 3) hazırlamıştır. Türkçenin yanlış kullanımı, dilimize yabancı dillerden giren sözcüklerin günlük hayatımızda çok fazla yer aldığına değinilmiştir. Bir başka diyalogda ise okulda, ailede, arkadaşlar arasındaki iletişim sorunu anlatılmıştır.

Öğretmen çalışmalarını çok güzel hazırladıklarını söyleyerek beğenisini dile getirmiştir.

Öğretmen, haftaya besteleri dinledikten sonra piktogram çalışmasına geçeceklerini, sadece resim defteri ve resim kalemiyle derse gelmelerinin yeterli olacağını söyleyerek dersi bitirmiştir.

İletişim Teması Dördüncü Hafta

Tarih: 06/11/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğretmen öğrencilere nerede kaldıklarını sormuştur. Öğrenciler sunum yapmayan bir grup olduğunu ve şarkı sözü yazan grubun bestesinin dinleneceğini hatırlatmışlardır.

Çalışmasını sunmamış olan son grubun sözcüsü, bir grafik çizerek en çok kimlerle kaç saat iletişim içinde olduklarını belirlediklerini anlatmıştır. Hem grafiklerin bir iletişim biçimi olduğunu hem de iletişim içinde oldukları sürenin büyük çoğunluğunu, okulda arkadaşlarıyla geçirdiklerini saptadıklarını söylemiştir.

Sunumlar tamamlandıktan sonra şarkı sözü yazan grubun bestesine zaman ayrılmıştır. Sınıftaki birçok öğrencinin şarkıların nakarat kısmına eşlik ettiği gözlemlenmiştir.

Öğretmen tüm öğrencilere teşekkür ederek bundan sonraki çalışmalarını da bu şekilde sürdüreceğini bir kez daha tekrarlamıştır. Çalışmalarında özellikle farklı alanlara değinmelerinin temayı oldukça zenginleştirdiği ve çalışmalarda da aynı hassasiyeti göstermeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmen bundan sonra piktogram konusuna yoğunlaşmaları gerektiğini söyleyerek, öğrencilere bir kurumun, bir mekânın içerisindeki bölümleri gösteren resimsel semboller yapacaklarını söylemiştir. Piktogramın sadeleştirilmiş fakat anlaşılabilir resimsel göstergeler olduğunu tekrar etmiş ve öğrencilerin çalışmalarını bireysel olarak gerçekleştireceklerini, bununla birlikte uygulama çalışmalarını sırasında istedikleri kişiyle oturabileceklerini söylemiştir.

C.K. “Öğretmenim okulla ilgili yapabilir miyim? Dersler, servisler, revir, lavabolar falan” şeklinde soru soran öğrenciye fikrinin güzel olduğu fakat okul içerisindeki birimleri ayrıntılı olarak düşünmesi gerektiği söylenmiştir. Başka bir öğrenci cetvel kullanıp kullanamayacaklarını sormuş, öğretmen ise kullanabileceklerini belirtmiştir. Erkek öğrencilerden A.E. “Benzin istasyonu yapacağım ama çok az bölümü var. Kasa, araba yıkama, benzin pompaları! Başka ne yapabilirim?” şeklinde bir soru yöneltmiştir. Öğretmen tuvalet, market, tamir (servis) gibi bölümleride ekleyebileceğini söylemiştir. Kız öğrencilerden B.G. “Kız yurdunun bölümlerini yapsam. Uyku salonu, etüt odası, duş yapsam olur mu?”, E.Y. “Güzellik salonu olur mu şeklinde sorular sorduktan sonra öğretmen düşündükleri her şeyi yapabileceklerini söylemiştir. Öğrencilere çok güzel örnekler verdiklerini, piktogramlarını acele etmeden, ayrıntıya girmeden sadeleştirerek çizmeleri gerektiğini açıklamıştır. Öğrenciler çalışmalarını yaparken öğretmende sınıfta dolaşarak öğrencilerin fikirlerini değerlendirmiştir.

Öğrenciler çalışmalarını tamamlamıştır. Dersin bitmesine on dakika kaldığında öğrencilere değerlendirme formları dağıtılmış ve doldurmaları istenmiştir. Formları doldururken samimiyetle cevap vermeleri istenmiştir. Bu değerlendirmelerin bundan sonraki derslere planlama ve düzenleme noktasında katkılar sağlayacağı ve temalardan sonra yapılacak tüm etkinlik ve uygulamalarda notla değerlendirmenin olmayacağı açıklanmıştır. Doldurulan formlar öğrencilerden geri alınmıştır. Öğrencilerden bir sonraki hafta işlenecek olan mürekkep teması için sirke, limon, süt

ve karbonat getirmeleri istenmiştir. Malzemeleri getirebilecek öğrenciler görevlendirildikten sonra derse gelirken tüm öğrencilerin mürekkep konusuyla ilgili araştırma yaparak gelmeleri gerektiği belirtilmiş ve ders bitirilmiştir.

4.3. Mürekkep Teması

4.3.1. Mürekkep Teması Ders Kazanımları

Sosyal Bilgiler

* Mürekkebin kullanım alanlarından yola çıkarak bilgi ve kültür aktarımındaki önemini fark eder.

Türkçe

- * Farklı türde metinler yazar.
- * Yazım ve noktalama kurallarına uyar.
- * Yazdığı metne konuyla ilgili bir başlık bulur.
- * Yazdığı metinde sıfatları kullanır.
- * Konuşmaya, uygun ifadelerle başlar.
- * Türkçe'nin kurallarına uygun cümleler kurar.
- * Dinlediklerinde ve izlediklerinde sebep-sonuç ilişkisi kurar.

Fen ve Teknoloji

- * Kimyasal bir tepkimenin gerçekleştiğini deneyle gösterir.
- * Maddenin ısı alışverişi ile hal değişimini ilişkilendirir.
- * Buharlaşmanın ısı gerektirdiğini açıklar.

İngilizce

- * Okuma ve yazma becerisi kazanır.
- * Kompozisyonla anlatım becerisi kazanır.
- * Telaffuzda cümle vurgusuna dikkat eder.

* Yazılarında sıfatları kullanır.

Görsel Sanatlar

* Pozitif ve negatif biçimlerin ilişkisini kurar. (GSB)

* Çeşitli sanat alanlarının, şarkı, şiir, öykü gibi yönlerinden yararlanır. (GSK)

* Görsel çalışmalarında ton derecelendirmeleri ile derinlik etkisi oluşturur.
(GSB)

* Çalışmalarında baskı tekniğinden yararlanır. (GSB)

4.3.2. Mürekkep Teması Ders Özeti

Mürekkep Teması Birinci Hafta

Tarih: 13/11/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Ekler: Ek-10, Ek-11, Ek-12, Ek-13, Ek-14, Ek-15, Ek-16, Ek-17

İlk derste tahtaya mürekkep teması planı yazılmıştır. Plan aşağıda gösterildiği gibi belirlenmiştir.

Birinci hafta: Görünmez mürekkep etkinliği.

İkinci hafta: Portre betimleme (öykü yazma).

Üçüncü hafta: Yazılan öykülerin okunması.

Dördüncü hafta: Mürekkeple baskı çalışması.

İlk olarak mürekkep teması için öğrencilerden yeni gruplar oluşturulmuştur.

Görevlendirilen öğrencilere malzemeleri getirip getirmediği sorulmuştur. Malzemeleri getirmekle görevlendirilen öğrencilerin bir kısmının internet ortamında yaptıkları araştırma sonucunda, istenilen malzemelerin görünmez mürekkep yapımında kullanıldığını öğrendikleri görülmüştür. Görevli öğrencilerden ellerindeki

malzemeleri her gruba farklı malzeme gelecek şekilde dağıtmaları istenmiştir. Gruplardaki öğrenciler verilen malzeme ile ellerindeki kâğıda grup üyelerinin göremeyeceği şekilde birer kelime yazmışlardır. Gruplardan birer kişi seçilerek yazı yazılan kâğıtların ütülenmesi istenmiştir. Ütüleme işlemini yapacak olan öğrenci üyüyü kâğıt üzerinde uzun süre tutmadan ve masa dokundurmadan kâğıdı ütülmesi gerektiği konusunda uyarılmıştır. Kâğıdını ütileyen her grup, kâğıtta yazılanları okumaya çalışmıştır. Bazı grupların yazılarının net olarak okunamadığı görülmüştür. Sirke ile yazı yazan grubun çalışmasının belirgin olarak net bir şekilde okunduğu tespit edilmiştir. Yazılan yazıların farklılık gösterdiği, kız öğrencilerin çoğunlukla (5) hayran oldukları sanatçıların isimlerini yazdığı, erkek öğrencilerin (4) ise popüler futbol takımlarının ismini yazdıkları görülmüştür. Farklı olarak bir erkek öğrencinin kız ismi yazdığı, bir kız öğrencinin ise idealindeki okulun adını yazdığı belirlenmiştir.

Öğretmen öğrencilere görünmez mürekkep yaptıklarını açıkladıktan sonra görünmez mürekkebin neden görünür olduğunu sormuştur. Öğrencilerden ısıdan dolayı, buharlaşmadan dolayı ve kurumadan dolayı şeklinde tahminler gelmiştir. Örneğin; M.Ş. “Sütütün sıcaklığıyla buharlaştı. Buharlaşırken renk değiştirdi ve yazıyı okuduk”, N.T. “Ütünün sıcaklığıyla bütün sıvı maddeler kurudu. Rengi değişti. O yüzden. Mesela üstümüze sıvı birşey dökülse, sonra kurusa izi kalır.” Şeklinde konuyu ifade etmiştir. Öğretmen tahminlerin hepsinin doğru olduğunu, olayın fen bilgisi dersinde gördükleri ve sekizinci sınıfta tekrar işleyecekleri kimyasal tepkimeye örnek olduğunu söylemiştir. Kısaca maddenin dışarıdan gelen ısı ile tepkimeye girdiğini belirtmiştir.

Öğretmen görünmez mürekkebin nerelerde kullanılmış olabileceğini sormuştur. Öğrencilerden; U.Ş. “Devlet gizli bilgilerini, taktiklerini verirken bu yöntemi denemiştir”, E.B. “Ajanlar gizli mesajı götürürken güvenlik için bu yolu denemiş olabilir”, B.E. “Öğretmenim belki savaşlarda gizli istihbarat böyle çalışmıştır” şeklinde cevaplar gelmiştir. Tahminlerin çoğunlukla erkek öğrencilerden (4) gelmesi dikkat çekmiştir. Öğretmen kız öğrencilerden de tahminde bulunmalarını istemiştir. Kız öğrencilerden E.A. gülümseyerek “Arkadaşlarıma katılıyorum” cevabını vermiştir. Öğrenciler savaş dönemlerinde gizli mesajların iletilmesinde

kullanılmış olabileceği noktasında fikir birliğine varmışlardır. Öğrenciler konu hakkında tartışmaya devam ederken dersin bittiği fark edilmiştir.

Öğretmen bir sonraki hafta mürekkep, matbaa mürekkebi ve portre konusuyla ilgili çalışma yapacaklarını söyleyerek dersi bitirmiştir.

Mürekkep Teması İkinci Hafta

Tarih: 20/11/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğretmen geçmiş dersin tekrarını yaparken görünmez mürekkebin “Da Vinci Şifresi” filminde de karşımıza çıktığını belirtmiştir. Filmde zemine ve tabloların çeşitli yerlerine mürekkep içeren bir kalemle mesajlar bırakıldığı, bu mesajların mor ötesi ışıktaki okunabilir hale geldiği hatırlatılmıştır. Filmi izleyen öğrencilerin adı geçen sahneleri hatırladığı gözlenmiştir.

Öğretmen tarafından, dünyanın bilimsel, kültürel, dinsel ve sosyal birikiminin gelecek kuşaklara aktarılması ve yeryüzünde yaşayan diğer insan topluluklarına ulaştırılması konusunda mürekkebin büyük önem taşıdığı anlatılmıştır. Mürekkep yapımında kullanılan temel malzemeler konusunda bilgi verilmiştir.

Öğretmen, Mimar Sinan’ın Süleymaniye Camii’nin inşasında uyguladığı projeyi hatırlatmıştır. Projede, caminin aydınlatılmasında kullanılan kandil ve mumların islerinin caminin cümle kapısı olarak bilinen ana kapısının üzerindeki is odasında toplanarak (pencereler vasıtasıyla içerideki hava sirkülasyonunun yönlendirilmesi ile) mürekkep yapımında kullanıldığını ve yapılan mürekkeple Süleymaniye Camii’nin tarihçesinin yazıldığını anlatmıştır. Öğrencilerden birisi “caminin tarihçesi ne kadar uzun olabilir ki?” sorusunu yöneltmiştir. Öğretmen o dönemde camilerin sosyal yaşamın merkezi olduğunu, sosyal olayların büyük bir kısmının cami tarihçesinde yer aldığını, bu sebeple yapılan mürekkebin tamamına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.

Öğretmen bu temayla bağlantılı olarak görsel sanatlar dersinde baskı çalışmaları yapacaklarını ve bu baskıda matbaa mürekkebi ile yazı mürekkebi kullanacaklarını söylemiştir. Altıncı sınıfta detaylı olarak öğrenmiş oldukları portre konusunun baskıda kullanılacağını anlatmıştır. Öğrencilere bilgilerini tazelemek için birer portre betimlemesi yazmaları, isteyenlerin bunu İngilizce olarak da yapabileceği söylenmiştir. Öğrencilerden kendi kahramanlarını hayal etmeleri ve onun üzerine kısa bir öykü yazmaları istenmiştir. Bu öyküdeki kahramanlarını ayrıntılı olarak anlatmaları istendikten sonra portre betimlemenin sözcüklerle resim çizme sanatı olduğu söylenmiştir.

Gruplar öykülerini yazmaya başladıktan yaklaşık on dakika sonra ders bitmiştir. Öğretmen öğrencilerden bir daha ki derse öykülerini tamamlayarak gelmelerini istemiştir.

Mürekkep Teması Üçüncü Hafta

Tarih: 04/12/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğretmen bir önceki hafta kendi kahramanlarını anlatan birer öykü yazdıklarını, bu derste de bu öyküleri sınıfla paylaşacaklarını açıklamıştır. Gruplara öykülerini tamamlayıp tamamlamadıkları sorulmuştur. Öğrenciler öykülerini tamamladıklarını; S.E. “Öğretmenim biz tenefüste yazdık bitirdik”, İ.S. “Hocam bizimki çok güzel oldu” şeklinde belirtmişlerdir.

Öğrencilerin grup sözcüsünü belirleyerek öykülerini paylaşmaları istenmiştir.

Birinci grubun öyküsünde 2864 yılında Cm Punk’un Batistalara karşı savaşı anlatılmıştır. Öykü günümüz şartları ile birlikte ele alınarak mizahi bir şekilde anlatılmıştır. Kahramanlarının “uzun boylu, siyah saçlı, iri yapılı, esmer tenli, çatık kaşlı, büyük burunlu ve sakallı” olduğunu betimlenmiştir. Ayrıca kahramanın sigara ve alkole karşı olan bir gruba üye olduğu için sağlıklı ve dinç görüldüğünü belirtmeleri dikkat çekmiştir. (Ek: 10)

İkinci grup İngilizce bir betimleme yazmıştır. Betimlemede kahraman olarak bir anne anlatılmıştır. Annenin fiziki özelliklerine değinilmiştir. Öğretmen anlatılan kişinin kimin annesi olduğunu sormuştur. Öğrenciler, yazılarına grup içerisindeki arkadaşlarının annelerinden birer özellik eklediklerini söylemişlerdir. (Ek: 12)

Üçüncü grup savaşta annesini, babasını ve kardeşlerini kaybeden küçük bir kızın öyküsünü anlatmıştır. Betimleme küçük kızın mavi gözlerinden yola çıkılarak “Deniz Gözlerden Savaş” başlığıyla sunulmuştur. (Ek: 11)

Dördüncü grup tarafından yoksul bir çocuk ve babasının öyküsü anlatılmıştır. Öyküde kahraman olarak baba seçilmiştir.

Beşinci grup küçük bir çocuğun hayal dünyasında kurguladıklarını anlatan bir öykü yazmıştır. Öyküde çocuk bulunduğu mekânla birlikte betimlenmiştir.

Gruplar sunumlarını tamamladıktan sonra öğretmen bir dahaki haftaya her grubun bir adet matbaa mürekkebi, gruptaki öğrenci sayısı kadar eva ve her bir grup için baskıda kullanılacak bir plastik rulo getirmesini istemiştir. Evayı ruloyu ve matbaa mürekkebini sürekli alışveriş yaptıkları kırtasiyeden temin edebilecekleri belirtilmiştir. Öğrenciler yanlış yapma ihtimaline karşı yedek eva bulundurmaları konusunda uyarılmıştır.

Mürekkep Teması Dördüncü Hafta

Tarih: 11/12/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Dördüncü haftada öğrenciler evaların üzerine portre çizmişlerdir. Çizimlerin çukurlaşmasını sağlamak için sivri uçlu gereçler kullanılmıştır. Genellikle bitmiş tükenmez kalem, uçlu kurşun kalem, kırık cetveller tercih edilmiştir.

Öğretmen, baskının: çeşitli araç ve malzemelerle bir yüzey üzerine yapılan resim ya da yazının boyandıktan sonra kâğıt veya benzeri bir madde üzerine aktarılması olduğunu anlatmıştır. Geçmiş yıllarda fırça baskı, ip baskısı, şablon

baskı, sünger baskısı ve köpük baskı yaptıklarını hatırlatmıştır. Bu çalışmada da köpük baskısında kullandıkları yöntemi uygulayacakları söylenmiştir. Öncelikle eva üzerine resim çizecekleri, sonra çizgiler üzerinden bir kalemle bastırarak çizgileri çukurlaştıracakları ve rulo yardımıyla evanın tamamını matbaa mürekkebi ile boyayacakları, devamında kurumasına izin vermeden hızlı bir şekilde resim kâğıdının boyanan yüzey üzerine kapatılıp, üzerinden rulo gezdirilerek baskısının alınacağı anlatılmıştır. Öğretmen örnek olarak çizimini tamamlamış olan bir öğrencinin resmi üzerinde uygulama yapmıştır. Çizimlerini tamamlayan öğrenciler bir rulo yardımıyla evalarını mürekkeple boyadıktan sonra kâğıt üzerine baskı yapmışlardır. Ders süresi bittiği halde tüm öğrencilerin çalışmalarını tamamlaması için tenffüs için ayrılan süre de kullanılmıştır. Öğretmen değerlendirme formlarını öğrencilere dağıtarak boş zamanlarında doldurup gün içerisinde kendisine getirmelerini istemiştir.

4.4. Kültürlerin Buluşması Teması

4.4.1. Kültürlerin Buluşması Teması Ders Kazanımları

Sosyal Bilgiler

- * Kültür kavramının sosyal yönünü belirler.
- * Coğrafi yapının insanların fiziksel görünümü üzerinde etkisi olduğunu kavrar.
- * Kültür, iklim ve kılık kıyafet arasında sebep-sonuç ilişkisi kurar.
- * Evrensel kültür miraslarını tanır.
- * Evrensel kültür miraslarının korunmasında kendi sorumluluğu üzerine görüş bildirir.

Türkçe

- * Dilin kültür kavramı içerisindeki rolünü belirler.
- * Görsel-ışitsel unsurlarla dinledikleri ve izledikleri arasında ilgi kurar.
- * Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

* Konuşmacının sözünü kesmeden, sabır ve saygıyla dinler.

* Dinlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.

* Kelimeleri doğru telaffuz eder, tekrara düşmeden konuşur.

Müzik

* Farklı kültürlerin müzik türlerinden eserleri dinlemekten hoşlanır.

Rehberlik (PDR)

* Kültürel farklılığın insan davranışlarını etkilediğini fark eder.

* Çağın getirdiği şartlara göre ebeveynleri ile arasında kültürel farklılık olduğunu kavrar.

Görsel Sanatlar

* Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar. (GSK)

* Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. (MB)

* Sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanarak özgün kompozisyonlar oluşturur. (GSB)

* Kompozisyonlarında renk armonilerinden yararlanır. (GSB)

* Yaptığı çalışmalarını çevresindekilerle paylaşmaktan haz alır. (GSB)

4.4.2. Kültürlerin Buluşması Teması Ders Özeti

Kültürlerin Buluşması Teması Birinci Hafta

Tarih: 18/12/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Ekler: Ek-18, Ek-19, Ek-20, Ek-21, Ek-22, Ek-23

İlk derste tahtaya kültürlerin buluşması teması planı yazılmıştır. Plan aşağıda gösterildiği gibi belirlenmiştir.

Birinci hafta: Kültür kavramı ve kapsamı.

İkinci hafta: Öğrenci etkinliklerinin sunumu.

Üçüncü hafta: Moda tasarımı planlama ve uygulama.

Dördüncü hafta: Moda tasarımı uygulama.

İlk olarak kültür teması için beş yeni grup oluşturulmuştur. Bu gruplardan iki tanesi beşer kişi, üç tanesi ise dörder kişiden oluşturulmuştur.

Öğretmen tarafından temada kültür kavramı üzerinde durulacağı aslında konunun çok geniş olduğu ve görsel sanatlar dersinde yapacakları uygulamalarda da geleneksel kıyafetlerden yola çıkarak kendi kıyafet tasarımlarını gerçekleştirecekleri anlatılmıştır.

Öğrencilere farklı kültürlerden portrelerin olduğu bir fotoğraf gösterilmiştir. Bu portrelerin hangi ülkelere ait olduğu sorulmuştur. Öğrenciler gösterilen portreler hakkında tahminde bulunmuşlardır.

Portrelerin tamamı bittikten sonra insanların hangi kültüre ait olduğunu belirlerken nelere dikkat ederek ayırt edebildikleri sorulmuştur. Öğrencilerden ten rengi, kıyafet, göz rengi, saç şekli, göz yapısı gibi cevaplar alınmıştır. Öğretmen insanların buldukları coğrafya ile ten rengi arasında ne gibi bir bağ olabileceğini sormuştur. Öğrencilerden sıcak iklimde yaşayan insanların güneşten dolayı esmer tenli, soğuk iklimde yaşayan insanların açık tenli olduğu cevabı alınmıştır. Öğretmen iklim ve kıyafetler arasında nasıl bir ilişki olduğu sormuştur. Öğrenciler tarafından soğuk iklimdeki insanların kalın, sıcak iklimdeki insanların daha ince ve açık renk kıyafetler tercih ettikleri ifade edilmiştir. Ders süresi dolmuş ve ders bitirilmiştir.

Kültürlerin Buluşması Teması İkinci Hafta

Tarih: 25/12/2009

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Araştırmasını sunacak olan öğrenci gruplarından hazır olanlara öncelik verilmiştir. Eksikleri olanlar ya da çalışmalarını sınıfta tamamlamak isteyenler sunumlarını daha sonra yapmışlardır.

Birinci grubun sözcüsü tarafından farklı müzikler dinletilerek bu müziklerin hangi kültüre ait olduğu belirtilmiştir. Sunumda müziğin ve sanatın kültürün bir parçası olduğuna değinilmiştir.

İkinci grup tarafından Dünya kültür miraslarını anlatan bir poster hazırlanmıştır. Posterin fotoğraflarla görsel hale getirildiği görülmüştür. Sunumda kültürün tek bir ulusa veya ülkeye ait olmasının yanında evrensel kültür değerlerinin de olduğu, bu değerlerin bilinmesi ve korunması gerektiği örnekler üzerinde anlatılmıştır. Örneğin; H.Ş. “Bosnada ki Mostar köprüsü Mimar Sinan’ın öğrencisi tarafından yapılmıştır. Yirmi dört metre yükseklikte otuz metre uzunluktadır. Resimde gördüğümüz Nemrut dağı Adıyaman ilimizdedir. Bu dağda aslan, kartal ve Zeus heykelleri vardır. Bunlar sadece bizim kültürümüz bizim mirasımız değil, tüm dünyanın mirası. Bunları korumalıyız. Bunları korumak vatandaşlık görevimiz. Geziye gittiğimiz yerlerdeki eserlere dokunmamalıyız, eserlerin üzerine yazı yazmamalıyız. Bazen köylerde hayvanların böyle yerlere zarar verdiğini görüyoruz. Bunun için insanları bilgilendirmek gerekir. Başka ülkelere buraları görmeye geliyorlar. Turizme katkı sağlıyorlar” şeklinde konuyu ifade etmiştir.

Üçüncü grup çalışmasını herhangi bir görsel sunum hazırlanmadan sözlü olarak sunmuştur. Kültürün bir ülkedeki bölgeler ve şehirler içerisinde de farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Televizyondaki güncel bir reklam üzerinde durulmuştur. Reklamda “bu ne biçim kıyafet?”, “bu ne biçim takı?”, “el âlem ne der?” gibi söylemlere karşı insanların “burası İstanbul, ne giysen yakışır.” cevabının verildiği

hatırlatılarak Türkiye'deki herhangi bir il ile İstanbul arasındaki kültürel farklılık üzerinde durulmuştur.

Dördüncü grup tarafından kültür ve dil konusu ele alınmıştır. Dilin bir iletişim aracı olması ve kültürün aktarılmasında ki rolü üzerinde durulmuştur. Örneğin; M.Ö. “Temel matematik öğretmeniymiş. Öğrencilerinden şikâyet ediyormuş. Öğrencilere peş kere peş kaç ediyi diye sorayrum. Kırk deyular. Oysa peş kere peş yirmipeş pilemedun otuz eder demiş. Bu fıkra bize Karadeniz kültürünü ve Karadeniz şivesini anlatıyor. Konuşmalar ve dil bölgelere göre farklıdır. Bu da kültürün başka yönüdür.” Şeklinde ifadelerle sunumunu tamamlamıştır.

Beşinci grup; gençlerin günümüz şartlarına uygun olarak değiştiğini, buna bağlı olarak yeni bir kültürün oluştuğunu ve ebeveynleriyle aralarında kültürel anlamda kuşak farkı olduğunu vurgulamıştır. Görsel olarak eski bir tuvalin üzerine, kot parçası, cd, grafiti yazılar, dinledikleri müzik gruplarının fotoğrafları, daha çok gençlerin tercih ettikleri bir spor ayakkabının küçük modelinin yapıştırıldığı dikkat çekmiştir. U.Ş. “Bu resimde gördüğünüz grupları hepimiz biliyoruz, tanıyoruz, onların müziklerini dinliyoruz, hayatlarını biliyoruz. Mesela şu ayakkabıyı hemiz giyiyoruz. Şu yazıları hepimiz yazıyoruz. Ama buradakilerin hiç birini annelerimiz babalarımız bilmiyor. Onlar bu müzikleri sevmiyor. Türkü dinliyorlar. Bizim dinlediklerimize gürültü diyorlar. Saz çalmak daha iyi. Çal biz de dinleyelim diyorlar. Ama elektrogitarı sevmiyorlar. Çünkü onlarla bizim aramızda kuşak farkı ve de kültür farkı var. Teknolojiyle, zamanla her şey değişiyor...” şeklinde ifadelerle ve hazırlanan görselle konuyu açıklamıştır. (Ek: 22)

Öğretmen kültür kavramını dil kapsamında Türkçe dersiyle, dünya kültür mirasları kapsamında sosyal bilgilerle, verilen reklam örneğiyle güncel yaşam ve medyayla, ailedeki kuşak çatışması çerçevesinde de rehberlik dersi ile ilişkilendirdiklerini özetlemiştir. Görsel sanatlar dersinde de geleneksel kıyafetlerden yola çıkarak kıyafet tasarımı yapacaklarını belirterek haftaya tasarlayacakları kıyafetler üzerine düşünerek gelmelerini istemiştir.

Sunumlar tamamlandıktan sonra öğretmen, öğrencilerden haftaya tasarlayacakları kıyafet üzerine düşünerek gelmelerini istemiştir.

Kültürlerin Buluşması Teması Üçüncü Hafta

Tarih: 08/01/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Üçüncü haftada kıyafet tasarımı konusunda yoğunlaşmıştır. Öğretmen modanın insanların kültürünü anlamada etkili olduğunu belirtmiştir. Bir toplumda moda anlayışının oluşmasında nelerin etkili olabileceği sorulmuştur. Öğrencilerden E.Y. “Gelenekler örf ve adetler etkili olabilir”, E.İ. “İklim etkili olabilir”, S.K. “Din modayı etkiler” şeklinde cevaplar alınmıştır. Öğretmen verilen cevapların doğru olduğunu belirtmiştir. Moda tasarımının tarih boyunca yaşayan uygarlıklarda farklılık gösterdiğini, Mısırlılarda, Yunanlılarda, Osmanlılarda farklı giyim tarzları olduğunu ve bunların zaman içerisinde günün şartlarına göre değiştiğini anlatmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde daha süslü kıyafetler, takılar, ipekli kumaşlar, lale motifleri, karanfil motifleri kullanılırken günümüzde insanların daha çok kot pantolon, tişört, spor ayakkabı gibi rahat etmeyi sağlayacak kıyafetleri tercih ettiği açıklanmıştır.

Tasarlanan kıyafetlerin eskizleri çizilmiştir. Öğretmen çizimleri kontrol ettikten sonra düzeltilmesi gereken noktaları belirtmiştir. Çizimlerde öğrencilerin daha çok geleneksel kıyafetler çizdiğini gören öğretmen, geleneksel kıyafetlerden yola çıkarak modern tasarımlar yapmaları gerektiğini söylemiştir. Öğrencilere çizimlerinde nelerden etkilendikleri sorulduğunda; A.O. “Fransız kadınların elbiselerinden”, Ş.Y. “Türk kültüründeki altın işlemelerinden”, S.K. “İngiliz sovalyelerinin metalden yapılan eteklerinden fikir aldık” şeklinde cevaplar alınmıştır. Çizimlerde yetenekli bir kız öğrencinin bütün gruplara yardım ettiği gözlenmiştir. Öğretmen yaptıkları çalışmaların hiç birinin notla değerlendirilmeyeceğini ve her grubun kendi tasarımını grup üyelerinin çizmesi gerektiğini açıklamıştır.

Grup içerisindeki erkek öğrencilerin fikir vermede, renk belirlemede görüş bildirdiği, kız öğrencilerin ise çizim yaptıkları gözlenmiştir. Öğretmen erkek öğrencileri çizim yapmaları konusunda yönlendirmiştir.

Tüm grupların eskizleri kontrol edildikten sonra öğrenciler tasarımlarına son şeklini vermiştir. Öğretmen bir sonraki haftaya getirilmesi gereken malzemeleri (sulu boya, keçeli kalem, su kabı, kuru boya, ince uçlu fırçalar, peçete, ...) söyleyerek dersi tamamlamıştır.

Kültürlerin Buluşması Teması Dördüncü Hafta

Tarih: 15/01/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğrencilerin malzemeleri kontrol edilmiştir. Eksik malzemesi olan grupların ihtiyacı öğretmen ve diğer öğrenciler tarafından karşılanmıştır. Pul, sim, yıldızlı motifler, tüy, yün gibi malzemeler getiren öğrenciler tarafından bu malzemelerin kullanılıp kullanılmayacağı sorulmuştur. Öğretmen kullanabileceklerini belirtmiştir.

Grup üyeleri fikir alışverişi yaparak tasarlanan kıyafetlerin renklerine karar vermiştir. Uygulama aşamasında daha çok belirli öğrencilerin uygulama yaptığını gören öğretmen herkesin yapılan çalışmaya katkı sağlaması gerektiğini vurgulamıştır. Ancak sanatsal yeteneği ve becerisi olan öğrencilerin çizim ya da boyamada yer almalarının ve diğer öğrencilerin ise fikir verme, malzemeleri hazırlama gibi görevleri üstlenmelerinin önüne geçilememiştir.

Çalışmasını bitiremeyen grupların, çalışmalarını tamamlamak için istedikleri zaman görsel sanatlar dersliğini kullanabilecekleri söylenmiştir. Malzemeler öğrenciler tarafından toparlanmış ve masalar temizlenmiştir. Tema değerlendirmesi yapmak üzere öğrencilere formlar dağıtılmıştır. Formlar öğrencilerden toplandıktan sonra bu temada neler öğrenildiği soruldu. S.E. “Kültürün ülkelere göre değiştiğini öğrendik”, Z.Ö. “Bilim ve sanatın kültürün parçası olduğunu”, A.E. “Moda tasarımı yapmayı öğrendik”, H.Ş. “Kültür miraslarımızı” şeklindeki ifadelerle soruyu cevaplandırmışlardır. Öğretmen sosyal bilgiler, müzik, Türkçe dersleriyle bu temayı da bütünleştirebildiklerini belirtmiştir. Görsel sanatlar dersinde de kültürün

moda tasarımında ki etkisi üzerine uygulamalar yapılarak birden çok disiplinden yararlanıldığı belirtilmiştir.

4.5. Çevre Teması

4.5.1. Çevre Teması Ders Kazanımları

Sosyal Bilgiler

* Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.

* Doğal çevrenin korunması ve yaşatılmasında tüm insanların sorumluluğunun farkına varır.

Türkçe

* Görsel-işitsel unsurlarla dinledikleri ve izledikleri arasında ilgi kurar.

* Konunun özelliğine uygun düşünciyi geliştirme yollarını kullanır.

* Konuşmacının sözünü kesmeden, sabır ve saygıyla dinler.

* Dinlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.

* Kelimeleri doğru telaffuz eder, tekrara düşmeden konuşur.

Matematik

* İstatistiksel temsili biçimleri (tablo ve grafikler) oluşturarak ve yorumlayarak gerçek yaşam durumları için görüş oluşturur.

Fen ve Teknoloji

* Ülkemizdeki ve dünyada ki çevre sorunları hakkında bilgi toplar ve sunar.

* Ülkemizdeki ve dünyada ki çevre sorunlarına yönelik çözümler önerir.

* Canlıların çevre sorunlarından nasıl etkilendiğini örneklerle açıklar.

Teknoloji ve Tasarım

* Çeşitli malzemelerden faydalanarak tasarımlar geliştirir.

Görsel Sanatlar

- * Kompozisyonlarında renk armonilerinden yararlanır. (GSB)
- * Sanatsal düzenleme ilkelerinden yararlanarak özgün kompozisyonlar oluşturur. (GSB)
- * Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. (GSB)
- * Yaptığı çalışmaları çevresindekilerle paylaşmaktan haz alır. (GSB)
- * Görsel çalışmalarında ton derecelendirmeleri ile derinlik etkisi oluşturur. (GSB)

4.5.2. Çevre Teması Ders Özeti

Çevre Teması Birinci Hafta

Tarih: 22/01/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Ekler: Ek-24, Ek-25, Ek-26, Ek-27, Ek-28, Ek-29

İlk derste tahtaya çevre teması planı yazılmıştır. Plan aşağıda gösterildiği gibi belirlenmiştir.

Birinci hafta: Çevre sorunları ve çözümlerinin belirlenmesi.

İkinci hafta: Araştırmaların hazırlanması ve sunum yapma.

Üçüncü hafta: Sunumların devamı.

Dördüncü hafta: Resim yapma.

Beşinci hafta: Resim yapma.

İlk olarak çevre teması için yeni gruplar oluşturulmuştur.

Öğretmen tarafından tahtaya çevresel sorunlar, sorunların nedenleri ve çözüm önerilerini gösteren bir tablo çizilmiştir. Tablo öğrencilerin cevaplarına göre doldurulmuştur.

Öğrencilere dünyamız ve çevremizi tehdit eden sorunların neler olduğu sorulmuştur. Öğrencilerden hava kirliliği, su kirliliği, toprak kirliliği, asit yağmurları, ozon tabakasının incilmesi, küresel ısınma cevapları alınmıştır. Bu problemlerin nedenlerinin neler olabileceğini öğrenmek için öğrencilere sorular sorulmuştur. Arabalardan ve fabrikalardan çıkan zararlı gazlar, kimyasal atıklar, ormanların tahrip edilmesi, denizlerin kirletilmesi, insanların çöpleri gereken yerlere atmaması, insanların bilinçsizliği nedenler arasında sıralanmıştır. Öğretmen, öğrencilerden bu sorunlara çözüm önerileri getirmelerini istemiştir. Kız öğrencilerden M.Ö. “Geri dönüşümlü ürünler kullanmalıyız. Çöplerimizde plastik, şişeler, kâğıtlar ve pilleri ayırmalıyız”, A.O. “Tema’ya üye olmalıyız, ağaç dikmeliyiz”, erkek öğrencilerden S.K. “Otobüs tramvay gibi araçları kullanılmalıdır”, O.A. “Evlerimizi yalıtımlı hale getirebiliriz” şeklinde çözüm önerileri getirmişlerdir.

Öğrenciler tarafından geri dönüşümlü ürünleri kullanma, ağaçlandırma, doğal kaynakları bilinçli kullanma, toplu taşıma araçlarını tercih etme, evlerin ve işyerlerinin yalıtımlı hale getirilmesi, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması önerilerinde bulunulmuştur.

Öğretmen bir sonraki hafta için çevre temasıyla ilgili araştırmalar yapıp yine yapılan araştırmaların sunulacağını söylemiştir. Oluşturulan gruplarda kimin ne yapacağına ilişkin görev dağılımı yapılarak fikirler tartışılmıştır. Öğretmen iki hafta yarıyıl tatiline gireceklerini, bu süre içerisinde yapacakları araştırmalar ve sunumlar üzerine çalışmalarını istediğini belirterek dersi tamamlamıştır.

Çevre Teması İkinci Hafta

Tarih: 12/02/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğrencilere tatillerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Öğrenciler ders çalıştık, iyi geçti, dersane vardı, tatile gittik şeklinde yanıtlar vermiştir. Kız öğrencilerden E.A. “Öğretmenim sizin nasıl geçti” diye sormuştur. Öğretmen ailesi ile vakit geçirdiğini belirttikten sonra çalışayı tamamlayıp tamamlamadıklarını sormuştur. Üç grubun yarıyıl tatilini değerlendirerek araştırmalarını tamamladığı görülmüştür. Diğer iki grup ise eksiklerini derste tamamlamışlardır. Hazır olan gruplardan araştırmalarını sunmaları istenmiştir.

Birinci grubun araştırmaları geri dönüşümlü ürünler üzerine yapılmıştır. Geri dönüşümlü malzemelerden yapılan kıyafetler grup içerisindeki kız öğrenciler tarafından giyilerek (Ek: 25) sunulmuştur. Kıyafetlerin yapımında kâğıt, poşet, cd gibi malzemelerin kullanıldığı belirtilmiştir. Grubun iki kıyafet hazırladığı görülmüştür. Çevrenin korunmasında geri dönüşümlü ürünlerin ayrıştırılarak tekrar kullanılabilir hale gelmesinin önemi örnekler üzerinde açıklanmıştır. N.T. “Televizyonda ..... kanalında polarların aslında pet şişelerden yapıldığını izledim. Bence çok ilginç ve güzel bir fikir” şeklinde örnek vermiştir. Erkek öğrencilerden E.B. “Adamların zekâsına bak. Amma ekonomik” ifadesiyle örnek üzerine yorum yapmıştır. Bu bilginin öğrencilerin dikkatini oldukça çektiği gözlenmiştir.

İkinci grup araştırmasında su kirliliğini ele almıştır. İngilizce olarak hazırladıkları afiş üzerinde suyun alternatifinin olmadığı ve dikkatle kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Afişte “Water is important so do not waste it. Water has no alternative” cümlesi slogan olarak kullanılmıştır. (Ek: 26)

Üçüncü grubunda benzer bir çalışma yaptığı görülmüştür. Grup sözcüsü olan öğrenci İngilizce kavram haritası üzerinde İngilizce konuşarak sunumunu gerçekleştirmiştir. Sunumda çevre problemlerinin neler olduğu ve çözümü üzerinde durulmuştur. E.Y. “There are a lot of cars everywhere. People go everywhere by cars and carfumes make the air dirty. And this causes air pollution. To stop this we should use public trasport” şeklinde İngilizce cümlelerle sunumunu ifade etmiştir.

Dördüncü grubun üyeleri sunumlarını okuldaki fotoğrafçılık kulübünde çektikleri fotoğraflarla görselleştirdiklerini belirtmişlerdir. Sunumda hava kirliliği ve canlıların bu kirlilikten etkileneceği ifade edilmiştir. Z.Ö. “Ağaçlar sürekli kesiliyor

ve yerlerine binalar yapılıyor. Bundan dolayı doğadaki hayvanların yaşam alanları kalmadı. Artık kuşlar ağaçlardaki yuvalarında değil binaların çatısında yaşıyor” diyerek örneklerle konuyu açıklamıştır. (Ek: 27)

Beşinci grup dünyadaki küresel ısınmayı konu alan bir grafik üzerinde yeryüzünün yıllara göre sıcaklık dağılımını inceleyerek, gelecekte dünyanın bu durumdan nasıl etkileneceğini anlatmıştır. Küresel ısınma sonucunda okyanuslardaki su seviyesinin yükseleceği, buzulların eriyeceği, ormanlık alanların azalacağı ifade edilmiştir.

Öğretmen bir sonraki derste çevre konulu resim yapılacağını hatırlattıktan sonra herhangi bir malzemeye ihtiyaç duymayacaklarını, okulda dekor yapımında kullanılan akrilik boya ve fırçaların kullanılacağını belirterek dersi bitirmiştir.

Çevre Teması Üçüncü Hafta

Tarih: 19/02/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğrenciler görsel sanatlar dersliğinde bir araya geldikten sonra resimlerini yapmak üzere kendilerine ayrılan okulun henüz tamamlanmamış inşaat halindeki sınıfına götürülmüştür.

Öğrencilerin, duvarda asılı olan 200 X 700 cm ebadındaki bezi görünce oldukça şaşırarak dikkat çekmiştir. “Bunun hepsini biz mi boyayacağız?”, “Nasıl yetiştireceğiz?”, “Çok büyük değil mi?” gibi sorular yönelten öğrencilere, öğretmen tarafından gerekli açıklama yapılmıştır. Öğrencilerin öncelikle buldukları ortamı tanımak için çevreyi inceledikleri görülmüştür. Öğretmen bu çalışmanın tamamını burada tamamlayacaklarını daha sonra resmin çerçevelenip okulun uygun bir yerinde sergileneceğini açıklamıştır.

Öğretmen tek kullanımlık plastik tabakları palet olarak, yoğurt kaplarını ise su ihtiyacını karşılamada kullanacaklarını söylenmiştir. Öğrenciler hep birlikte ne

çizeceklerini düşünmüşlerdir. Öncelikle A4 ebatındaki dosya kâğıtlarına eskizler çizilmiştir. Çizimlerde temiz bir çevre ile kirli bir çevre bir arada gösterilmeye çalışılmıştır. Erkek öğrencilerden B.E. “Kolay şeyler çizelim. Boyaması kolay olur. Hem de çabuk biter. Ayrıntılı çizmeyelim” şeklinde öneride bulunmuştur. Öğrencilerin bu öneri üzerinde fikir birliğine vardığı görülmüştür. Çizimde fabrika bacalarından çıkan dumanlar, kirli hava, şehirleşme, buzulların erimesi gibi konular ele alınmıştır. Karar verildikten sonra çizim aşamasına geçilmiştir.

Tüm öğrenciler resmin çizilmesine katkıda bulunmuştur. Öğrenciler bir başka ders etkinliğinde kullanmak için aldıkları fakat kullanamadıkları üç boyutlu kelebek ve çiçekleri resim üzerinde değerlendirmek istediklerini ifade etmiştir. Öğretmen, hazırladıkları kompozisyona uygun olursa kullanabileceklerini belirtmiştir. Çizim tamamlandıktan sonra ders bitirilmiştir.

Çevre Teması Dördüncü Hafta

Tarih: 26/02/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğrenciler çizimi tamamlanan resmi boyamaları için görsel sanatlar dersliğinden alınarak resim için ayrılmış sınıfa götürülmüştür. Öğretmen: “Çocuklar! Boyaları kullanırken lütfen dikkatli olun! Birbirinizin üzerini kirletmeyin! Kıyafeti kirlenen olursa telaş yapmasın. Boyalar su bazlı olduğu için yıkanınca hemen çıkıyor” şeklinde uyarıda bulunduktan sonra “boyaları karıştırarak yeni tonlar elde etmeye çalışın. Her rengin fırçası ayrı olsun. Boyalı bir fırçayı başka renk bir boyanın içine batırmayın. Fırçalarınızı sık sık yıkayın. Suyunuzu sık sık değiştirin” şeklindeki ifadelerle öğrencileri yönlendirmiştir Bütün öğrencilerin çalışmaya katkı sağlama istekleri dikkat çekmiştir. Öğrencilerin dönüşümlü olarak su getirme, boya karma ve resmi boyama konusunda görev paylaşımı yaptıkları görülmüştür. Öğrenciler resim yaparken sürekli olarak konuşmuşlardır. Örneğin;

A.E: “Ceren şurayı bi düzeltir misin?”

C.K: “Şunu yapıim geliyorum”

C.T: “Eli temiz olan biri gömleğimin kolumu katlasın”

Z.Ö: “Hadi sucular,hadi temiz su,bu sular hemen kirleniyor”

E.Y: “Ben daha yeni getirdim. Ben boya yapacam sıra kimdeyse o gitsin”

E.A: “Sıra bende de! Bu su daha kullanılır. O kadar kirli değil. Hocam suyu değiştirmeye gerek var mı?”

Öğretmen: “Yok biraz daha kullanabilirsiniz.”

Z.Ö: “Pengueni ben boyamaya başlıyorum.”

S.K: “Başlama, önce bi arka fonu boyayalım”

Z.Ö: “Tamam siz ordan devam edin. Zaten buranın arka fonu siyah olacak.”

U.Ş: “Birisi şu maviyi elde etsin. Benim ki biraz koyu oldu.”

Öğretmen: “Tamam öyle olsun zaten. Hep aynı ton olmaz. Farklı tonlarda daha güzel olur. Bak bu yeşiller çok güzel. Bunun gibi. Buraya biraz renk girin. Duvar gibi boyamayın lütfen!”

M.Ş: “Öğretmenim zaten duvar boyuyoruz. Şuna bakın. Alttaki tuğlanın izi çıkmış.”

Öğretmen: “Olsun daha güzel. Doku elde etmiş oluyorsunuz. Herkez buraya baksın. Çocuklar buraya bakın. Tuğlanın yaptığı izi kaybetmeye çalışmayın. Bakın buradaki gibi kalsın.”

Şeklinde karşılıklı diyaloglar devam etmiştir. Erkek öğrencilerden B.E. “Hocam ders bitti” dedikten sonra öğretmen fırçaları yıkayıp kovanın içine koymalarını söylemiştir. Öğrenciler kalan boyaları ne yapacaklarını sormuştur. Boyaların ıslatılınca tekrar kullanılabilceği belirtilmiştir. Öğrenciler malzemeleri belirlenen yere koyduktan sonra resim yapılan sınıftan ayrılmışlardır.

Çevre Teması Beşinci Hafta

Tarih: 05/03/2010

Ders: Görsel Sanatlar

Sınıf: 7/A

Süre: 40 Dakika

Öğrenciler bir hafta boyunca her gün öğle yemeği saatinde gelip resimlerini boyadıklarını hatta Türkçe, fen ve teknoloji derslerinde de resim yapmak için öğretmenleriyle beraber geldiklerini, öğretmenlerinin de resmin bazı yerlerini boyadıklarını söylemişlerdir. Öğrencilerin sık sık gelip çalışmış olmalarıyla pratikleştikleri, ortama alıştıkları ve yaptıkları işe sahip çıktıkları görülmüştür. Resmin kalan kısmı tamamlandıktan sonra görsel sanatlar dersliğine geçilmiştir. Öğrencilere çevre temasını değerlendirmeleri için form dağıtılmıştır. Formlar toplandıktan sonra öğretmen tüm temalarda uygulanan disiplinler arası çalışmayı nasıl bulduklarını sordu. O.A. “Bence çok güzeldi”, B.Ö. “Sadece resim yapmayı değil, başka derslerden de bilgiler öğrendik” şeklinde cevaplar alındı.

Öğretmen bu temayı İngilizce, Türkçe, fen ve teknoloji, matematik, sosyal bilgiler dersleriyle ilişkilendirdiklerini belirtti. Öğretmen öğrencilere çalışmalarından dolayı teşekkür etti. Bir kız öğrenci “Bundan sonra böyle ders işlemek miyiz hocam?” şeklinde soru yöneltti. Öğretmen bu yöntemi kullanmaya devam edeceklerini açıkladı. Öğrencilerin bu duruma sevindikleri gözlemlendi. Erkek öğrencilerden A.E. “Yapalım yapalım. Hem öbür dersler de aynı konudan performans ödevi hazırlamaktan kurtulmuş oluruz” şeklinde açıklama yaptı. Öğretmen görsel sanatlar dersinde öğrenilenlerin başka derslerde kullanılmasının önemli ve yararlı olduğunu ancak bu derste ortaya çıkan ürünlerin başka bir derste kullanılıp kullanılmayacağına o dersin öğretmenin karar vereceğini belirterek dersi tamamlamıştır.

4.6. I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın I.alt problemi:

İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersi, disiplinler arası uygulamalarda diğer disiplinlerle nasıl ilişkilendirilmiştir? şeklindedir.

Buna göre uygulamalardaki bulgular şöyledir:

Disiplinler arası yaklaşımın asıl odak noktası olan disiplinleri birleştirme, farklı alanlarla ilişki kurabilme, konular arasında bütüncül bir mantık geliştirebilme ilkelerine bağlı kalma açısından, yapılan uygulamalara bakıldığında öğrencilerin bu süreci oldukça başarılı geçirdikleri söylenebilir.

İletişim temasında; iletişim engellerini anlatan grubun Türkçenin yanlış kullanılmasına değinerek Türkçe dersi kazanımlarına yer verdiği, iletişim konusunda yazılan şarkı sözü ve besteler de müzik dersi ile bağlantı kurulduğu, iletişime harcanan zamanın analizi yapılırken grafiklerin kullanıldığı ve matematik dersinden yararlandığı, görsel sanatlar dersinde sözsüz iletişim kapsamında piktogram çizimlerinin yapıldığı görülmüştür.

Mürekkep temasındaki görünmez mürekkep deneyi ile temanın fen ve teknoloji dersiyle bağlantılandırıldığı, ilişkilendirildiği, portre betimlemesi yapılarak yazılan öykülerin Türkçe dersi ile bütünleştirildiği, yine porte betimlemesinde İngilizce olarak yazılan betimlemede İngilizce sıfatlardan yararlandığı, görsel sanatlar dersinde ise matbaa mürekkebiyle baskı çalışmaları yapıldığı görülmektedir.

Kültürlerin buluşması temasında; Dünya kültür miraslarıyla ilgili sunumda sosyal bilgiler alanından, sanat ve kültür ilişkisi araştırmasında müzik dersinden faydalandığı belirlenmiştir. Kültür temasıyla bağlantılı olarak görsel sanatlar dersi uygulama çalışmalarında da geleneksel kıyafetlerden yola çıkılarak moda tasarımı yapılmıştır. Bunlara ek olarak tüm temalarda iletişim, insan ilişkileri, diyaloglar üzerinde durularak rehberlik alanına da dolaylı olarak değinildiği tespit edilmiştir.

Çevre temasında; İngilizce hazırlanan kavram haritalarında İngilizce dersinden, çevre sorunları, nedenleri ve çözüm önerileri belirlenirken fen ve teknoloji dersinden, küresel ısınmanın yeryüzünü nasıl etkilediğinin grafiklerle analizinde

matematik dersinden, geri dönüşümlü ürünlerle kıyafet tasarımında teknoloji ve tasarım dersinden, çevre konulu resimler yapılırken görsel sanatlar dersinden faydalandığı görülmektedir.

Bu çıkarımlar öğrencilerin uygulama çalışmalarında bir çok disiplini bütünleştirerek üst düzey düşünme becerilerinin geliştiğine ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

Temaların uygulanması sürecine genel olarak bakıldığında görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı yapılan öğretimin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği ve olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmaktadır.

Öğrencilerin yansıtma yazılarına bakıldığı zaman iletişim temasında öğrenciler ‘hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz’ maddesine 17 öğrenci “Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, müzik, görsel sanatlar, sosyal bilgiler” derslerinin bilgi ve becerilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. 1 erkek öğrenci bu derslere ek olarak dansı, 4 kız öğrenci ise rehberliği eklemiştir. Temada iletişime örnek olarak anlatılan Çerkez Dansı hikayesinin bir öğrencinin dansı eklemesine ve iletişim engelleri ailede iletişim üzerine yapılan çalışmaların ise rehberlik cevabının verilmesine neden olduğu düşünülmektedir. Mürekkep temasında aynı maddeye verilen cevaplar (16 öğrenci) “Türkçe, İngilizce, fen ve teknoloji” şeklinde ifade edilmiştir. Belirtilen 16 öğrenciden 5’i sosyal bilgiler dersini de eklemiştir. 6 öğrenci ise (4 kız + 2 erkek) sanat tarihini de bu cevaplara ek olarak yazmıştır. Kültürlerin buluşması temasındaki cevaplara bakıldığı zaman sınıfın tamamının “sosyal bilgiler, Türkçe, müzik” yanıtıyla hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandıklarını ifade ettiği 4 öğrencinin ise rehberliği de eklediği belirlenmiştir. Rehberlik cevabını ekleyen öğrencilerin kültür temasındaki yapılan sunumlarda “gençler ve ebeveynleri arasındaki kültürel farklılık” konusunu ele alan grup üyelerinin olduğu tespit edilmiştir. Çevre temasında ise öğrenciler “fen ve teknoloji, matematik, İngilizce” dersleri üzerinde durmuşlardır. 7 öğrenci Türkçe dersini de ek olarak yazmıştır.

Eş gözlemci öğretmenlerin gözlem formlarına bakıldığı zaman öğretmenlerin bu konudaki gözlemleri şöyledir:

İletişim teması gözlem formunda, “öğrenciler tarafından temaların diğer derslerle ilişkilendirmesi” maddesine verilen cevap “öğrenciler konuyu matematik, Türkçe, görsel sanatlar, müzik, fen ve teknoloji dersiyle bütünleştirdi. Konu diğer derslerle ilişkiliydi. Zaten bütün öğretmenler toplanıp konuyu beraber seçtik.” şeklinde belirtilmiştir. Aynı tema kapsamında diğer eş gözlemci belirtilen maddeyi konuların Türkçe, müzik, fen ve teknoloji, görsel sanatlar, matematik, rehberlik dersleriyle birlikte işlendiğini belirtmiştir. Mürekkep teması eş gözlemci değerlendirme formunda ise “(Öğrenciler) sunumlarını yaparken bütün derslerden örnekler verdiler ... Görsel sanatlar; Türkçe, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji ve İngilizce dersleri ile ilişkilendirildi.” cümleleri ile örnekler üzerinde durulmuştur. Kültürlerin buluşması temasında eş gözlemci öğretmen “Tema işlenirken öğrenciler diğer derslerden faydalandılar. Müzik dinlediler, afiş hazırladılar, sunum yaptılar, fıkra anlattılar. Türkçe, müzik, sosyal bilgiler, derslerine bağlantılı ders işlediler .... Görsel sanatlar dersi başka derslerle ilişkilendirildi.” şeklinde temanın değerlendirmesini yapmıştır. Kültür temasındaki diğer eş gözlemci öğrencilerin sunumlarında konuyu diğer derslerle ilişkilendirdiğini ve görsel sanatlar dersinin diğer derslerle bütünlük içinde işlendiğini belirtmiştir. Çevre temasında ise eş gözlemci öğretmen “konu diğer derslerle ilişkilendirildi. Belki zaman daha geniş olsaydı, tüm derslerle bağlantı kurulabilirdi. Böylece konular daha iyi yerleşir daha az unutulurdu.” ifadesiyle temanın değerlendirmesini yapmış aynı zamanda öneride de bulunmuştur.

4.7. II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın II. alt problemi:

İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalar hangi yönlerden öğrencilere yarar sağlamaktadır? şeklindedir.

Buna göre uygulamalardaki bulgular şöyledir:

Görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası yaklaşımla yapılan uygulamalar 17 hafta süreyle bir ders saati (40 dakika) olmak üzere gerçekleştirilmiştir. Uygulamalara başlamadan önceki iki hafta öğrencilere disiplinler arası yaklaşım ve yapılacak uygulamalarla ilgili bilgi verilmiştir.

Uygulamalarda grup çalışmasına yer verilmiştir. Her temada farklı grupların oluşturulması esas alınmıştır. Grup içerisindeki etkileşimin sağlandığı ancak öğrencilerin diğer gruplarla fikir paylaşımına sıcak bakmadıkları gözlenmiştir. Uygulamalar sırasında öğrencilerden gruplarını temsil etmek üzere bir sözcü seçmeleri istenmiştir. Grup sözcüsünün sunumu yaparken takıldığı noktalarda diğer grup üyelerinin hatırlattığı görülmüştür. Bireysel çalışmalara geçildiğinde öğrencilerden “şimdi istediğimiz yere oturabilir miyiz?” sorusunun gelmesi grubundan memnun olmayan öğrencilerin olduğuyla ilgili ipucu vermektedir. Kültür temasının moda tasarımı yapılması aşamasında sorumluluğun belirli öğrenciler üzerinde kalması, diğer grup üyelerinin daha pasif durumda olması gruplarla ilgili bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre temasının resim yapma etkinliğinde ise bu durumun tam tersi yaşanmıştır. Öğrenciler “öğretmenim hep böyle resim yapsak, çok zevki” diyerek memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

Disiplinler arası yaklaşımda grup çalışmasına dayalı tekniklerin öğrenme düzeyini artırdığı bilinmektedir. Yapılan etkinliklerde grup çalışmasının özellikle öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiği gözlenmiştir.

Her dersin başında yapılacak uygulamaların kısa bir planı tahtaya yazılmıştır. Yapılan plan öğrencilerin öğretim etkinliğinden haberdar olmasını sağlayarak sürecin daha bilinçli geçmesini sağlamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik soruların hazırlanmasına önem verilmiştir. “iletişim nedir?” sorusu yerine “iletişim nasıl bir ihtiyaçtan doğmuş olabilir?” sorusu öğrencileri tanım ezberlemekten uzaklaştırıp düşünmeye sevk edebilecek niteliktedir. Disiplinler arası yaklaşımla işlenen derslerde öğrencilerin disiplinleri birleştirmesine zemin hazırlayacak soruların hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Örneğin; “görünmez mürekkep nasıl görünür hale gelmiştir?” sorusu konunun fen ve teknoloji dersiyle bütünleştirilmesine fırsat vermiştir.

Disiplinler arası yaklaşım farklı disiplinlerin bilgi ve becerilerinin birleştirilmesinin yanı sıra temalar arasında da bağlantı kurulmasına olanak sağlamaktadır. Örneğin; iletişim temasında “dil” kavramından bahsederken, kültür temasında da dilin kültürün aktarılmasındaki rolüne değinilmiştir. Bu da temalar

arasında bağlantı kurulduğunu ve bilginin transfer edilerek yapılandırıldığını göstermektedir.

Disiplinler arası yaklaşım temelini yapılandırmacı kuram ve çoklu zeka kuramından almaktadır. Yapılan uygulamalarda bu bilgiyi doğrulayan verilere rastlanmıştır. Sözsüz iletişime notaları örnek veren öğrencinin işitsel zekâ alanına sahip olması, grup sözcülerinin genellikle sosyal zekâ alanına sahip öğrencilerden oluşması bu verilere örnektir. Buradan hareketle disiplinler arası yaklaşımın farklı tip zekâlara sahip öğrencilere yönelik eğitim verebildiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

Günlük yaşam deneyimlerini öğretimin içine alan disiplinler arası yaklaşım bu yolla öğrenmenin daha kalıcı ve daha kolay gerçekleşmesini sağlamaktadır. Uygulamalarda da bu tür örneklere rastlanmıştır. Öğrencilerden piktogram çalışmalarına örnek vermeleri istendiğinde; okuldaki sosyal etkinlik kulüplerini anlatan resimler örnek gösterilmiştir. Yine kültür temasında öğrenciler sunumlarını yaparken şehirlerin kültürlere göre farklılık gösterdiğini belirterek gündemde olan bir reklamı örnek vermiştir. Öğrencinin bu örneği de günlük yaşam deneyimlerinin temaların anlamlandırılmasında önemli olduğunu göstermektedir.

Günlük yaşam deneyimleri öğrencinin ihtiyaçlarının belirlenmesini sağlamaktadır. İhtiyacın belirlenmesi de motivasyonu artırmaktadır. Öğrencide motivasyonun olabilmesi için istekli olması, ihtiyaç ve ilgi duyması ve bunların arasında anlamlı bir ilişki kurması gerekmektedir. Bu anlamlı ilişki çeşitli etkenler yardımıyla beyin davranışını geliştirmekte ve devamlılığını sağlamaktadır. Bu bağlamda disiplinler arası yaklaşımın motivasyonun sağlanması açısından önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Yapılan uygulamalarda öğrencilerin oldukça istekli oldukları, bir sonraki çalışmayı merakla bekledikleri, öğrencilerin “çok eğlenceli, hep böyle ders işleyelim”, “sıra bizde, biz sunalım”, ”öğlen arasında gelip çalışabilir miyiz?” gibi söylemlerinden anlaşılmaktadır.

Uygulamalarda öğrencilerin zaman yetersizliğine, sunumlarını yapamayacaklarına, resimleri yetiştiremeyeceklerine ilişkin kaygılar yaşadığı görülmüştür. Öğrenciler sürekli olarak görsel sanatlar dersinin bir ders saati

olmasından yakınmışlardır. Zaman konusundaki problemlerde öğrencilerin haklı olduğu bilinmesine rağmen öğrencilere çalışmalarını yetiştirebilecekleri, istedikleri zaman gelip çalışabilecekleri söylenerek zaman yetersizliği telafi edilmeye çalışılmıştır.

Yaşanan bir başka problemin de öğrenme ortamıyla ilgili olduğu görülmüştür. Çevre temasında öğrencilerin resim yaptıkları alanın dar olması öğrencilerin hareketlerini kısıtlamıştır. Ayrıca resim yapılan ortamda su bulunmaması öğrencilerin sürekli olarak su taşımalarına neden olmuştur. Öğrenme ortamının darlığı araştırmacının da fotoğraf çekmesini zorlaştırmıştır. Ancak çalışacak başka alan olmaması ve okul idaresinin bu alanı belirlemiş olmasından dolayı ortam değişikliğine gidilememiştir. Öğrenme ortamının eksiklerinin yanında avantajlarının olduğu da tespit edilmiştir. Öğrencilerin etrafı kirletme kaygısı olmadan çalıştıklarında daha özgür ve daha özgüvenli oldukları gözlemlenmiştir.

Uygulamalarda öğrencilerin kendilerini ifade etme ve dil becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin ifade becerilerinin yanında duruş, rahatlık, jest ve mimiklerinin kullanımında da gelişme olduğu fark edilmiştir. Bu durumun fark edilmesinde; araştırmacının, 7/A sınıfının 5 yıldır görsel sanatlar dersi öğretmeni olması, öğrencileri tanınması ve öğrencilerdeki değişim ve gelişmelerin gözlenmesinde kolaylık sağlamıştır.

Disiplinler arası öğretim yaklaşımıyla yapılan uygulamalar sonucunda öğrenciler günümüz bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu bireyler olarak yetişebilmektedir. Disiplinler arası yaklaşım öğrencilerin farklı bakış açıları kazanmalarını sağlayarak mantıksal ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektedir. Uygulamalarda da bir öğrencinin iletişim yolu olarak dansı örnek göstermesi ve bu dansın hikâyesini anlatması bu becerinin geliştirilmesine yönelik iyi bir örnek olmaktadır. Yine kültür temasında bir reklamın örnek gösterilmesi, kültür ve dil konusunda bir Karadeniz fıkrasının anlatılması yaratıcı düşünme sürecine katkı sağlandığını gösteren örnekler olarak gösterilebilir.

Farklı bakış açılarının gelişmesi farklı fikir ve düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Ortaya çıkan bu fikirlere veya bu fikirleri ortaya koyan kişilere saygı,

disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin sosyal yönünü de geliştiren bir öğretim yaklaşımı olduğunu göstermektedir. Yapılan uygulamalarda öğrencilerin ortaya çıkan durumlar ya da çalışmalar karşısında esprili bir tavır sergiledikleri dikkat çekmiştir. Örneğin; çevre temasında geri dönüşümlü ürünlerden elbise yapan kız öğrenciye “mezuniyette giyersin” , “bu biraz abiye bir elbise olmuş” şeklinde espriler yapıldığı görülmüştür.

II. alt probleme ilişkin öğrencilerin yansıtma yazılarından elde edilen bulgular ise şöyledir:

Formda yer alan ilk madde “Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz” şeklinde idi. Öğrenciler iletişim temasında: öykü yazma, beste yapma, sunum hazırlama, resim yapma gibi etkinliklerden hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Bir öğrenci düşüncelerini şöyle yansıtmıştır: “Yaptığımız etkinliklerden çok hoşlandım. Grubumdaki arkadaşlarımla çalışmak çok eğlenceliydi. Arkadaşlarımla bestesini çok beğendim bizim ki de çok güzeldi. Öğretmenimizin gösterdiği yolculuk tişörtü çok ilginçti. Hoşlanmadığım bir şey yoktu.” 3 öğrenci ise grubundan hoşlanmadığını belirtmiştir. Mürekkep temasında: görünmez mürekkep deneyi yapmak, öykü yazmak şeklinde cevaplandırılmıştır 7 öğrenci öğretmenin anlatmış olduğu Sultan Ahmet Camii ile ilgili örneği beğendiklerini ve ilginç bulduklarını belirtmişlerdir. Kültürlerin buluşması temasında ise öğrencilerin büyük bir kısmı (17) sunumları beğendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili bir öğrencinin düşünceleri ise şu şekildedir: ‘ Utku’nun anlattığı fıkra çok komikti. Hoşuma gitti. Etkinlikler güzeldi. Kıyafet çizimi yapmaktan hoşlandım.’şeklindeydi. Çevre temasında: 11 öğrenci ‘arkadaşlarımla yaptığı elbiseler çok hoşuma gitti’ cevabını verirken yine 11 öğrenci ‘birlikte resim yapmak’ cevabını vermiştir. Bu temada hoşlanmadıkları nokta olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu zamanın yetersiz olmasını vurgulamıştır.

Formdaki ikinci madde ise ‘tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz’ şeklindeydi. İletişim temasında öğrencilerin bir kısmı (8) zorlandıkları noktaları farklı fikir bulmak ve çizim yapmak olarak belirtmiştir. 12 “öğrenci zorlandığım nokta yok” şeklinde cevap vermiş 2 öğrenci ise zamanın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Mürekkep temasında genel olarak portre çizmekte zorlandıklarını

belirtmişlerdir. Farklı görüş olarak 1 kız öğrenci “öykü yazmakta zorlandık. Çünkü İngilizce yazmaya karar verdik” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

İşlenen temaya bağlı olarak farklı beceriler kazanıp kazanmadıkları maddesinde de tüm temalarda genel olarak sunum yapmak, araştırma yapmak, başka derslerle ilgili bilgi almak, resim yapmak, şarkı sözü yazmak, öykü yazmak cevapları verilmiştir. Sadece bir erkek öğrenci kültür teması kapsamında “Olmadı. Çünkü resim çizemedim” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Öğrencinin bu düşüncesinin moda tasarımı yapmakta zorlanmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Bu duruma tedbir olarak çevre temasında öğrenci ile daha fazla ilgilenilmiş ve daha aktif olması sağlanmıştır.

Tüm öğrenciler “Temanın öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz” maddesine “Yardımcı oldu” şeklinde ifade etmiştir. İletişim temasında: Bu konuda bir öğrencinin düşünceleri şu şöyledir: ‘Yardımcı oldu. Artık etrafıma baktığım zaman piktogramları daha iyi görebiliyorum. Ayrıca öğrendiklerimizi diğer derslerde de kullanabiliyoruz’; mürekkep temasında bir kız öğrencinin görüşü “Yardımcı oldu. Öğrendiklerimi evde annemlere anlattım”; kültürlerin buluşması temasında bir erkek öğrencinin görüşü “Yardımcı oldu. Arkadaşımın aldığı müzik cd” sini alıp dinlemek’ şeklindeydi.

Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz maddesinde ise bütün öğrenciler yardımcı olduğunu konusunda aynı düşünceleri paylaşmışlardır. Bu konuda bir öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Arkadaşlarımın fikirleri bana yeni fikirler verdi. Konuları başka derslerin içinde düşünüp yeni fikir üretebiliyoruz” başka bir öğrenci aynı maddeyi “yardımcı oldu. Hayal gücümü geliştirdi” cümlesiyle ifade etmiştir

Yansıtma yazılarından yapılan çıkarımlara göre görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşım uygulamalarının öğrencilerin dikkatini çekecek örnekler verme, motivasyonu sağlayacak yöntemler seçme, temalardan öğrenilenleri günlük hayata aktarma, farklı disiplinlerin bilgi ve becerilerini bir tema altında toplayarak bilginin transferini sağlama noktasında amacına ulaştığı belirlenmiştir.

II. Alt Probleme İlişkin Eş Gözlemcilerin Gözlem Formundan Elde Edilen Bulgular:

Gözlem formunda belirlenen ilk madde öğrencilerin grup çalışmasının sonuçları ile ilgilidir. Bu madde görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşım uygulamalarında grup çalışmasının nasıl bir sonuç verdiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Gözlemci öğretmenler hem gözlem formlarında hem de sözlü olarak öğrencilerin grup çalışmalarında iş birliği ve uyum içerisinde çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini paylaşması, başka düşüncelere saygı göstermesi, kendi görüşlerini ortaya koyması sosyal becerilerin kazanılmasında etkili olan temel belirleyicilerdir. Bu nedenle disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalarda öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesine yönelik grup çalışması etkinliklerine önem verilmelidir. Öğrencilerin iş birliği yaparak ortak amaçlar doğrultusunda çalışmasını sağlayan bu yöntem aynı zamanda kendilerini ifade etme becerisine de katkı sağlamaktadır. Eş gözlemciler öğrencilerin kendilerini ifade etmekte zorlanmadıklarını, fikir ve düşüncelerini açıkça ortaya koyduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin bu davranışı geliştirmesinde grup çalışmalarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gözlemci öğretmenlerin görüş birliğine vardığı bir diğer madde konuların güncel yaşamla ilişkilendirilmesidir. Gözlemciler bu noktada daha çok öğretmen ve öğrencilerin örnekleri üzerinde durmuştur. Disiplinler arası yaklaşımda temanın güncel yaşamla ilişkilendirilmesi önemlidir. Yaşamla ilişkilendirilen tema öğrenci için daha ilgi çekici olmaktadır. İlgi çekici bulunan konular araştırma isteğini ve motivasyonu artırmaktadır. Bu nedenle yapılan uygulamalarda ve öğrenci çalışmalarında bu tür örneklere yer verilmiştir.

Öğretmenin verdiği örneklerin yanı sıra süreç içerisindeki rolü de önem taşımaktadır. Öğretmen yaratıcı, teşvik edici ve güdüleyici olmalıdır. Disiplinler arası öğretim yaklaşımı öğrenci merkezli yürütülmektedir. Öğrenci sorumluluk almalı araştırmalı, soru sormalı, bilgilerini sentezleyerek yeni bilgiler elde etmelidir.

Öğretmen ise öğrencilerin bu becerileri kazanmasına yönelik olarak öğretimin planlayıcısı olmalıdır. Bu nedenle yapılan uygulamalarda süreç öğrenci merkezli yürütülmüştür. Eş gözlemcilerin gözlem formlarından öğretmenin süreç içerisinde öğrencilere her konuda rehberlik ettiği noktasında aynı sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmacının ve eş gözlemcilerin bulgularına göre disiplinler arası yaklaşım uygulamalarında ders saatinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki öğretmen gözlem formlarında bu durumu dile getirmiştir.

Araştırmacının elde ettiği bulgularla eş gözlemcilerin gözlem formları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. İlk temanın bitiminde alınan gözlem formu incelendikten sonra diğer gözlemcilere gözlem sonuçlarının çok kısa tutulmaması açıklamalara ve ayrıntılara yer verilmesi gerektiği belirtilmiş olmasına rağmen aynı sorunun devam ettiği görülmüştür. Bu nedenle araştırmacının gözden kaçırmış olabileceği noktalara ilişkin bir bulguya ya da veriye ulaşılamamıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın uygulanmasından elde edilen bulgular çerçevesinde ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

- İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersi, disiplinler arası uygulamalarda matematik, müzik, Türkçe, İngilizce, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji, teknoloji ve tasarım derslerinin kazanımları dikkate alınarak bütünleştirilmiştir. Yapılan uygulamalarda öğrencilerin de temayı gerek örneklerde gerekse yapılan sunumlarda diğer disiplinlerle ilişkilendirdiği görülmüştür. Diğer öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenler kendi derslerinde yapılan bu örneklerden faydalandıklarını ve görsel sanatlar dersinde yapılan uygulamanın etkisini kendi derslerinde de gördüklerini belirtmişlerdir.

- Araştırma kapsamında disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre düzenlenen ve uygulanan görsel sanatlar dersinin daha eğlenceli olduğu ve öğrencilerin derse karşı daha ilgili olduğu tespit edilmiştir.

- Yapılan uygulamalar, eş gözlemcilerin gözlem sonuçları ve öğrencilerin yansıtma yazılarından elde edilen bulgulara göre görsel sanatlar dersinde işlenen temada öğrenilenlerin günlük hayata aktarılmasında etkili olduğu ve bu yolla öğrenmede kalıcılığı sağladığı sonucuna ulaşılabılır.

- Bütün öğrencilerin aynı yolla öğrenmediklerini kabul etmek ve onların çoklu yollarla öğrenebildiklerini bilerek ders işlemek oldukça önem taşır. Görsel sanatlar öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri ve uygulanan program iyi seçilmelidir. Zira kullanılan yöntem öğrencilerin yaratıcı düşünme biçimini etkileyebilmektedir. Bilgi aktarımını, ezberci anlayışı araştırmadan sorgulamadan öğrenimi gerektiren geleneksel yaklaşım bu konuda yaratıcı düşünme gücünü arttıracak ortamlar sunmadığı için bu yöntemle yetişen bireylerin analiz yapma, düşünme, sorgulama becerileri eksik kalabilmektedir. Dolayısıyla görsel sanatlar öğretiminde, öğrenciyi merkez alan ve ders içerisindeki etkinliğini arttırarak diğer derslerle ilişki kurabileceği bir yaklaşım olan disiplinler arası yaklaşım önerilmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun istekli ve disiplinleri birleştirerek konuyu kavramada başarılı olması farklı zekâ alanlarına, öğrencilerin gereksinimlerine, ilgi alanlarına hitap eden

bir yaklaşımın uygulanması ile açıklanabilir. Öğrencilerin tüm bilgilerini sentezleyerek kendi bilgisini kendisinin oluşturmasını gerektiren disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin sanatsal bakış açısını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

- Motivasyon öğrenenin öğrenmeye karşı tutumunu etkileyen kritik noktadır. Yapılan çalışmalarda, disiplinler arası yaklaşımların öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Guercio, 2003; Olgun, 2004). Bu araştırmada da, öğrencilerden alınan yansıtma yazılarında öğrencilerin bu yaklaşımla işlenen derslerde çok eğlendiklerini, istekle çalıştıklarını belirten cümlelerinden ve eş gözlemcilerin gözlem formlarındaki değerlendirmelerinden hareketle motivasyonlarının attığı sonucuna ulaşılabılır.

- Vygotsky (1978), bilginin sosyal etkileşimlerle geliştiğini belirterek çocukların sosyal etkileşim yardımıyla bilişsel gelişiminin sağlanıp bir sonraki bilişsel aşamaya geçildiğinden bahseder. Bu araştırmada yapılan etkinliklerde işbirlikli öğrenmeye dayalı grup çalışmasında hatta uygulamanın resim yapma aşamasında tüm sınıf etkinliğine yer verilerek çalışmaların yürütülmesi üzerinde hassasiyetle durulmuştur. Bu hassasiyet hem zaman kazanımı sağlamış hem öğrencilerin sosyal becerilerinin artmasına katkıda bulunmuş hem de öğrencilerin zevkle çalışmasını sağlayarak görsel sanatlar ders başarısını arttırmıştır.

- Bu araştırma görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası yaklaşıma dayalı çalışmalarla öğrencilerin motivasyonlarının, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin, olaylar arasında ilişki kurma, ifade edebilme ve sosyal iletişim becerilerinin artacağı sonucuna varan araştırmaları destekler nitelikte sonuçları olan bir uygulamadır.

Öneriler

- Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ilköğretim 7. sınıf görsel sanatlar derslerinde disiplinler arası yaklaşımdan yararlanılabilir. Aynı uygulamalar farklı ilköğretim lise, hatta üniversite düzeyinde de uygulanabilir. Bu araştırma 7. sınıf görsel sanatlar dersine ait belirli kazanımlar üzerinde yapılmıştır. Ancak aynı uygulamalar farklı konularda da yapılabilir. Özellikle matematikte kübizm, örüntü ve simetri, fen ve teknoloji dersinde ışık renklerin oluşumu, canlılar ve yaşam konusu,

müzik dersinde ritim, Türkçe dersinde deyim resimleme gibi konular bu bakımdan oldukça zengindir.

- Disiplinler arası yaklaşımının görsel sanatlar dersinde problem çözme becerisi, karar verme, eleştirel düşünme gibi farklı değişkenler üzerine etkileri araştırılabilir. Günümüz görsel sanatlar dersi öğretim programlarının, disiplinler arası yaklaşımla ders işlenmesine uygun olup olmadığı ile ilgili araştırmalar yapılabilir. Disiplinler arası yaklaşımda uygulanacak materyallerin geliştirilmesi de ayrıca bir araştırma konusu olarak önerilebilir.

- Disiplinler arası yaklaşıma dayalı öğretimlerde diğer branş öğretmenlerinin de konuyla ilgili olarak bilgi sahibi olmaları zaman ayırmaları gerekmektedir. Hatta temaların bütünlüğünü sağlamada zorlukların yaşanmasını engellemek amacıyla öğretmenler eğitim öğretim yılı başlamadan, bir araya gelerek, mümkün olduğu ölçüde aynı temaları aynı haftalara gelecek şekilde yıllık planlarına almalıdır. Öğretmenlerin gerek günlük gerekse yıllık planlarına bakıldığı zaman ders içi ve diğer disiplinlerle ilişkilendirme ya da ara disiplinlerle ilişkilendirme bölümlerinin var olduğu ancak genellikle bu bölümlerin boş bırakıldığı veya birkaç disiplinle sınırlı kaldığı görülecektir. Tüm bu noktalar dikkate alınarak disiplinler arası öğretimin nasıl uygulanacağına yönelik olarak hem araştırmacılar hem de öğretmenler çeşitli seminerlere katılmalıdır. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı hizmet içi eğitim programları düzenlemelidir.

- Yine üniversitelerde öğretmen yetiştirme programlarında disiplinler arası öğretim yaklaşımı üzerinde durulmalı ve öğretmen adayları mesleğe başladığında bu konuyla ilgili bilgi birikimine sahip olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acat, B ve Ekinci, A. (2005). Yapılandırmacı felsefe ve yeni müfredat programına etkileri. XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 2-10). Cilt 2. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Anderson, T. and Milbrandt, M. (2005) *Art for life*, Newyork, McGraw-Hill Pres. USA.
- Armstrong, Thomas (2000). *Multiple intellegences in the classroom*. VA, USA: Association for Supervision & Curriculum Development.
- Apostel, Leo. (1970). *Interdisciplinary; Problems of Teaching and Research in Universities*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Atatüre, Huriye (2001). *İlköğretim Resim-İş (Sanat) Eğitiminde Karşılaştırmalı Durum Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Aybek, Birsal (2007). *Konu ve Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimi ve Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bassham, Greg, William Irwin, Henry Nardone, James M Wallace (2002). *Critical Thinking A student's Introduction*. United States of America. McGraw Hill Companies.
- Bergstrom, Ken. (2003). *Why Try Interdisciplinary Teaching?* www.smallschoolsproject.com/PDFS/Planning_Resources/summer2003/summer2003-integrating.pdf, Erişim Tarihi: 05.07.2009
- Brewer, Charles, L., Michelle Hebi, Kudy T Benjamin (1999). *Handbok for Teaching Introductory Pyschology*. Lawrence Erlbaum ssociates. http://books.google.com.tr/url?client=caprintlawrence_erlbaum&format=googl

eprint&num=0&channel=BTBcaprintlawrence_erlbaum+BTBISBN:0805836543&q=http://www.erlbaum.com/google/0805836543&usg=AFQjCNH7w1MR IvG0arRQgmZ9iO7rUK6YPQ&source=gbs_buy_s&cad=1, Erişim Tarihi: 28.06.2009

Carpenter, B. (2006). *Sharing concerns, teaming up, and reaching out*. Art Education, 59, 4-6. Retrieved on February 26, 2006 from ProQuest database.

Chan, Man T. (2005). *Features of an Integrated Primary Curriculum*. International Conference on Education, Singapore. <http://libir1.ied.edu.hk/dspace/handle/2260.2/9?mode=full>, Erişim Tarihi: 17.08.2009

Cırık, İlker (2008). *Çok kültürlü eğitim yansımaları, multicultural education and reflections*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U.Journal Of Education) 34:27-40

Ciabocchi, Elizabeth (2006). *Impact of a New, Interdisciplinary Freshman Course on Teaching and Learning at a Small Liberal Arts College in New York*. Doktora Tezi. Columbia Universty.

Cordogan, Steve, Stanciak, Lois (2000). *An Examination of the Effects of an Interdisciplinary Curriculum Program on Behavior and Academic Performance in a Suburban High School: A Compilation from the First Three Years of a Four Year Study*. http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED442816&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED442816, Erişim Tarihi: 08.06.2009

Coşkun Sevgi Budak (2009). *İlköğretim 8.sınıf matematik dersinin disiplinler arası yaklaşımla işlenmesinin öğrencilerin matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı. İstanbul.

- Courtney, Timothy, M. (2006). *Interdisciplinary Instruction and Student Engagement, A Case Study of Midwestern Suburban High School*. Yüksek Lisans Tezi. Northern Illinois University.
- Delier, Ayşe (2005). *Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası Yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği. İstanbul.
- Demir, Esalet (2009). *İlköğretim İkinci Sınıflarda Uygulanan Disiplinler Arası Bütüncül Öğretim Yaklaşımının Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Konya.
- Diker, Yelkin (2003). *Disiplinlerarası Öğretim Yaklaşımına İlişkin Durum Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Doster, Jennifer, R.J. (2004) *A Study Of Integrated Curriculum*, The Florida State University, School Of Visual Arts And Dance Co-Study Art Education, USA.
- Drake, Susan, Rebecca Burns (2004). *Meeting Standards Through Integrated Curriculum Alexandria, Va: Association for Supervision and Curriculum Development*.
- Drury, Ann, A.D.S. (1994). *Restructuring the School: An Assessment of the Effect of an Interdisciplinary Curriculum on Students' Achievement. Degree of Specialist in Education*. Central Michigan Universty.
- Duman Bilal, Aybek Birsal (2003). *Süreç Temelli Disiplinler Arası Öğretim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması*. Muğla Üniversitesi. SBE Dergisi 2003:Sayı:11
- Edeer, Şemsettin (2005). *Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası Yaklaşım*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 19.78-84
- Eisner, Elliot, W. (2002). *The Educational Imagination: On the Design and Evaluation of School Programs*. 3. bs. Upper Saddle River: Prentice Hall.

- Elliot, Brett M. (1999). *The Influence of an Interdisciplinary Course on Critical Thinking Skills*. Doktora Tezi. University of North Texas.
- Ellis, Arthur K. Jeffrey T. Fouts (2001). *Interdisciplinary Curriculum: The Research Base*. Music Educators Journal. c. 87. s. 5: 6–22
- Gardner, Howard (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Golley, Priscilla S. (1997). *An Investigations of Teachers' Perceptions and Implemetations of Interdisciplinary Mathematics and Science Georgia State University*. Doktora Tezi. Georgia State Universty.
- Gökay, Melek (2010). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Disiplinler Arası Yaklaşım ve Uygulama Örnekleri*. Türk İslam Araştırmaları Dergisi. Sayı:57
- Gökay, Melek (2009) (E.d. Alakuş A ve Mercin L.). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi. Sanat ve Diğer Disiplinlerle İlişkisi*, Pegem A. Yayınları: Ankara
- Gökay, Melek (1998). *Birleştirilmiş Sanat Eğitimi Yöntemine Göre İlköğretim İkinci Basamağında Sanat Eleştirisinin Uygulanması ve Sonuçları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Grady, Joan B. (1994). *Interdisciplinary Curriculum Development. Association for Supervision and Curriculum Development Annual Conference and Exhibit, 19-22 Mart. Chicago.*
http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED373903&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED373903, Erişim Tarihi: 22.07.2009
- Guercio, Carolyn J. (2003). *An Interdisciplinart Curriculum and Its Positive Effect on Student Motivation in the Classroom*. Yüksek Lisans Tezi. Caldwell College.

- Guthrie, John T., Allan Wigfield, Clare VonSecker (2000). *Effects of Integrated Instruction on Motivation and Strategy Use in Reading*. Journal of Educational Psychology. c. 92. s. 2: 331–341.
- Güneş, Nagihan (2007). *An Analysis Of The Revised English Curriculum For Primary School grade 4 From a Cross Curricular Standpoint: Compatibility With The Social Sciences Curriculum*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı. İstanbul.
- Head, Rebecca R. (1997). *Interdisciplinary Curriculum: The Effects of a Unit About Landscapes on Second-Grade Students Knowledge, Skills, and Attitudes University of Alabama*. Doktora Tezi. Alabama Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Henson, J. Kenneth (2003). *Curriculum Planning; Integrating Multiculturalism, Constructivism, and Education Reform*. 3. bs. United States of America: Waveland Press.
- Hickman, Richard, Huckstep, Peter (2003) *Art and Mathematics in Education*, The Journal of Aesthetic Education V37, N1, pp1-12.
- Hope, S. (1991). *Policy Making, The Arts And School Change*. (Briefing Paper). (ss. 1-5). Reston, VA: Council of Arts Accrediting Associations
- Humphreys, H. Alan. Richard T. Post, Ellis Arthur (1981). *Interdisciplinary Methods: A Thematic Approach*. Santa Monica, CA: Goodyear Publishing Company.
- İşler, Ahmet (2004). *Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası-Tematik Yaklaşım*. Milli Eğitim, Yaz (163), 43-53.
- Interdisciplinary Learning in Your Classroom (2008). *Thirteen Ed Online*, <http://www.thirteen.org/edonline/concept2class/interdisciplinary/implementation.html>, Erişim Tarihi: 19.06.2009

- Jacobs, Heidi Hayes (1989). *Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.
- ..... (2004). *Getting Results with Curriculum Mapping*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development. ProQuest Education Journals, USA
- Kafetzopoulos C ,Spyrellis N, Lympelopoulou A-Karaliota (2006). *The Chemistry of Art and the Art of Chemistry Journal of Chemical Education*. Easton: Oct 2006. Vol.83, Iss. 10 ProQuest Education Journals, USA
- Kander, R. (2003). *A Successful Experiment in Curriculum Integration; Integrated Science and Technology at James Madison University*. IEEE Electronic Periodicals. s. 3. s. 5: 1–5.
- Kilpatrick, William H. (1918). *The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educational Process*. Teachers College: New York.
- Kirk, Brian and Jefferies, Margaret (2006). *The art and science of mask making, The Science Teacher*, Mart 2006, N73, V3, ProQuest Education Journals, USA.
- Klein, Thompson J. (1996). *Crossing Boundaries: Knowledge, Disciplinarity, and Interdisciplinarity*. Charlottesville: The University Press of Virginia.
- Lake, Kathy (2001). *Integrating Curriculum: Why Integrate*.
http://www.smallschoolsproject.com/PDFS/Planning_Resources/summer2003/summer2003-integrating.pdf, Erişim Tarihi: 02.08.2009
- Lattuca, Lisa, Lois Voigt, Kimberly Fath. (2004). *Does Interdisciplinary Promote Learning? Theoretical Support and Researchable Questions*. The Review of Higher Education. c. 28. s. 1: 23–48.

- Lattuca, Lisa (2001). *Creating Interdisciplinarity: Interdisciplinary Research and Teaching Among College and University Faculty*. Nashville: Vanderbilt University Press.
- Lawrence, E. Murphy (1993). *Interdisciplinary Curriculum Influences on Students' Achievement, Teacher and Administrator Attitudes and Teacher Efficiency*. Doktora Tezi. Arizona State University. USA.
- Leahey, Lynda K. (1999). *An Interdisciplinary Approach to Integrated Curriculum*. Yüksek Lisans Tezi. Rowan Universty.
- Marshall, Julia (2005). *Connecting Art, Learning, and Creativity: A Case for Curriculum Integration*. Journal of Issue And Research. 46, 3: 227–241.
- Marshall, Julia (2006). *Substantive Art Integration = Exemplary Art Education, Art Education*, Nov 2006, V59, N6, pp17-24, ProQuest Education Journals, USA
- Martinello, M. L. (2000). *Interdisciplinary inquiry in teaching and learning*. Upper Saddle River: Gillian E. Cook.
- Mathison, Sandra, Melissa Freeman. (1997). *The Logic of Interdisciplinary Studies*. Chicago: Annual Meeting of the American Educational Research Association.
- McKenna, James C. (2007). *The Development and Implementation of an Integrated Curriculum at an Elementary Math, Science, and Technology Magnet School*. Doktora Tezi. California University.
- McNaughton, Kathryn A. Browne, Nancy(2000). *Integrated projects in university classrooms: celebrating culture*. Canadian Social Studies v. 34 no2 (Winter 2000) p.
- Michael, John (1983). *Art Adolescence: Teaching Art at the Secondary Level*. New York: Teachers College Press

- Milbrandt, Melody (2006). *A Collaborative Model for Art Education Teacher Preparation Arts Education Policy*. Review; May/Jun 2006; 107, 5; ProQuest Education Journals pg. 13
- NAEA, (2002). *Authentic Connections: Interdisciplinary work in the arts*, The Consortium of National Arts Education associations, AATE, MENC, NAEA, NDEO.
- Olgun, Alev A. (2004). *ODTÜ’de Akademik Amaçlı İngilizce Eğitimi Alan İleri Orta Düzey Hazırlık Okulu Öğrencilerinin Motivasyonu Üzerinde Tematik Eğitimin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. ODTU. Ankara.
- Ornstein, Allan, C., Francis, P. Hunkins. (2004). *Curriculum, Foundations, Principles and Issues*. 4. bs. USA: Pearson Allyn and Bacon.
- Oweis, Faye S., (2002) *Islamic Art as an Educational Tool About the Teaching of Islam*, Art Education, March 2002, V55, N2, pp18-24.
- Özkök, Alev (2005). *Disiplinlerarası Yaklaşım Dayalı Yaratıcı Problem Çözme Öğretim Programlarının Yaratıcı Problem Çözme Becerisine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. c. 28. 159–167.
- Özsoy, Vedat (2003). *İlk ve Ortaöğretim Sanat (Resim) Eğitimininde Müzelerden ve Sanat Galerilerinden Yararlanma*. Milli Eğitim Dergisi. Sayı 158.
- Parsons, Michael, (1998). *Integrated curriculum and our paradigm of cognition in the arts*, Studies in Art Education, V39, N2, pp103-116.
- Perkins, D. N. (1994). *The Intelligent eye*. Santa Monica, CA: The Getty center for education in the arts.
- Popovich, Karen (2006). *Designing and Implementing: Exemplary Content, Curriculum, and Assessment in Art Education*, Art Education; Nov 2006, V59, N6, pp33-39, ProQuest Education Journals, USA

- Rebecca, S. Nowacek. (2007). *Toward a Theory of Interdisciplinary Connections: A Classroom Study of Talk and Text*. Research in the Teaching of English. c. 41. s. 4: 368–401.
- Roberts, L. Patricia, Richard D. Kellough (2000). *A Guide for Developing Interdisciplinary Thematic Units*. 2. bs. United States: Prentice-Hall.
- ..... (2003). *A Guide for Developing Interdisciplinary Thematic Units*. 4. bs. New Jersey, Columbus, Ohio: Prentice Hall.
- Sarı, Özgür. Önkal, Güncel (2007). *Eleştirel Düşüncede Entegrasyon Süreci Olarak Eğitim*. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. c. 6. s. 1: 45–52.
- Schaefer, Mary. B. (1996). *An Integrated Language Arts Curriculum and Effects on Reading Achievement at the Middle Level*. Yüksek Lisans Tezi. Texas Woman's University.
- Senemoğlu, Nuray (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. 12. bs. Ankara: Gazi Kitap Evi.
- Schaefer, Mary. B. (1996). *An Integrated Language Arts Curriculum and Effects on Reading Achievement at the Middle Level*. Yüksek Lisans Tezi. Texas Woman's University.
- Spicer, Judy (2001). *Integrated Curriculum: A Driving Force in 21st-Century Mathematics Education*. http://www.smallschoolsproject.com/PDFS/Planning_Resources/summer2003/summer2003-integrating.pdf, Erişim Tarihi: 27.06.2009
- Stokrocki, Mary. (2005). *Interdisciplinary art education: Building bridges to connect disciplines and cultures*, National Art Education Association, Raston, VA, USA.
- Strand Katherine (2006). *The Heart and the Journey: Case Studies of Collaboration for Arts Integrated curricula Arts Education Policy*. Review; Sep/Oct 2006; 108, 1; ProQuest Education Journal pg. 29

- Sullivan, Joseph M. (2000). *A Study of the Effect of an Interdisciplinary Study Improvement Program on the Academic Achievement And Classroom Behavior Among Tenth Grade Students*. Doktora Tezi. Universty of Massachusetts Lowell.
- Suraco, Terri L. (2006). *An Interdisciplinary Approach in the Art Education Curriculum*. Yüksek Lisans Tezi. Georgia State University.
- Sutfin, James, V. (2002). *The Effect of Interdisciplinary Team Size on Students' Achievement, Behavior, Attendance, Students' Perceptions About Community*. Doktora Tezi. University of Nebraska.
- Unesco (1986). *Interdisciplinarity in General Education*. Division of Educational Sciences, 1-5 Temmuz 1985. Unesco Headquartes. <http://unesdoc.unesco.org/images/0007/000708/070823e.pdf>, Erişim Tarihi: 15.07.2009
- Üstüner, Özlem (2007). *Disiplinler Arası Sanat ve Sanat Eğitime Etkileri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı. Ankara
- Vidaury, Maria, M. (1996). *Comparative Study of Interdisciplinary Curriculum and Non-Interdisciplinary Curriculum Classrooms: The Difference and Relationships in Regarding Taas Scores, Reading Yearly Averages and Students Attitudes*. Doktora Tezi. Texas A&I University.
- Vygotsky, Lev S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wallace, John J. (2007). *The Effect of Interdisciplinary Team Configuration Upon the Social Bonding of Middle School Students*. Research in Middle Level Education. c. 30. s. 5:1-18
- Wang, Laura, Harry Shiih (2003). *The Use of the Integrated Thematic Instruction Model (ITIM) in English Education in Taiwan in the 21st Century*.

http://www.hiceducation.org/edu_proceedings/Hui%20%20chih%20Laura%20Wang.pdf, Erişim Tarihi: 22.08.2009

White, D. James, Jenna P. Carpenter (2008). *Integrating Mathematics into the Introductory Biology Laboratory Course*. ProQuest Science Journals. c. 8. s. 1: 22–38.

Wilson, C. Katos, V. Stevens, C (2007). *An Interdisciplinary Approach to Forensic IT and Forensic Psychology Education*. Springer Boston. s. 8. 237: 65–71.

Yigzaw, Samuel (1999). *Exploring Multicultural Issues Through an Interdisciplinary Curriculum*. Doctoral Thesis. Minnesota University.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, Ali (1996). *Disiplinler Arası Öğretim Kavramı ve Programlar Açısından Doğurduğu Sonuçlar*. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. s. 12: 89–94.

EKLER

Ek- 1: İletişim Teması - İletişimin Olumsuz Yönlerini Anlatan Şarkı Sözü

HAYDI İLETİŞİME GEÇ!

Elim yok konuşmaya
SMS'im var nasıl olsa
Bilgisayarımda elimin altında
Twitter, facebook da oh ne alal

Eskiden herkes konuşurdu
Sırdı hareket bitti de oldu
Facebooka girdim fotoğraflarımı
Kinderedim ki baktım sevdiğim
Yüzünü bile görmeyi, fotosundan beğendim.

Come on! come on
Haydi eller 'havaya!!
Ne güzel denmiş malıma

Tiklara tiklara heşeyim ortada
Duar ördük strajimizin adeta
Aşkta da teknolojik oldu sonunda
Bide en özel duyguda geçti.

Haydi millet eller havaya!

İletişimde katıldık
Zaten bizi bulmuştu.
Selanbınmaya gerek yok
Herkes teknolojiye alıştı.

Ek- 2: İletişim Teması – İletişimin Olumsuz Yönlerini Anlatan Şarkı Sözü

A: Desktopum çok dolu ama
Ben girerim nete, internete
Face, MSN, twitter
TV, radyo bu yüzyılda kime?
Ana babalar boşu öğüt veriyor bize!

Hey! Dinde, kulak ver bu sese!
B: İnternet sizin neyimize?
Nerde o eski günler
Sıcaklık dolu sohbetler
Bir selamı esinger aldık.
Neden bu iletişime uzak hareketler
Bak etrafına, gülümse yeter
Birden söylemesi, gerisi sile düşer

A: Dinledik ama bunlar boş laflar
Esas önemli olan
Aile içinde değil, dış mekanda popüler olmak
Arkadaşlarca sevilip, sayılmak

B: Hey millet kendini dinlet.
Sıkıcı konuşma, olayı uzatma
Gös teması iletişimin tacı
Sende dinle, ilgilen bente!!

Ek- 3: İletişim Teması – İletişim Engellerini İçeren Kısa Diyalog

AİLEDE İLETİŞİM SORUNU

-HÜS AİLESİ-

Anne: Oğlum odanı topla! Misafir gelecek. Bizi rezil etme etleme!

Çocuk: Tamam anne.

(On dakika sonra...Anne odaya girer, çocuk bilgisayar oynuyordur, ve oda hâla dağınıktır.)

Anne: Oğlum hani odanı topluyacaktın?

Çocuk: Üff! Anne ya bilgisayarda arkadaşlarımla konuşuyorum.

Anne: O bilgisayarı kapatma! Çabuk odanı topla.

Çocuk: Anne sen kendi odana bak da konuş.

Anne: Hüsnüüü! Gel su çocuğa bir şey de!

Baba: Ne var Hüsnüye! Burada neyi işliyorum. Good!!

Anne: Teknoloji hayatımıza öyle bir girmiş ki baba oğul hayatın haberinizi yok.

Çocuk: Ann...

Anne: Sus konuşma!

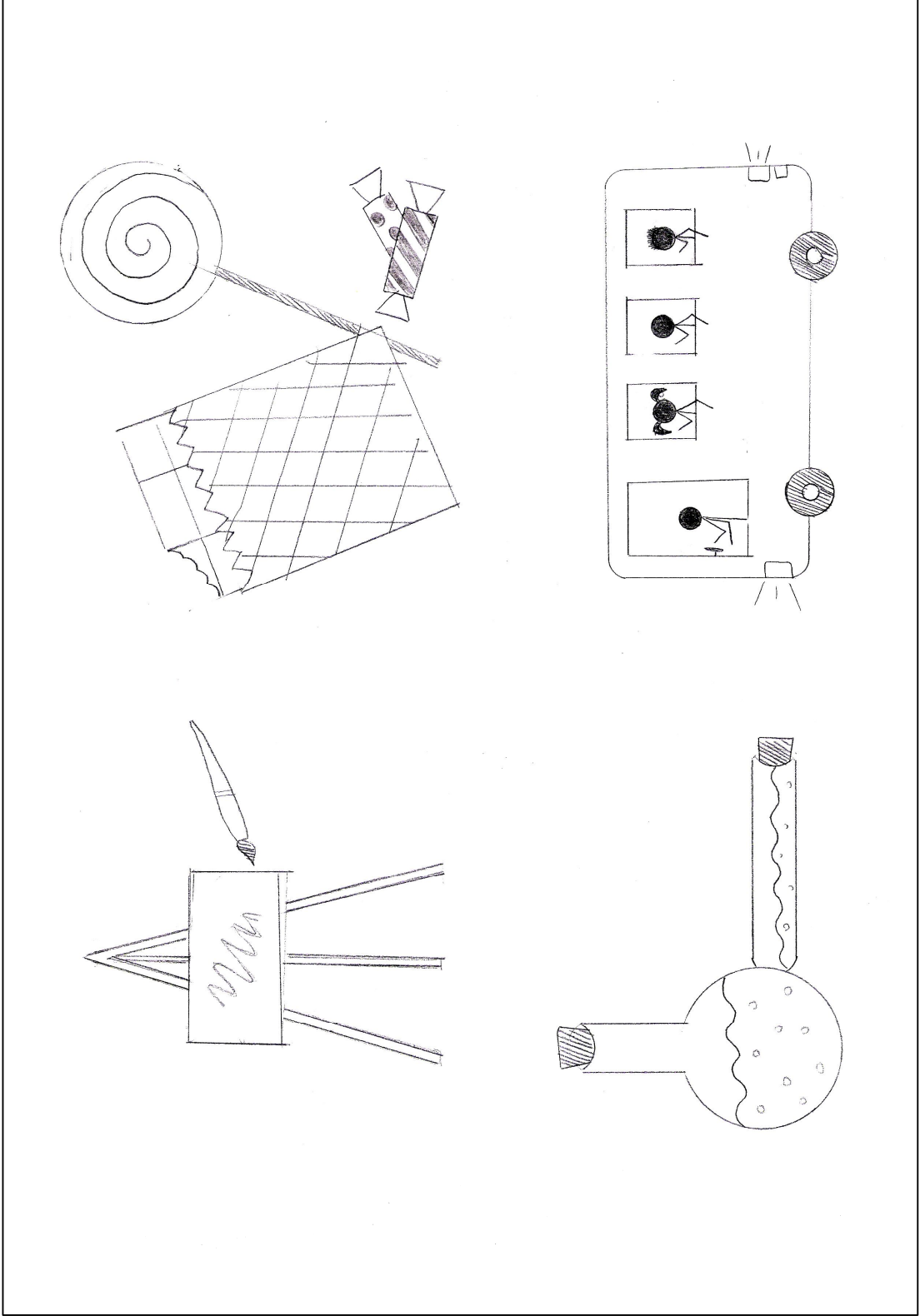
Çocuk: Ama, ama...

Anne: Cesurusun Hüsnüs

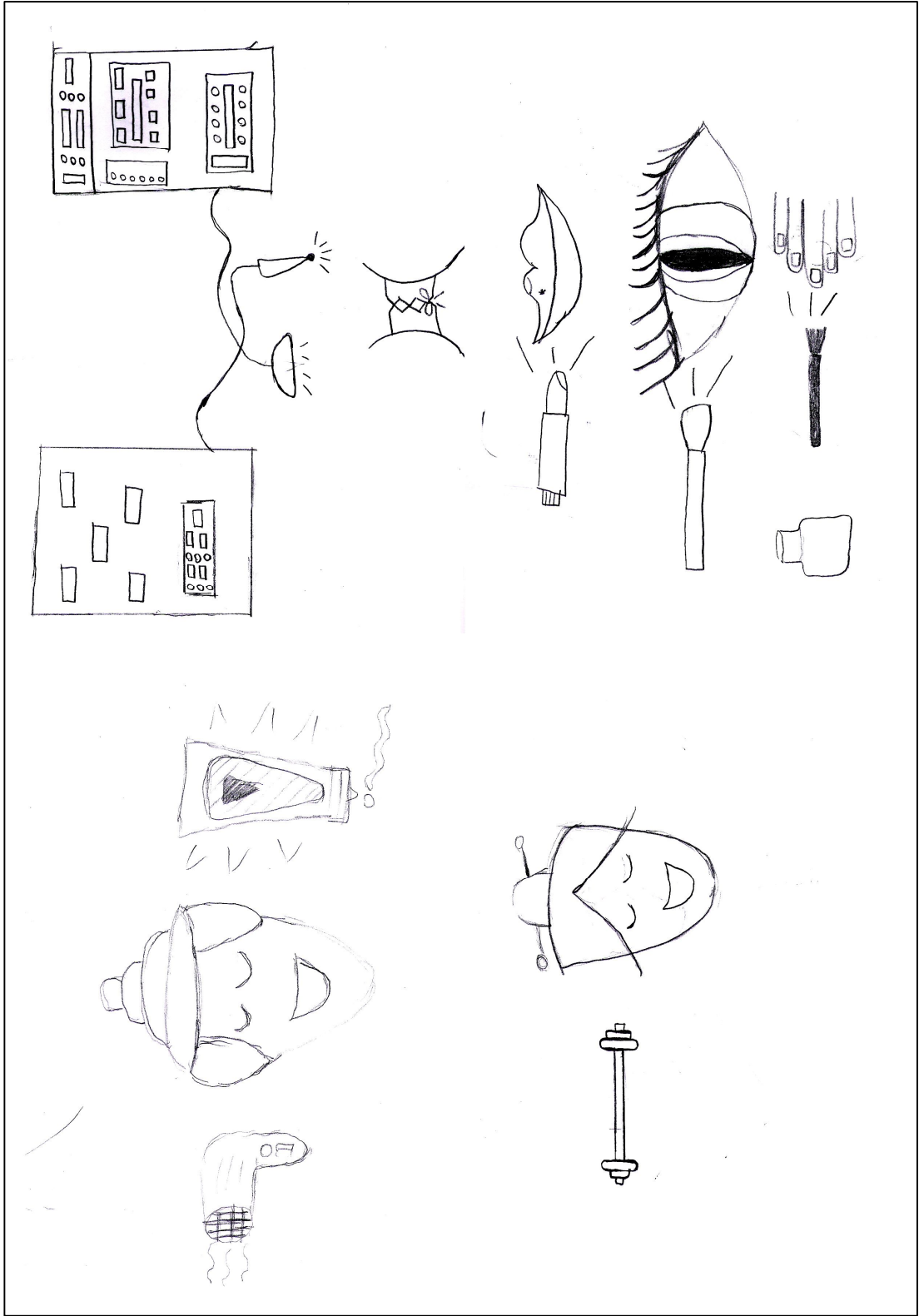
Çocuk: Demis, Derya Teyze aradı. Bugün gelemezceklermiş.

Baba: Good!

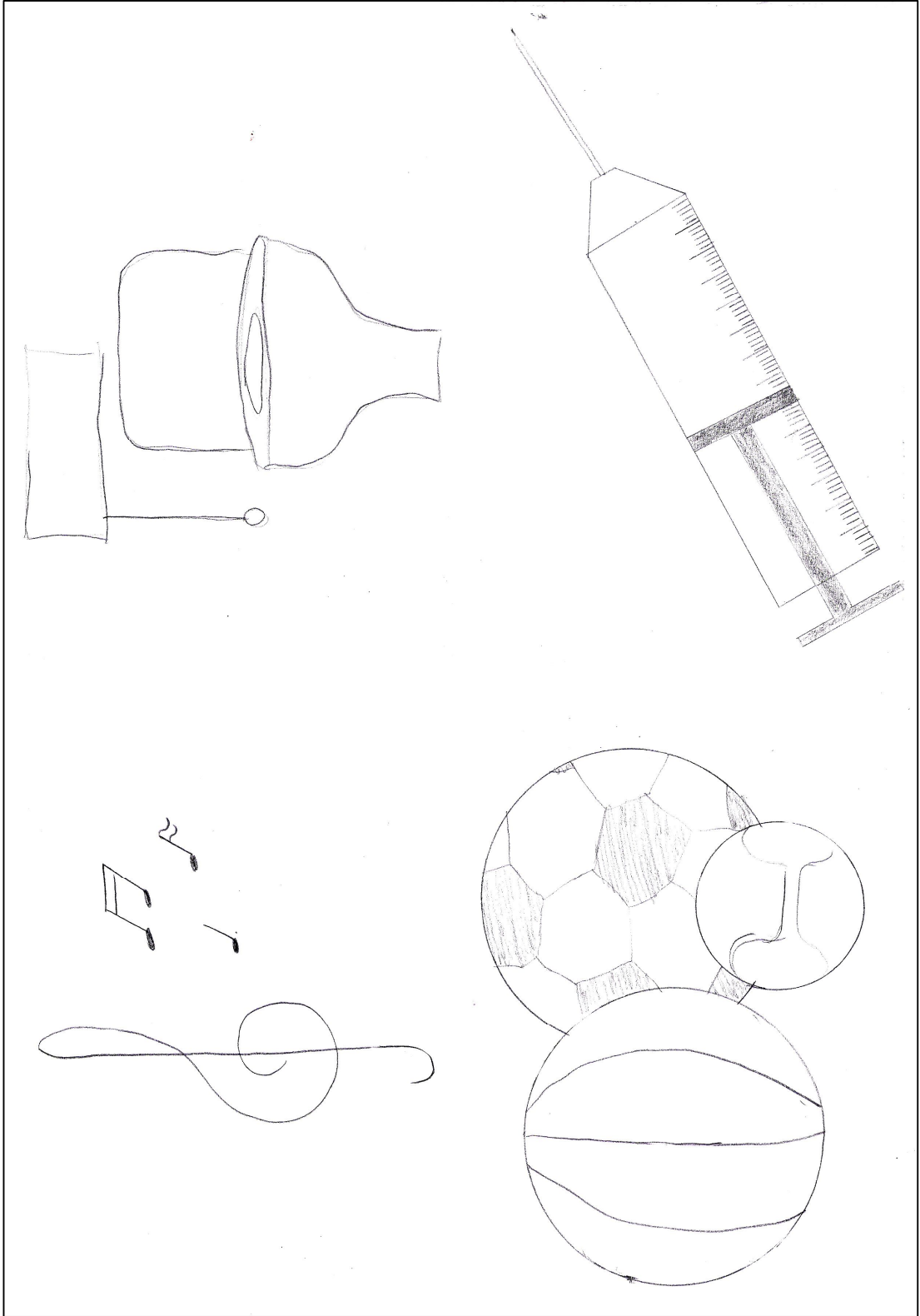
Ek- 4: İletişim Teması – Piktogram Çalışması

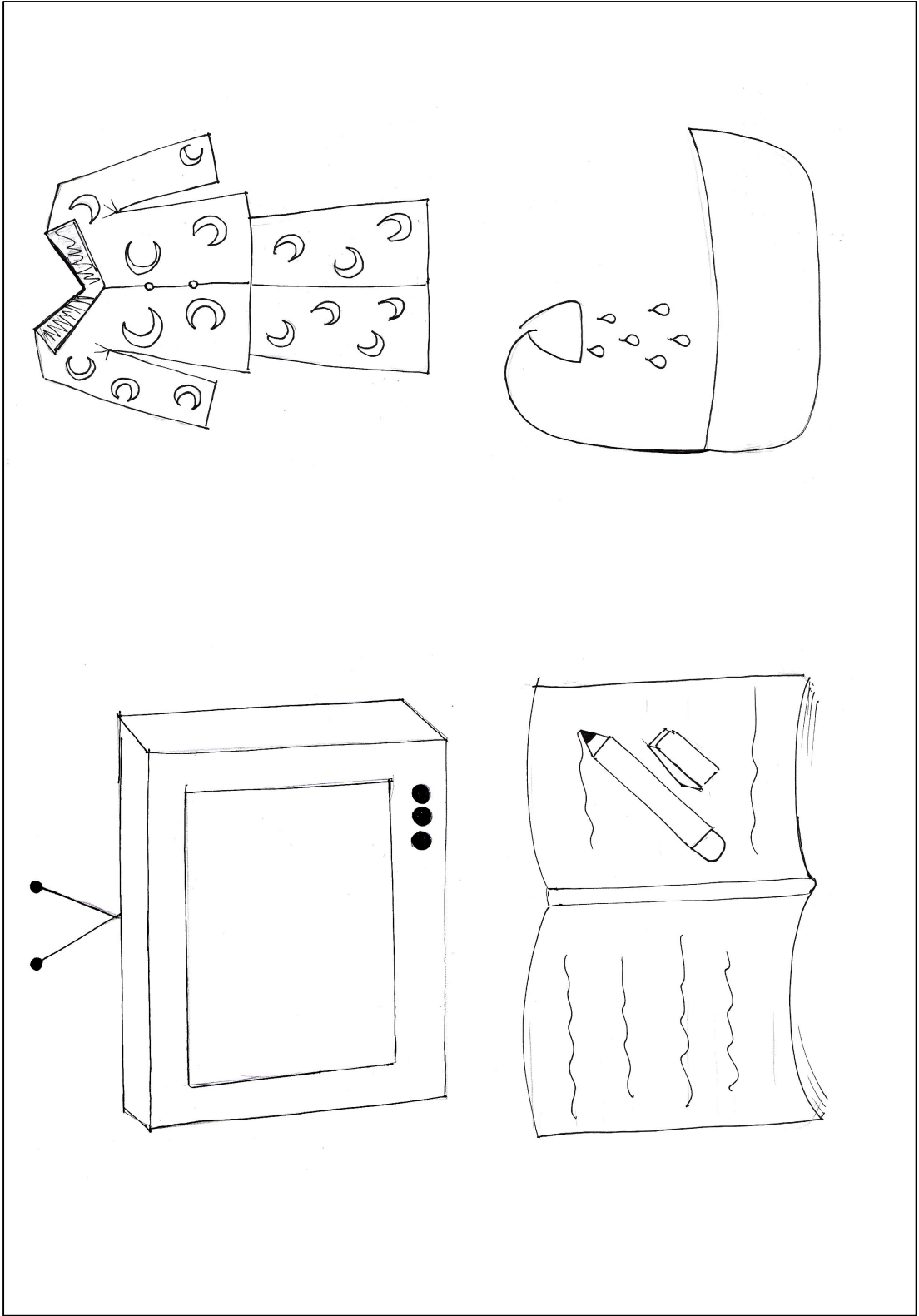
Ek- 5: İletişim Teması – Piktogram Çalışması

Ek- 6: İletişim Teması – Piktogram Çalışması

Ek- 7: İletişim Teması – Piktogram Çalışması

Ek- 8: İletişim Teması – Elementleri İçeren Grup Sunumu

Ek- 9: İletişim Teması – Grup Çalışması

Ek- 10: Mürekkep Teması – Portre Betimleme Öykü Çalışması

CM' Punk ve Batistalar

Yıl 2864. Mars Nükleer Ulusu, silah bakımından zayıf olan Dünya Endüstri Kuruluşları Birliği'ne savaş ilan etti. Savaşın nedeni MNU'nun Dünya endüstri'sinin bütün kaynaklarını alarak batıdan beri kendilerini sömürge olarak gören Dünya'ya haklerini bildirmek istiyordu. Dünya Askeri Birliği'nin en iyi askeri olan CM Punk uzun boylu, siyah saçlı, ini bir yapısı olan esmer, tenli, fatik kaşlı, büyük burunlu, uzun sakallı, ve temiz yaşayışlar topluluğunda'dır. Bu topluluk sigara ve alkolle izin vermediği için hata dına ve sağlıklı görünüyordu. Çok sinirli ve deidder bir yapısı vardı. Mars'a savaşta gönderileceğini öğrenince askerden geymiş olan emekliliğini yaşamaya başlamak istedi. fakat emekliliğini alması için bu savaşta katılması gerektiğini öğrendi. Savaşta şifetken özel üniforması olan kursun geçirmez pantolon, altına kaçırdığında ıslanmayan, don, ısın kılıcının rearisini yakarması için eline

Mürekkep Teması – Portre Betimleme Öykü Çalışması

özel alanların geçirdi, terkemeyi d'nlleyen
fıfıtlı, badışını giydi. ve Mars'a gider mekişe
bindi. Yolda giderken asteroid kuşağında
mekiş parçalandı. Kurtarma kabini ile
Mars'a düştü. Orada rahmanmarca Batista-
lara karşı savaştı. Ama Batistaların çok
güçlü silahları olduğu için Culpunk ve
kurtarma mekişiyle kurtulan diğer arka-
daşlarıyla beraber öldüler. Soğuk ceset-
lerinin Batistalar tarafından yenmeyen
kısmı uzayın soğuk boşluğunda sonsuz
bir yolculuğa çıktı.

Ek- 11: Mürekkep Teması – Portre Betimleme Öykü Çalışması

~ DENİZ GÖZLERDEN SAVAŞ ~

Şiir, derin denizleri andıran masmavi gözleriyle etrafında olup bitenleri anlarmaya çalışıyordu. Aca dolu çığlıklar, silah sesleri ve Şiir'in kulaklarında yankılanan ölüm fısıltıları gözlerine yansınıyordu.

Şiir, bu dünyaya bir-siyir yenik başlayanlardandı. Çünkü dünyayı birbirine katan felaket gibi bir savaşın ortasında doğmuştu. Bu savaşta annesi, babası ve kardeşleri evin yakınına düşen bir bombayla hayatını kaybetmişti. Savaştan kurtulmayı başaran birçok insanın yüzünde savaşın kalan izleri vardı. Ama Şiir'in yüzü savaşın ağır izlerini taşımak yerine bir melek gibi bembeyandı. Yaşına göre olgun ve sağlam bir kadı. Siyah saç bukleleri, ince ve uzun gövdesiyle gerçekten hoş görünüyorlardı. Fakat savaşta birlikte gelen fakirlik onun tüm güzelliğini örtbas ediyordu. Bileklerine kadar uzanan kahverengi elbisesi ve soluk kahverengi saç kundesisiyle gerçekten acıdınca bir görüntüye sahipti.

Şiir, ailesini kaybettikten sonra sokakta kalmış ve onu kimse sahiplenmemişti. Savaş devam ederken o da sokaklarda beliyordu. Şiir artık bu hayata alışmıştı. O da savaş-tan yenik düşen şehir gibi kaybolmaya yür tutmuştu...

Ek- 12: Mürekkep Teması – İngilizce Betimleme Çalışması

- The Portrait of my hero -

My hero is a woman, a very beautiful woman. She has got long, straight hair. Her hair is brown, her face is round and she has freckles. She has pale complexion. She has big, round, brown eyes, her eyes are really meaningful. She has a very small nose and it looks lovely. Her ears are so small that it is difficult to see them. Finally, her teeth are very beautiful and white. They are always shiny. Everyone likes her face but especially me. Because my hero is my mum!

Ek- 13: Mürekkep Teması – ğrenci alışmalarından rnekler

Ek- 14: Mürekkep Teması – ğrenci alışmalarından rnekler

Ek- 15: Mürekkep Teması – ğrenci alışmalarından rnekler

Ek- 16: Mürekkep Teması – Görünmez Mürekkep Deneyi

Ek- 17: Mürekkep Teması – Baskı alışması

Ek- 18: Kùltürlerin Buluşması Teması - Moda Tasarımı Uygulama Örneği

Ek- 19: Kùltürlerin Buluşması Teması - Moda Tasarımı Uygulama Örneği

Ek- 20: Kùltùrlerin Buluşması Teması - Moda Tasarımı Uygulama Örneği

Ek- 21: Kùltürlerin Buluşması Teması - Moda Tasarımı Uygulama Örneği

Ek- 22: Kùltürlerin Buluşması Teması – Grup Çalışması Sunumu

Ek- 23: Kùltürlerin Buluşması Teması – Moda Tasarımı Uygulaması

Ek- 24: Kùltürlerin Buluşması Teması – Dünya Kùltür Mirasları Sunumu

Ek- 25: Çevre Teması – Geri Döşümlü Ürünlerin Değerlendirilmesi

Ek- 26: Çevre Teması – İngilizce Sunum

Ek- 27: Çevre Teması – Fotoğraflarla Yapılan Sunum

Ek- 28: Çevre Teması – Resim Çalışması

Ek- 29: Çevre Teması – Resim Çalışması

Ek- 30: Öğretmen Materyallerinden Kültürlerin Buluşması Teması Örneği

Ek - 31: Öğretmen Materyallerinden İletişim Teması Piktogram Örneği

Ek- 32: Öğretmen Materyallerinden İletişim Teması Örneği

Hacivat'ın son zamanlarda işleri iyi gider. Çok para kazanır. Bu birikimi değerlendirmek için, bir yarış atı satın alır. Girdiği her yarışı kazanan meşhur bir at: Küheylan. Olayı duyan Karagöz, Hacivat'ın evine gidip kapıyı çalar.

Hacivat pencereye çıkar ve sorar: “ Buyur Karagöz'üm, birşey mi istemiştin? “

Karagöz: “ Evet Hacivat, bir şey istemiştim. Duyduğuma göre, Küheylan'ı satın almışsın. Onu bana satar mısın? “

Hacivat: ” Neden olmasın Karagöz'üm. İyi bir fiyat verirsene satarım. De bakalım, ne veriyorsun? “

Karagöz: “ Hı?..”

Hacivat: “ Yani kaç para verirsin? Küheylan'ı kaçta alırsın? “

Karagöz: “ On altın veririm. Sattın mı? “

Hacivat: “ Dur bakalım, Karagöz'üm. Hemen sattın mı olur mu? Bir pazarlık yapalım, değil mi? “

Karagöz: “ Nazarlık taktırıyorum, Küheylan'a. Anlaştık o zaman. “

Hacivat: “ Yapma Karagöz'üm. Alışverişi oldubittiye getirme. On altına Küheylan mı satılmış? Çık biraz, çık çık. “

Hacivat'ın ne dediğini tam olarak anlayamayan Karagöz evin merdivenlerini çıkmaya başlar. Sonunda, burnu kapıya dayanır.

Hacivat: “ Çık Karagöz'üm, çık çık. “

Karagöz: “ Kapıya kadar çıktım. Daha fazla çıkamıyorum. “

Hacivat: “ Ben sana merdivenleri çık demedim. Fiyatta çık, yani on altın dedin ya onu arttır, yirmi de, otuz de. “

Karagöz: “ Yirmi, otuz. “

Hacivat: “ Çık, çık. “

Karagöz: “ Elli, altmış. “

Hacivat: “ Çık, çık. “

Hacivat'ın çok para istemesine kızan Karagöz bağırır: “ Çık çıkı, çık çık. Sanki zil takıp oynuyorsun. Bre Hacivat, sen ne istiyorsun bu ata, onu söyle bakalım. “

Hacivat: “ Bak Karagöz'üm, ben atı yüz altına aldım. Üstüne kar da koy. Yüzü geç, yüzü geç.”

Karagöz: “ Yüzgeç balıklarda olur, alık. “

Hacivat: “ Hemen sinirlenme Karagöz'üm. Şunun şurasında ne güzel pazarlık yapıyoruz. Bak Karagöz'üm, Küheylan'ı sana veririm ama yüz yirmi altınını alırım. Bir kuruş aşağı olmaz. “

Hacivat'ın konuşmasına içerleyen ve Küheylan'ı alamadığına üzülen Karagöz, Hacivat'a küser. Bir hafta ne Hacivat'ın evinin önünden geçer, ne de onunla konuşur. Daha sonra iki eski dost tekrar barışırlar.

Ek- 33: İletişim Teması – Eş Gözlemci Gözlem Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Betül Deniz

Tarih : 06.11.2009

Tema : İletişim

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

Ders işlenirken öğrenciler grup çalışması yaptı. Grubunu değiştirmek isteyen öğrenciler oldu. Öğretmen öğrencilerin grubunu değiştirmesine izin vermedi. Bundan sonraki derslerin yine bu şekilde yapılacağını açıkladı. İsterse bir daha kısaltmada aynı grupta olacaklarını söyledi. Grup iki problemler geçirdi. Öğrenciler iletişimlerinde olumlu bir tutum içindeydiler.

Öğrenciler derse aktif olarak katıldı. Öğretmen öğrencilerin hepsine söz hakkı verdi. Düşüncelerini ifade etmede zorlanmadılar.

Konular Türkçe, Müzik, Tenece Teknoloji

GörseI Sanatlar, matematik, Rehberlik dersleriyle birlikte izlendi. Öğrenciler derse karşı ilgiliydi, hevesliydi. Besteleri dinlerken eğlendiler, mutlu oldular.

Öğretmen öğrencilerin sorularına cevap verdi. Sınıfta dışarıp çalışmalarına yardım yaptı.

GörseI Sanatlar dersi bir çok dersle ilişkilendirildi.

Ek- 34: İletişim Teması – Eş Gözlemci Gözlem Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Mehmet ATABAY

Tarih : 06.11.2009

Tema : İletişim

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

Ornptaki öğrencileri öğretmen seşmiştir. Genellikle öğrenciler grup içinde yunlu çalışır. Sunum yapılacağında birkaç kişi bidden sözcü olmak istedi. Bu sorunu ken- dileri halletti.

Öğrencilerin hepsi derse katkıda. Düşüncelerini fikirlerini dile getirdi.

Öğrenciler kenyyu matematik, Türkçe, görsel sanatlar, müzik ve fen ve teknoloji dersleriyle bütünleşti.

Konulara örnek verirken güncel yaşandan örnekler verdiler.

Öğrenciler kenyyu ilgiliydi. Hareketli bir iki öğrenci günlükü yaptı. Öğretmen uyandı. Sınıfta üç tane öğretmen olunca daha sessiz durdular.

Öğretmen öğrencilere kenyyu anlattı, sorular sordu. Öğrencilerin sorularına cevap verdi. Resmi azerken nelere dikkat edeceklerini söyledi. Sınıfta her grubun başında bulundu.

Kenyyu diğer derslerle ilişkiliydi. Zaten bütün öğretmenler toplanıp kenyyu- lan beraber seştiler.

Ek- 35: Mürekkep Teması – Eş Gözlemci Gözlem Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Neşe Filiz AKIN

Tarih : 11. 12. 2009

Tema : Mürekkep

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

Uygulanan etkinliklerde öğrenciler grup içi işbirliği yaparak çalıştı. Öğretmenin sorduğu sorulara cevap verdiler. Her grup konu ile ilgili sunum yaptı. Öğrenciler ifadelerinde sade ve akıcı bir dil kullandılar.

Sunumlarını yaparken bütün derslerden örnekler verdiler. Örnekleri günlük yaşamlarıyla ilişkilendirdiler.

Görünmez mürekkep deneyine olan ilgileri oldukça fazlaydı. Öğretmen, etkinlikler gerçekleştirilirken öğrencilere yol gösterdi, bilgi aktarımında bulundu.

Öğretmenin mürekkeple ilgili verdiği örnekler, öğrencilerin dikkatini çekti, motivasyonunu artırdı. Görsel sanatlar, Türkçe, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji ve İngilizce dersleri ile ilişkilendirildi.

NOT: Öğrencilerin çalışmalarını yetiştirememesinden dolayı, ders saatinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.

Ek- 36: Kùltürlerin Buluşması Teması – Eş Gözlemci G. Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Sevim Dęurtay

Tarih : 15/04/2010

Tema : Kùltürlerin Buluşması

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkularınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

Öğrenciler, grup işinde paylaşım larda bulundular.

Hem malzemelerini hem de görevlerini paylaştılar. Grup çalışması iyi bir sonuç verdi. Güzel projeler ortaya çıktı. Öğrenciler derse etkin olarak katıldılar, sorular sordular. Öğretmenin sorularını cevapladılar. Tema izlenirken öğrenciler diğer derslerden faydalandılar. Müzik dinlediler, afiş hazırladılar, sunum yaptılar, fıkrâ anlattılar. Türkçe, müzik, sosyal bilgiler derslerine bağlantılı ders işlediler. Öğretmen öğrencilere çalışmalarında rehberlik etti yardımında bulundu. Öğrencilerden birisi reklamlardan örneği verdi. Güncel yaşamdan örnekler sunuldu. Görsel sanatlar dersi başka derslerle ilişkilendirildi. Sonuç olarak da resim dersinde kıyafet tasarımı yaptılar.

Ek-37: Kùltürlerin Buluşması Teması – Eş Gözlemci G. Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Fadime GÜNAY

Tarih : 15/01/2010

Tema : Kùltürlerin Buluşması

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

Öğrenciler grup çalışması yaptı. Sınıfın sıraları kùme düzenine göre hazırlanmıştı. Gruplara öğrenciler paylaştırıldıktan sonra iki kişi ortta, 2 iki kişide diğer gruplara değitildi. Öğrenciler grup çalışması yapmaktan memnun görünüyordu. Gruplar sunum yapmadan önce arkadaşlarına çalışmalarını göstermek istemedi.

Öğrenciler derse katıldılar. Düşüncelerini açık bir şekilde getinmeden ifade ettiler. Soru sordular. Öğrenciler sunumlarında konuyu diğer derslerle ilişkilendirdi. Öğretmen güncel yaşamdan mûrekkebin kullanılmayışık ilgili bir filmi örnek verdi. Öğrenciler konuya ilgili ve hevesliydi, motivasyonları yüksekti. Görsel sanatlar dersi diğer derslerle bir bütünlük içinde işlendi.

Ek- 38: Çevre Teması – Eş Gözlemci Gözlem Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Beyhan Öztürk

Tarih : 05.03.2010

Tema : Çevre -

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

Öğrenciler grup çalışması sonucunda sunumlar hazırladı. Bu sunumlar bir öğrenci tarafından diğer gruplara anlatıldı. Öğrenciler samimi düşünce ve fikirlerle kendilerini ifade ettiler. Gruptaki öğrencilerin çoğu derse katıldı. Dersler birbirleriyle ilişkilendirildi. Öğrenciler sunumlarında başka derslerden faydalandılar. Dünyamız ve çevremizle ilgili günlük sorunlar belirlendi. Öğretmen öğrencilere boyayı nasıl kullanacaklarını söyledi. Nelere dikkat edeceklerini açıkladı.

Görsel sanatlar dersi birçok dersle ilişkili işlendi. Fakat ders süresinin az olması bazı çalışmalarını zorlattı.

Ek- 39: Çevre Teması – Eş Gözlemci Gözlem Değerlendirme Formu

Eş Gözlemcilerin Gözlem Değerlendirme Formu

Öğretmen : Murat ACEG

Tarih : 05/03/2010

Tema : Çevre

Gözlem formunuzda neyi gözleyeceğinize ilişkin maddeler aşağıda belirlenmiştir.

Bu maddelere ek olarak kendi düşüncelerinizi ve gözlemlerinizi de ekleyebilirsiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Uygulanan etkinliklerde öğrencilerin grup çalışması yapmasının sonuçları
- Tema işlenirken öğrencilerin derse katılımı
- Tema işlenirken öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri
- Öğrenciler tarafından temanın diğer derslerle ilişkilendirilmesi
- Öğrencilerin temayı güncel yaşamlarıyla ilişkilendirmeleri
- Seçilen temaya öğrencilerin ilgisi
- Öğretmenin öğrencilere rehberliği
- Görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ilişkilendirilmesi

"Öğrenciler genel olarak grup çalışmasını sevdi. İsim burada da istekle çalıştı. Öğrenciler genel olarak derse katıldılar. Hep birlikte resim yaptılar. Resim yaparken eğlendiler, öğrendiler, fikirlerini söylediler.

Konu diğer derslerle ilişkilendirildi. Belki zaman daha geniş olsaydı, tüm derslerle bağlantı kurulabilirdi. Böylece konular daha iyi yerleşir daha az unutulurdu. Konular güncel yaşamla ilişkilendirildi. Bizim şartları ve gelecekte ne olacağı kararlaştırıldı.

Öğrenciler genel olarak ilgiliydi. Özellikle resim yaparken çok heyecanlıydı. Hatta fen ve teknoloji dersinde de beraberce resim yaptık. Öğretmen öğrencilere her konuda rehberlik etti.

Kısaca görsel sanatlar dersi diğer derslerle işbirliği içerisindeydi.

Ek- 40: İletişim Teması – Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: İletişim

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.
Hoşlandıklarım piktogram yapmak, beste yapmak, arkadaşımın sorduğu elementleri bilmek
Hoşlanmadıklarım; elementleri bilememek
- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.
Zorlandığım bir yer olmadı.
- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.
Türkçe, Müzik, Fen, Resim
- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz
Yardımcı oldu. Bütün derslerle ilgili bilgi aldık.
- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.
Evet. Artık her yerde piktogramlar dikkatimi çekiyor
- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.
Farklı bakış açısı kazandım. Başka projelerde, performans ödevlerimde zorlanmayacağım

Ek- 41: İletişim Teması – Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: İletişim

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.

İletişimle ilgili yaptığımız etkinliklerden hoşlandım. Grubumu sevdim en iyi arkadaşım yanımdaydı. Öğretmenin önerdiği tişört de hoşuma gitti.

- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.

Diktogram yapacağım da fikir bulmakta biraz zorlandım.

- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.

Matematik, fen, sosyal, türkçe

- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz

Yardımcı oldu. Şarkı sözü yazmalı

- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu. Başka derste de aynı konuyu işleyince öğrendiklerimi anladım. Mesela Türkçe.

- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştiğinize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Arkadaşlarımın fikirlerinden yeni fikirler aklıma geldi

Ek- 42: Mürekkep Teması - Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: Mürekkep

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.

Görünmez mürekkep yapmak, baskı yapmak, İngilizce öykü yazmak. Hoşlanmadığım yok.

- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.

Öykü yazarken biraz zorlandık. Çünkü İngilizce yazmaya karar verdik.

- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.

İngilizce, Türkçe, Görsel sanatlar, Sanat tarihi, Fen ve Teknoloji.

- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz

Yardımcı oldu. Evayla baskı yapmayı öğrendim.

- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu. Öğrendiğim şeyleri evde annemlere de anlattım.

- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu. Çünkü resim dersinde de deney yapabileceğini öğrendim.

Ek- 43: Mürekkep Teması - Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: Mürekkep

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.

Görünmez mürekkep yapmaktan hoşlandım.
Sultan Ahmet Komisyonu ile ilgili bilgi ilginciydi.
Öykü yazmak da hoşlandıklarım içinde.

- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.

Portre çizmek biraz zor.

- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.

Türkçe, görsel sanatlar, fen — teknoloji, sosyal

- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz

Öykü yazmak, resim yapmak, ve deney yapmak.

- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu.

- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Hayal gücünü arttırdı.

Ek- 44: Kùltürlerin Buluşması Teması – Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: Kùltür

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.

Utku'nun anlattığı fıkra çok kamileti. Hoşuma gitti. Etniklikler güzeldi.

- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.

Kıyafet çizimi yapmakta hoşlandım.

- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.

Müzik, resim, Türkçe, Sosyal Bilgiler.

- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz

Olmadı, resim çizemedim.

- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu. Arkadaşımın dinlettiği müzik cd'sini alıp dinlemek.

- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu.

Ek- 45: Kùltürlerin Buluşması Teması – Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: Kùltür

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.
Arkadaşlarımla yaptığım sunumları beşendim. Hoşlanmadığım bir şey yok
- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.
Sunumlarda değişik fikir bulmakta zorlandım.
- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.
Türkiye, Sosyal Bilgiler, müzik, görsel sanatlar
- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz
Evet oldu. Araştırma yapmak
- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.
Artık reklamlara ve filmlere daha dikkatli bakıyorum
- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.
Yardımcı oldu. Artık değişik ilginç fikirler üretebiliyorum.

Ek- 46: Çevre Teması – Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: Çevre

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.

Arkadaşlarımın yaptığı elbiseleri çok beğendim.
Bizim aklımıza gelmediği için üzülüyordum.

- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.

Resim yaptığımız sınıf biraz kışkıktı. Bir
de zaman azdı.

- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.

Fen ve teknoloji, İngilizce, Türkçe,
Matematik, Resim.

- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu Grafik çizmek

- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu insanlar çevre konusunda
bilinçli olmalı.

- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Evet aldı. Örneğin: bir konuyu başka
açılardan görebilmek.

Ek- 47: Çevre Teması – Öğrencilerden Alınan Yansıtma Yazısı

Tema: Çevre

İşlenen temayı aşağıdakileri dikkate alarak değerlendiriniz.

- Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz.

Bütün sınıfla birlikte resim yapmaktan hoşlandım.

Hoşlanmadığım: zamanın az olması.

- Tema işlenirken zorlandığınız noktaları belirtiniz.

Geri dönüşümlü malzemelerden kıyafet yapmak biraz uzun sürdü. Herkes tatilde olunca çoğunu Elif'le ikimiz yaptık.

- Hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz.

Fen ve teknoloji, matematik, resim, İngilizce.

- Farklı beceriler kazanmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz

Oldu. Değişik sunumlar yapmak, İngilizce sözcükler öğrenmek.

- Öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Oldu. Çevre konusunda daha dikkatli olmak.

- Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz.

Yardımcı oldu.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Özden YARIMCA	İmza:	
Doğum Yeri:	TERCAN		
Doğum Tarihi:	01/06/1980		
Medeni Durumu:	EVLİ		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Silifke Gazipaşa İlkokulu		Silifke/MERSİN	1991
Ortaöğretim	Silifke Atatürk Orta Okulu		Silifke/MERSİN	1994
Lise	Silifke Lisesi	Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	Silifke/MERSİN	1998
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Resim- iş Öğretmenliği Bilim Dalı	KONYA	2003
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Resim- iş Öğretmenliği Bilim Dalı	KONYA	2006

Becerileri:	Şiir yazma, yüzme,
İlgi Alanları:	Sanat,edebiyat,spor,müzik
İş Deneyimi:	Ted Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu Görsel Sanatlar Öğretmeni (5yıl)
Aldığı Ödüller	_____
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Melek GÖKAY, Yrd. Doç. Nihat Şirin, Yrd. Doç. Hülya Karoğlu
Tel:	0505 251 92 53
Adres	Esenler Mah. Beyzadeler Sok. Hatipoğlu Sit. A. Blok. No: 22 Selçuklu/KONYA